PLAN ROZWOJU LOKALNEGO POWIATU WRZESIŃSKIEGO NA LATA 2007–2013

Września, wrzesień 2007r.

SPIS TREŚCI

1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO 5

2. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA OBSZARZE POWIATU WRZESIŃSKIEGO 5

2.1. Położenie, powierzchnia, ludność 5

2.2. Środowisko przyrodnicze 8

2.3. Zagospodarowanie turystyczne powiatu 11

2.4. Infrastruktura techniczna 14
2.4.1. Komunikacja i transport 14
2.4.2. Energetyka, gazownictwo, ciepłownictwo 18
2.4.3. Gospodarka wodno-ściekowa 20
2.4.4. Gospodarka odpadami 22
2.4.5. Struktura własności nieruchomości 24

2.5. Gospodarka powiatu wrzesińskiego 26
2.5.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych 26
2.5.2. Rolnictwo powiatu wrzesińskiego 33

2.6. Sfera społeczna i infrastruktura społeczna 36
2.6.1. Rynek pracy 36
2.6.2. Demografia i jakość kapitału ludzkiego 46
2.7.3. Edukacja 48
2.7.4. Kultura fizyczna i sport 54
2.7.5. Kultura i dziedzictwo kulturowe 55
2.7.6. Pomoc społeczna 57
2.7.7. Ochrona zdrowia 61
2.7.8. Bezpieczeństwo 64

3. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA OBSZARZE POWIATU WRZESIŃSKIEGO 68

3.1. Organizacja zadań 68

3.2. Lista zadań mających na celu poprawę sytuacji w Powiecie 69
Obszar I: Infrastruktura techniczna 69
Obszar II: Infrastruktura społeczna 70
Obszar III: Bezpieczeństwo 71
Obszar IV: Ochrona Środowiska 72
Obszar V: Zasoby ludzkie 73
Obszar VI: Potencjał gospodarczy powiatu wrzesińskiego 74

3.4. Hierarchizacja zadań do realizacji w latach 2007 – 2013 76

3.5. Zestawienie kosztów całkowitych inwestycji w latach 2007 – 2013 77

4. SZCZEGÓŁWOY OPIS ZADAŃ 77

5. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANIAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE POWIATU/ GMIN WCHODZĄCYCH W JEGO SKŁAD/WOJEWÓDZTWA 82

5.1. Kontynuacja modernizacji dróg 82

5.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i społecznej Powiatu 83

5.3. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu zawodowemu osób niepełnosprawnych __ 84

5.4. Poprawa jakości infrastruktury społecznej i ochrona środowiska _____ 84

6. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....86

7. PLAN FINANSOWY 90

7.1. Ogólna ocena sytuacji finansowej powiatu wrzesińskiego w latach 2003 – 2007 _____ 90

7.2. Analiza dochodów_____ 92
7.2.1 Dochody w układzie działów 92
7.2.2 Dochody w układzie rodzajowym.....95

7.3 Analiza wydatków_____ 97
7.3.1 Analiza wydatków w układzie działów budżetowych 97
7.3.2 Analiza wydatków w układzie rodzajowym 99

7.4. Dług publiczny_____ 100

7.5. Prognoza sytuacji finansowej w latach 2007-2013 _____ 101
7.5.1. Metoda prognozowania 101
7.5.2. Prognoza ogólnej sytuacji finansowej Powiatu.....102
7.5.3. Prognoza dochodów w układzie rodzajowym.....102
7.5.4. Prognoza wydatków w układzie działowym.....104
7.5.5. Prognoza zadłużenia.....106

7.6. Źródła finansowania projektów inwestycyjnych _____ 107

8. SYSTEM WDRAŻANIA.....90

8.1. Opracowanie PRL _____ 108

8.2. Wykonanie PRL_____ 108

9. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.....111

9.1. System monitorowania planu rozwoju lokalnego _____ 111
9.1.1. Podmioty monitoringu.....111
9.1.2. Metody monitoringu.....112
9.1.3. Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania 113
9.1.4. Konstrukcja raportu monitoringowego 114
9.1.5. Rodzaje raportów i terminy składania sprawozdań.....115

9.2. Ocena PRL _____ 115
9.2.1. Istota oceny 115
9.2.2. Rodzaje ewaluacji 115
9.2.3. Podmioty dokonujące oceny 116
9.2.4. Kryteria oceny.....116
9.2.5. Terminy ewaluacji.....116

9.3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi _____ 117
9.3.1.Współpraca Powiatu z organizacjami poza-rządowymi 117
9.3.2. Współpraca Powiatu z sektorem prywatnym.....117
9.3.3. Public Relations planu rozwoju lokalnego.....118

Spis tabel 121

Spis wykresów.....124

WSTĘP

Podstawowym celem sporządzania Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesińskiego na lata 2007–2013 jest stworzenie możliwości dla władz Powiatu podejmowania decyzji dotyczących przedsięwzięć inwestycyjnych współfinansowanych ze źródeł własnych i zewnętrznych (krajowych i zagranicznych) w średnim okresie.

Określenie niezbędnych do wykonania zadań w średnim okresie ułatwi podjęcie wcześniejszych prac niezbędnych do przeprowadzenia inwestycji, np. przygotowania dokumentacji projektowej, uzyskania niezbędnych pozwoleń. Dokument ten ułatwi też bezpieczne prognozowanie finansowe i pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania planowanych przedsięwzięć.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego na lata 2007–2013 ma charakter poznawczy oraz służy możliwie szerokiej i kompleksowej analizie stanu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu w chwili opracowywania raportu. Identyfikuje on dysfunkcje rozwojowe oraz wskazuje kierunki działań sprzyjające likwidacji problemów oraz dalszemu rozwojowi Powiatu. W Planie określono zadania mające na celu poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie powiatu wrzesińskiego. Podjęto w nim jednocześnie próbę oszacowania spodziewanych efektów realizacji przyjętych zadań. W dokumencie tym wskazano zadania, które powinny być finansowane z funduszów własnych Powiatu oraz źródeł zewnętrznych, takich jak fundusze UE i Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) oraz innych źródeł krajowych (budżet państwa, budżet województwa wielkopolskiego itp.).

Opracowanie składa się z trzech części: analitycznej, zadaniowej i informacyjnej. W części analitycznej przedstawiono diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej wraz z identyfikacją problemów. W tym celu zgromadzono szczegółowe dane o wszystkich aspektach funkcjonowania powiatu według danych dostępnych na dzień opracowywania dokumentu. W części zadaniowej ujęto opis działań przyczyniających się do rozwiązywania problemów powiatu wrzesińskiego. W części końcowej przedstawiono system wdrażania i monitorowania realizacji przyjętego planu.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego na lata 2007–2013 jest spójny ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku oraz Narodową Strategią Spójności na lata 2007 – 2013.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego na lata 2007 – 2013 został opracowany na podstawie materiałów pierwotnych oraz wtórnych. Materiały pierwotne zostały zgromadzone na podstawie spotkań i konsultacji ze Starostą oraz członkami Zarządu Powiatu i Radnymi Rady Powiatu. W spotkaniach poświęconych analizie sytuacji społeczno-gospodarczej oraz kierunkom rozwoju uczestniczyli też pracownicy Starostwa Powiatowego, powiatowych jednostek organizacyjnych oraz przedstawiciele społeczności lokalnej. Do najważniejszych materiałów wtórnych wykorzystanych do opracowania dokumentu należy zaliczyć: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego na lata 2004 – 2006, roczniki i różnego rodzaju opracowania statystyczne za lata 2004 – 2007, dane dostarczone przez Starostwo Powiatowe we Wrześni.

1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego na lata 2007–2013 obejmuje swoim zasięgiem teren powiatu wrzesińskiego. Czas jego realizacji został dostosowany do aktualnego okresu programowania w Unii Europejskiej, tj. lata 2007–2013.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego na lata 2007–2013 ma charakter otwarty, co oznacza, że będzie cyklicznie uzupełniany o nowe zadania.

2. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA OBSZARZE POWIATU WRZESIŃSKIEGO

2.1. Położenie, powierzchnia, ludność

Powiat wrzesiński położony jest w północno-wschodniej części województwa wielkopolskiego. W skład powiatu wchodzi 5 gmin, z tego cztery o charakterze miejsko-wiejskim: Miłosław, Nekla, Pyzdry, Września oraz gmina wiejska Kołaczkowo. Siedzibą władz powiatowych jest Września.

Od północnej strony powiat graniczy z powiatem gnieźnieńskim. Od zachodu graniczy z powiatem poznańskim i średzkim, od wschodu z powiatami słupeckim i pleszewskim, a od południa z powiatem jarocińskim.

Dzięki centralnej lokalizacji powiat wrzesiński jest niezwykle ważnym węzłem komunikacyjnym drogowym i kolejowym. Września usytuowana jest na skrzyżowaniu głównych szlaków komunikacyjnych: ze wschodu na zachód, przy istniejącym odcinku autostrady A-2 (dodatkowym atutem jest zjazd z autostrady – jedyny na odcinku Poznań –Września), 50 km na wschód od Poznania i z północy na południe – przy trasach kolejowej i drogowej Śląsk – Jarocin – Gniezno – Gdańsk. Układ komunikacyjny stwarza zatem dogodne warunki do przewozu osób i towarów, podnosi również atrakcyjność inwestycyjną i mieszkaniową terenu powiatu.

Powierzchnia powiatu wynosi 70.419 ha (704, 2 km^2). Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę powierzchni powiatu.

Wykres 1. Struktura powierzchni geodezyjnej powiatu wrzesińskiego w 2004 r.

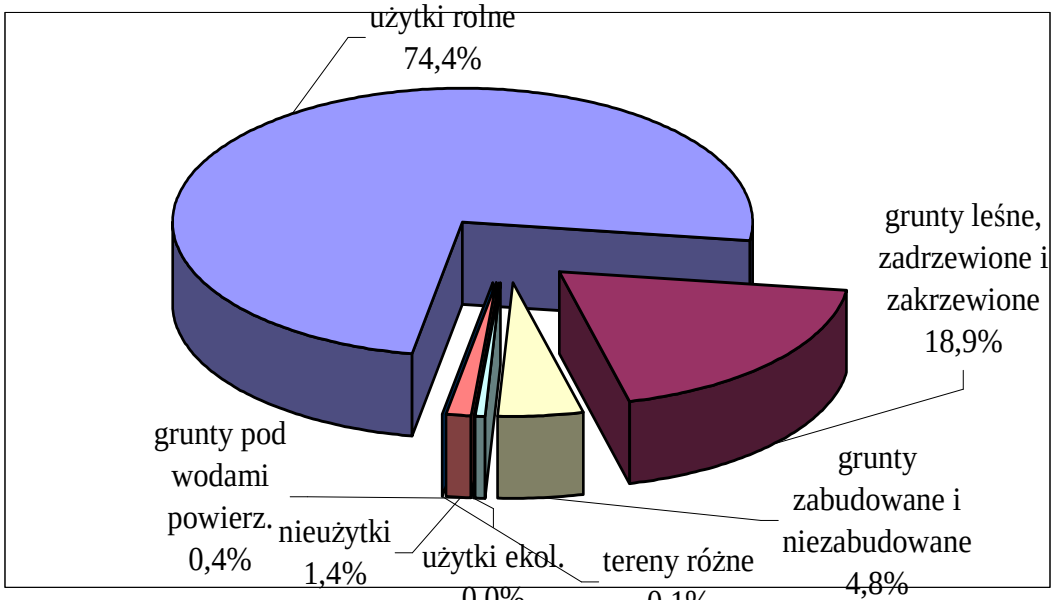

Uwaga: stan na 1 stycznia 2004 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 19.

Z danych wynika, że tereny użytkowane rolniczo, które stanowią 74,4% powierzchni powiatu (52.669 ha) dominują w strukturze powierzchni powiatu. Lasy i grunty leśne pokrywają zaledwie 18,9% jego powierzchni (13.263 ha). Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią tylko 4,8% ogółu powierzchni (tereny mieszkalne zajmują 809 ha, tereny przemysłowe 91 ha, użytki kopalne – 9 ha a tereny komunikacyjne – 2 137 ha).

Pod względem powierzchni powiat jest na 23 miejscu wśród powiatów województwa wielkopolskiego. Terytorium powiatu nawiązuje do kształtu terytorialnego z lat 1956-1975. W jego skład wchodzi 5 gmin: Kołaczkowo (116 km^2), Miłosław (132,3 km^2), Nekla (96,2 km^2), Pyzdry (137,9 km^2) i Września (221,8 km^2). Na poniższym wykresie przedstawiono udział powierzchni poszczególnych gmin w łącznej powierzchni powiatu wrzesińskiego.

Wykres 2. Odsetek powierzchni powiatu wrzesińskiego zajmowany przez gminy wchodzące w jego skład

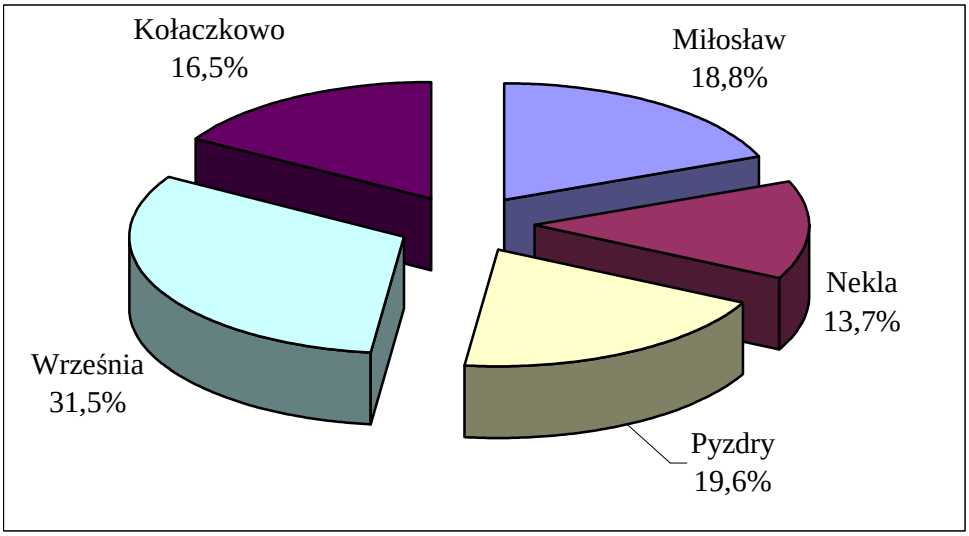

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego 2003, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2003, s. 246.

Największy obszar powiatu zajmuje gmina Września, następnie gmina Pyzdry. Najmniejszy odsetek powierzchni powiatu zajmuje gmina Nekla.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2005 r. w powiecie mieszkało 73.751 mieszkańców, z czego 51,1% stanowiły kobiety. Dane dotyczące liczby ludności, przyrostu naturalnego oraz salda migracji w poszczególnych gminach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Liczba ludności powiatu wrzesińskiego oraz przyrost naturalny i saldo migracji w 2005 r. według gmin

Wyszczególnienie	Liczba ludności		Przyrost naturalny	Saldo migracji
	Ogółem	w tym kobiety		
Powiat wrzesiński ogółem, z tego:	73.751	37.694	118	–77
Miłosław	10.270	5.200	28	–60
Nekla	6.613	3.323	25	6
Pyzdry	7.228	3.706	–6	2
Września	43.540	22.384	56	–
Kołaczkowo	6.100	3.081	15	–25

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2005 r., Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 17–18.

Blisko 60% ludności mieszka na terenie gminy Września. Drugą pod względem liczby mieszkańców jest gmina Miłosław, w której mieszka ok. 14% mieszkańców powiatu. Dane statystyczne wykazują nieznaczny dodatni przyrost naturalny, który w 2005 r. wynosił 1,6‰. Przyrost naturalny w poszczególnych gminach jest zróżnicowany, ale tylko na terenie gminy Pyzdry liczba zgonów przekroczyła liczbę urodzeń. Z punktu widzenia dalszego rozwoju Powiatu duże znaczenie ma saldo migracji, które w rozpatrywanym roku było ujemne. Ruch ludności (napływ do i odpływ z) powiatu jest dość znaczny i niepokojący. W 2005 r. napłynęło do powiatu 929 osób (w tym 6 z zagranicy) a odpłynęło 1006 (w tym 14 za granicę). Saldo migracji było ujemne (–77 osób), co odpowiadało wielkości –1,04‰. Był to wynik gorszy niż w przypadku innych powiatów podregionu poznańskiego oraz gorszy niż dla całego województwa, w którym saldo migracji

wyniosło 2301 (0,68‰)[1]. Największy odpływ ludności wystąpił w gminach Miłosław i Kołaczkowo. Na teren gmin Nekla i Pyzdry napłynęło więcej osób niż je opuściło.

Powiat wrzesiński pod względem liczby mieszkańców znajduje się na 5 miejscu wśród powiatów podregionu poznańskiego i 17 miejscu wśród powiatów (ziemskich i grodzkich) województwa wielkopolskiego. Dane dotyczące struktury wieku ludności przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Struktura ludności powiatu wrzesińskiego według grup wiekowych w 2005 r.

Wiek	Ogółem liczba	z tego				
		Miłosław	Nekla	Pyzdry	Września	Kołaczkowo
OGÓŁEM	73.751	10.270	6.613	7.228	43.540	6.100
0 - 2	2.205	317	204	198	1.287	199
3 - 6	3.182	406	315	380	1.811	270
7 - 12	5.350	728	541	531	2.992	558
13 – 15	3.305	485	317	336	1.838	329
16 – 18	3.721	519	326	381	2.151	344
19 – 24	7.935	1.144	714	821	4.572	684
25 – 34	11.528	1.563	1.065	1.035	6.936	929
35 – 44	9.466	1.324	883	874	5.582	803
45 – 54	11.339	1.587	1.048	1.027	6.772	905
55 – 64	7.474	1.017	563	728	4.673	493
65 lat i więcej	8.246	1.180	637	917	4.926	586

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2005 r., Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 44–45.

Przeciętna gęstość zaludnienia powiatu wynosi 104,2 os./km^2, co sytuuje powiat wrzesiński na 10 miejscu wśród powiatów ziemskich w województwie, m.in. za powiatami: gnieźnieńskim, jarocińskim krotoszyńskim i poznańskim. Powiat wrzesiński charakteryzuje niższa niż przeciętna w województwie gęstość zaludnienia (przeciętna dla województwa wynosi 112,5 osób/km^2). Gminy wchodzące w skład powiatu charakteryzują się różnorodną gęstością zaludnienia. Zagęszczenie ludności w poszczególnych gminach przedstawia się następująco: Miłosław – 77,6 os./km^2, Nekla – 68,7 os./km^2, Pyzdry – 52,4 os./km^2, Września – 196,3 os./km^2, Kołaczkowo – 52,6 os./km^2.

2.2. Środowisko przyrodnicze

Powiat wrzesiński tak jak obszar województwa wielkopolskiego jest terenem nizinnym. Charakteryzuje się stosunkowo mało zniekształconym środowiskiem, posiada bogatą sieć obiektów przyrodniczych, objętych ochroną prawną. Sposób ochrony przyrody i krajobrazu przedstawiono na poniższym wykresie.

[1] Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2005 r., Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 104.

Wykres 3. Struktura powierzchni podlegającej ochronie przyrody i krajobrazu w powiecie wrzesińskim w 2004 r.

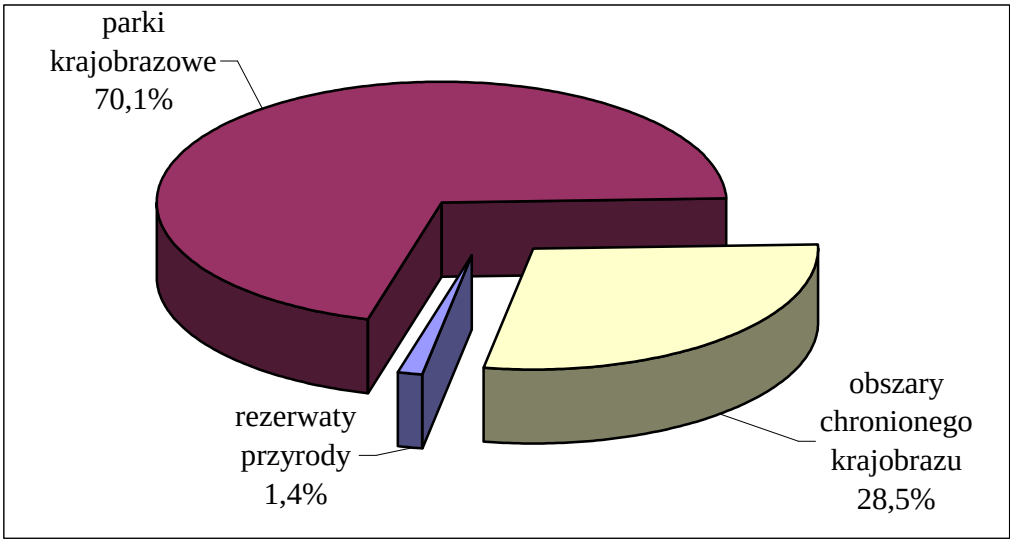

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 63.

Łączna powierzchnia powiatu o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych wynosi 15.280 ha co odpowiada 21,7% powierzchni ogółem. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w 2004 r. był wyższy niż w powiecie gnieźnieńskim, średzkim i pleszewskim, ale mniejszy niż w powiecie słupeckim. Na terenie powiatu znajdują się parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerwaty przyrody oraz 43 pomniki przyrody. W powiecie nie ma parków narodowych, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych. Prawie ¾ powierzchni chronionej zajmują parki krajobrazowe, ok. 28,5% – obszary chronionego krajobrazu. Z kolei rezerwaty zajmują 1,4% powierzchni przyrodniczych prawnie chronionych.

Parki krajobrazowe (PK)

Na terenie powiatu znajdują się dwa parki krajobrazowe – Nadwarciański Park Krajobrazowy i Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy. **Nadwarciański Park Krajobrazowy** powstał na podstawie rozporządzenia wojewody konińskiego w 1995 roku. Park utworzony został w celu ochrony środowiska przyrodniczego, swoistych cech krajobrazu dolinnego, zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych miejsc lęgowych ptaków, a także zabezpieczenia wartości historycznych i kulturowych. Według stanu na koniec 2004 r. powierzchnia parku wynosiła 13.428 ha, co stanowiło 0,45% powierzchni geograficznej województwa. Park rozpościera się w obrębie gmin: Lądek, Pyzdry, Rzgów i Zagórów.

Podstawowym elementem decydującym o charakterze Nadwarciańskiego PK jest Pradolina Warszawsko-Berlińska. Obecna dolina jest korytem dawnej, potężnej, szerokiej na kilka kilometrów rzeki. Współcześnie rzeka Warta osiąga w obrębie Parku zaledwie kilkadziesiąt metrów szerokości. Warunki w dolinie Warty kształtowane są przez okresowe powodzie.

Nadwarciański Park Krajobrazowy jest częścią Doliny Środkowej Warty, uznanej za ostoję ptaków wodno-błotnych o randze międzynarodowej („BirdLife International”). Niezwykle bogata i różnorodna jest także szata roślinna. W parku stwierdzono ponad 1000 gatunków roślin naczyniowych (ok. 100 znajduje się na czerwonych listach Polski i Wielkopolski) tworzących ok. 230 zbiorowisk roślinnych.

Nadwarciański Park Narodowy zwany lęgowiskiem ptactwa wodnego, charakteryzuje się różnorodnością szaty roślinnej, która jest niespotykanie bogata – odnotowano tu ponad 230 zespołów

roślinnych. Na tym terenie występuje wyjątkowo dużo gatunków lęgowych – stwierdzono tu gniazdowanie ponad 153 gatunków ptaków, co stanowi aż 67% krajowego bogactwa gatunkowego.

Na wygląd pradoliny oddziaływały przede wszystkim wezbrania wód Warty. Masy wody i lodu niemieszczące się w korycie rzeki rzeźbiły podłoże, stąd krajobraz doliny Parku charakteryzuje się bogatą rzeźbą pionową. Co pewien czas Warta zmieniała swój bieg, czego pozostałością są starorzecza i ślepe odnogi oraz smugi i obniżenia terenu. Ponadto charakterystyczne dla całej Warty środkowej są liczne piaszczyste wydmy, lokalnie pozbawione zupełnie szaty roślinnej.

Żerkowsko-Czeszewski Park Krajobrazowy powstał w 1994 r. obejmując swoim zasięgiem tereny gmin: Miłosław, Żerków i Nowe Miasto nad Warta. Powierzchnia parku wynosi 15.640 ha, co stanowi 0,52% powierzchni geograficznej województwa. Park Krajobrazowy, który leży w dorzeczu Warty i jej dopływów: Miłosławki i Lutyni. Równoleżnikową oś obszaru PK stanowi odcinek doliny Warty.

Część południowa o szczególnie urozmaiconej rzeźbie i zróżnicowanym użytkowaniu, powszechnie nazwana jest „Szwajcarią Żerkowską". W północnej części PK przeważają lasy, w których już w 1907 r. powstał pierwszy w Wielkopolsce rezerwat przyrody, który niestety nie przetrwał do naszych czasów. Obecnie istnieją 3 rezerwaty: 2 z nich chronią najpiękniejsze fragmenty lasów, a jeden – rzadkie gatunki zwierząt bezkręgowych.

Na terenie parku wytyczono ścieżki przyrodnicze i rezerwaty przyrody, przebiegają też szlaki turystyczne piesze i rowerowe. Nie ma tam jednak pól biwakowych, kempingów, zbyt mało jest także kwater agroturystycznych. Niedostatecznie rozwinięta jest także baza gastronomiczna.

Rezerwaty przyrody

Na terenie powiatu znajdują się dwa rezerwaty przyrody – Dwunastak i Czeszewski Las. **Dwunasta**k jest to wydzielony oddział lasu o powierzchni 9,12 ha znajdujący się w Nadleśnictwie Jarocin, w okolicy Miłosławia. Wokół rezerwatu wyznaczono otulinę o powierzchni 13,95 ha. Rezerwat utworzono dnia 5 maja 1959 roku w celu zachowania – ze względów naukowych i dydaktycznych – fragmentu grądu niskiego, łęgu i lasu mieszanego o cechach naturalnych. Mimo dużych szkód w drzewostanie, wyrządzonych przez huragan, który przeszedł w 1987 roku zachował się stary drzewostan dębowo-sosnowy z domieszką grabu, lipy drobnolistnej, klonu zwyczajnego i jesionu. Wielogatunkowe i różnowiekowe drzewostany liściaste z bogatym runem leśnym stanowią o dużych walorach przyrodniczych chronionego zespołu.

Rezerwat **Czeszewski Las** utworzono na podstawie rozporządzenia wojewody wielkopolskiego nr 35/2004 z dnia 26 marca 2004 r. Powstał on z połączenia dwóch rezerwatów „Czeszewo" i „Lutynia". Grunty leśne, łąki, wody i bagna o powierzchni 222,62 ha (207,47 ha gmina Miłosław, 15,15 ha gmina Żerków) administrowane są przez Nadleśnictwo Jarocin. Celem utworzenia rezerwatu jest zachowanie ze – względów naukowych i dydaktycznych – kompleksu naturalnego lasu i starorzeczy na terenie zlewowym Warty wraz z ich typową dla lasów łęgowych florą i fauną.

Obszary chronionego krajobrazu

Obszary chronionego krajobrazu w powiecie wrzesińskim zajmują łącznie powierzchnię 19.992 ha. Składają się na nią dwa kompleksy ochronne: „Pyzderski" (Pyzdry) oraz „Szwajcaria Żerkowska" (Miłosław). Oba obszary stanowią łącznie 2,7% powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w województwie wielkopolskim[2].

Lasy nie są dominującą formą użytkowania terenu w powiecie, mimo to odgrywają istotną rolę w tworzeniu dobrych warunków środowiskowych, wpływają pozytywnie na rozwój lokalnych ekosystemów oraz są znaczącym składnikiem krajobrazu. W 2004 r. powierzchnia gruntów le-

[2] Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 62.

śnych powiatu wrzesińskiego wynosiła 13.498,5 ha (w tym lasy 13.192,5 ha), co stanowiło ok. 19,2% powierzchni (wskaźnik lesistości dla kraju wynosi 28,4%). Dobry stan środowiska przyrodniczego sprzyja bogactwu świata roślin i zwierząt, który jest niepowtarzalnym skarbem tych terenów.

Na terenie powiatu wrzesińskiego występują złoża kruszyw naturalnych (piasek i żwiry). Teren powiatu pokrywa rozwinięta sieć rzeczna i sieć wód powierzchniowych. Główne rzeki przepływające przez powiat prowadzą wody pozaklasowe. Głównym ciekiem jest Warta z dopływami: lewobrzeżnym – Prosną, prawobrzeżnymi – Wrześnicą, Moskawą, Kanałem Miłosławskim, Kanałem Flisa. Z kolei głównymi zbiornikami wód powierzchniowych są:

- Zbiornik Września o pow. maksymalnej 22 ha (przy normalnym poziomie piętrzenia),
- Zbiornik Borkowo o pow. 13,2 ha. (przy normalnym poziomie piętrzenia).

Na obszarze powiatu wrzesińskiego ujęcia wód podziemnych wykorzystują zasoby wodne zgromadzone przede wszystkim w obrębie utworów trzeciorzędowych – mioceńskich oraz czwartorzędowych, ujmowane studniami głębinowymi. Najzasobniejsze poziomy wodonośne występują w:

- północnej części powiatu – Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 143 zwany Subzbiornikiem Inowrocław- Gniezno,
- południowo-zachodniej części powiatu - GZWP nr 150 zwany Pradoliną Warszawa-Berlin,
- południowej części powiatu – GZWP nr 311 zwany Zbiornikiem rzeki Prosny.

Obszar powiatu charakteryzuje się niskimi stężeniami zanieczyszczeń w powietrzu. W latach ubiegłych na terenie powiatu nie stwierdzono ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń powietrza. Główny wpływ na stan zanieczyszczenia powietrza w zimie mają procesy spalania paliw w celach grzewczych oraz ruch samochodowy, natomiast w lecie tylko ruch samochodowy.

2.3. Zagospodarowanie turystyczne powiatu

Powiat wrzesiński jest regionem atrakcyjnym turystycznie dla osób ceniących kontakt z przyrodą, ponieważ charakteryzuje się dobrymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Na walory te składają się unikalne tereny starorzeczy, łąki nadwarciańskie, lasy łęgowe, kompleksy leśne, czyste powietrze jak również dziedzictwo kulturowe. Walory te stwarzają szanse dla rozwoju turystki kwalifikowanej, krajoznawczej, agroturystyki, a nawet turystyki uzdrowiskowej (w miejscowości Czeszewo). W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące zagospodarowania turystycznego powiatu wrzesińskiego.

Tabela 3. Obiekty turystyczne i baza noclegowa na terenie powiatu wrzesińskiego w latach 2002–2006

Wyszczególnienie	Lata				
	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba obiektów turystycznych zbiorowego zakwaterowania[a]	7	8	7	7	7
Liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania (stan w dniu 31 VII)	330	440	410	279	373
Liczba turystów korzystających z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania	13.510	12.368	9.507	9.606	9.508
Liczba turystów *zagranicznych* korzystających z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania	3.061	2.202	2.064	1.914	1.778

Liczba noclegów udzielonych w turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania	19.098	28.219	17.558	16.380	18.598
Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania	4.015	3.582	4.695	3.846	3.192
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania	b.d.	32,2	23,8	29,5	29,8

Uwaga: a– obiekty turystyczne zbiorowego zakwaterowania obejmują: hotele, motele, pensjonaty, inne obiekty hotelowe, domy wycieczkowe, schroniska, w tym młodzieżowe i szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe i kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, domki turystyczne, kempingi, pola biwakowe, ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, zakłady uzdrowiskowe i inne obiekty.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Baza noclegowa w województwie wielkopolskim w latach 2002–2005, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 13, 14, 31, 32, 34, 39. Za 2006 r. – dane Starostwa Powiatowego we Wrześni.

Z danych wynika, że w rozpatrywanych latach nie zwiększyła się liczba obiektów turystycznych zbiorowego zakwaterowania. W badanym okresie zmniejszyła się o 15% liczba miejsc noclegowych oferowanych przez obiekty turystyczne. Odnotowano również znaczący (bo ok. 30%-owy) spadek liczby osób korzystających z noclegów, w tym turystów zagranicznych.

W badanym okresie, z wyjątkiem 2004 r., stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania był wyższy niż średni dla całego województwa (w 2004 r. – dla województwa 26,9). Omawiany wskaźnik był również wyższy niż w powiatach bezpośrednio sąsiadujących (z wyłączeniem powiatu poznańskiego).

W poniższej tabeli przedstawiono turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w latach 2005 i 2006. w powiecie wrzesińskim według gmin.

Tabela 4. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w powiecie wrzesińskim w latach 2005 i 2006 według gmin

Wyszczególnienie		Obiekty[a]		Miejsca noclegowe[a]		Korzystający z noclegów		
		ogółem	w tym hotelowe	ogółem	w tym w obiektach hotelowych	ogółem	w tym	
							w obiektach hotelowych	turyści zagraniczni
województwo (2005 r.)		530	208	37.253	14.199	1.226.675	894.850	267.092
		powiat wrzesiński,						
ogółem, z tego:	2005	**7**	**4**	**279**	**108**	**9.606**	**7.832**	**1.914**
	2006							
Miłosław	2005	1	1	42	42	2.231	2.231	599
	2006	1	1	36	36	2.180	2.180	653
Nekla	2005	1	1	50	50	3.719	3.719	850
	2006	1	1	50	50	3.899	3.899	792
Pyzdry	2005	–	–	–	–	–	–	–
	2006	–	–	–	–	–	–	–
Września	2005	5	2	187	16	3.656	1.888	465
	2006	5	2	287	16	3.429	1.965	333
Kołaczkowo	2005	–	–	–	–	–	–	–
	2006	–	–	–	–	–	–	–

Uwaga: a – stan w dniu 31 VII.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Baza noclegowa w województwie wielkopolskim w latach 2002–2005, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 45, 48. Za 2006 r. – dane Starostwa Powiatowego we Wrześni.

Najbardziej rozwiniętą bazę obiektów turystycznych zbiorowych posiada gmina Września. Jednak inne gminy (Miłosław, Nekla) oferują więcej miejsc noclegowych w obiektach hotelowych. W obu gminach łącznie wyższa była też liczba osób korzystających z noclegów.

Istotny wpływ na walory turystyczne danego regionu ma poziom emisji zanieczyszczeń. W poniższej tabeli przedstawiono emisję i redukcję zanieczyszczeń powietrza w powiecie wrzesińskim na tle wybranych powiatów sąsiednich w latach 2002–2004.

Tabela 5. Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza w powiecie wrzesińskim na tle wybranych powiatów sąsiednich w latach 2002–2004

Lata	Zanieczyszczenia						
	Pyłowe		Gazowe				pyłowe zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych
	razem	w tym ze spalania paliw	razem	w tym			
				dwutlenek węgla	dwutlenek siarki	tlenki azotu	
	w t/rok						
powiat średzki							
2002	65	65	49.211	49.080	63	41	91,2
2003	116	116	48.539	48.290	140	54	87,3
2004	111	111	56.444	56.109	223	67	89,2
powiat jarociński							
2002	135	132	37.634	37.160	232	86	90,1
2003	140	129	42.199	41.758	223	86	89,9
2004	107	100	37.135	36.725	210	80	91,1
powiat pleszewski							
2002	12	12	2.143	2.108	10	4	36,8
2003	10	10	1.717	1.689	8	3	33,3
2004	–	–	1	–	–	–	100,0
powiat wrzesiński							
2002	70	50	31.259	31.073	71	32	92,3
2003	69	47	38.349	38.167	84	25	93,0
2004	61	31	35.380	35.184	100	25	93,7

Źródło: Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 43–44.

Biorąc pod uwagę powiaty sąsiadujące z powiatem wrzesińskim, w 2004 r. niższa emisja zanieczyszczeń gazowych wystąpiła w powiecie poznańskim i pleszewskim.

Z diagnozy stanu środowiska przyrodniczego i zagospodarowania turystycznego wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do środowiska przyrodniczego i zagospodarowania turystycznego

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– walory przyrodniczo-krajobrazowe (2 parki krajobrazowe), rzeki Warta i Prosna	– występowanie odcinków rzek o wodach pozaklasowych i w niskich klasach czystości
– czyste środowisko	– kolizje ciągów infrastrukturalnych z obszarami cennymi przyrodniczo
– lokalne walory uzdrowiskowe (Czeszewo)	– niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa (konflikty środowiskowe)
– znaczne zasoby surowców odnawialnych dobrej jakości (głównie drewno, wierzba, wody termalne)	– niskie wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych parków krajobrazowych w rozwoju turystyki, edukacji ekologicznej,

	promocji gmin i powiatu
– znane w Europie obiekty cenne historycznie i przyrodniczo	– brak wystarczającej bazy noclegowej dla grup zorganizowanych
– doświadczenie organizacji pozarządowych promujących różne formy turystyki	– brak obiektów turystycznych różnego standardu,
– baza lokalowa, którą niewielkim nakładem środków można przystosować do potrzeb turystyki zorganizowanej	– niedostateczne wykorzystanie walorów turystycznych Warty i Prosny
– rozwijająca się agroturystyka	– niedostateczna promocja działających gospodarstw agroturystycznych
	– słabo rozwinięta sieć ścieżek rowerowych
	– brak współpracy jednostek samorządowych z dyrekcją parków krajobrazowych i nadleśnictwami

2.4. Infrastruktura techniczna

2.4.1. Komunikacja i transport

Jednym z podstawowych warunków rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu wrzesińskiego jest szybki rozwój infrastruktury technicznej, pozwalający na racjonalne wykorzystanie kapitału miejscowego oraz przyciąganie kapitału z zewnątrz. Infrastrukturę techniczną tworzą: komunikacja, gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami, gazownictwo, telekomunikacja oraz gospodarka zasobami naturalnymi.

Na terenie powiatu wrzesińskiego realizowane są usługi transportu drogowego oraz kolejowego. Transport drogowy odgrywa wiodącą rolę zarówno w przewozach towarowych jak i pasażerskich. Biorąc pod uwagę transport towarowy to na terenie Powiatu istnieją 102 podmioty gospodarcze posiadające licencję na krajowy transport towarów oraz 224 podmiotów posiadających zaświadczenie/zezwolenie na krajowy transport towarów dla potrzeb własnych.

W przypadku przewozów pasażerskich dominuje PKS – placówka we Wrześni, która dysponuje 28 autobusami. Placówka ta obsługuje ruch pasażerski na terenie wszystkich gmin wchodzących w skład powiatu. Ponadto na terenie powiatu usługi przewozowe pasażerskie świadczy 11 innych podmiotów gospodarczych posiadających licencje na krajowy przewóz osób.

Przewozy pasażerskie realizowane są także liniami kolejowymi. We Wrześni (w mieście) krzyżują się linie kolejowe Poznań – Warszawa oraz Gniezno – Jarocin. Obsługą ruchu pasażerskiego na tych liniach zajmuje się Wielkopolski Zakład Przewozów Regionalnych w Poznaniu.

Transport drogowy na terenie Powiatu odbywa się wzdłuż gęstej sieci drogowej, w której skład wchodzą drogi wszystkich kategorii. Przez powiat przebiega autostrada A–2 wraz z węzłem drogowym we Wrześni oraz drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Przebieg dróg powiatowych przez terytorium powiatu (oprócz dróg gminnych) przedstawia poniższa mapa. Natomiast kategorię, długość i rodzaj nawierzchni dróg przedstawiają dwie kolejne tabele.

Mapa sieci dróg powiatowych Powiatu Wrzesińskiego

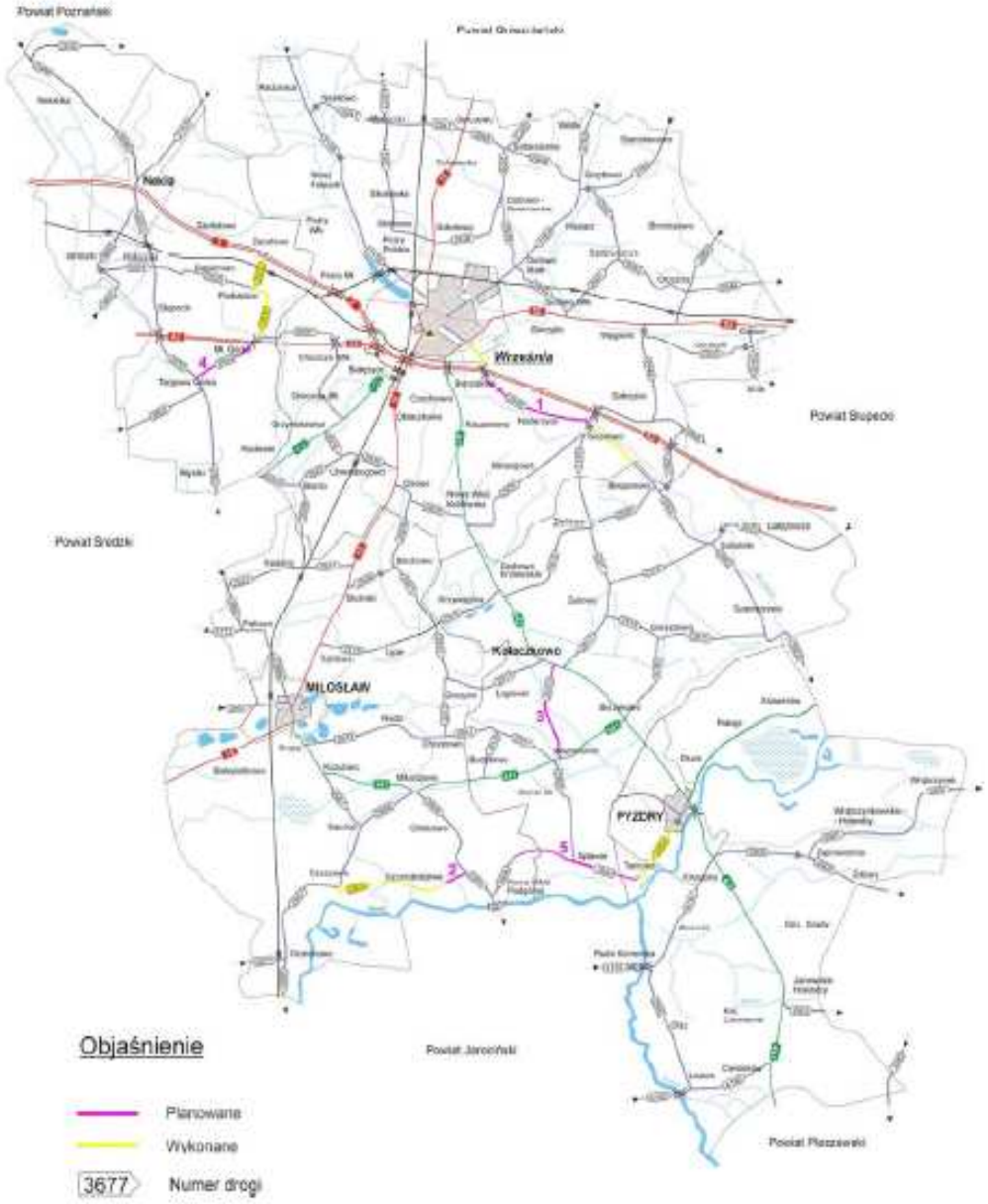

Tabela 7. Udział dróg w strukturze sieci drogowej powiatu wrzesińskiego w 2006 roku (stan w dniu 30.06. 2007)

KATEGORIA dróg	Ilość km na terenie powiatu wrzesiń-skiego	% udział dróg
drogi gminne	458,0	50,9
drogi powiatowe	322,2	35,9
drogi wojewódzkie	58,5	6,5
drogi krajowe	38,7	4,3
autostrady	22,0	2,4
Ogółem	899,4	100,0

Źródło: Dane Powiatowego Zarządu Dróg we Wrześni.

Tabela 8. Długość dróg w powiecie wrzesińskim w latach 2004 i 2006 (stan w dniu 31.12. 2006)

Wyszczególnienie	2004				2006			
	Drogi publiczne o twardej nawierzchni		w tym o nawierzch-ni ulepszonej		Drogi publiczne o twardej nawierzchni		w tym o nawierzch-ni ulepszonej	
	gminne	powia-towe	gminne	powia-towe	gminne	powia-towe	gminne	powia-towe
	w km							
województwo	11.314,2	9.088,7	11.042,8	6.580,5	11.338,3	9.422,7	11.088,3	6.978,6
podregion poznański	4.307,3	2.578,1	4.231,2	2.110,4	4.334,6	2.719,6	4.256,5	2.200,5
powiat wrzesiński	283,7	243,4	278,8	203,9	288,8	251,4	284,4	201,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 303; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 311.

Z powyższych tabel wynika, że na terenie Powiatu znajdują się przede wszystkim drogi gminne (ponad 50% dróg w 2006 r.) oraz drogi powiatowe (prawie 36% dróg w 2006 r.). Biorąc pod uwagę nawierzchnię dróg powiatowych to większość z nich charakteryzuje się nawierzchnią twardą.

W 1999 r. roku do zarządzania drogami powiatowymi powołana została jednostka organizacyjna powiatu – Powiatowy Zarząd Dróg z siedzibą we Wrześni (PZD). Powiatowy Zarząd Dróg odpowiedzialny jest za stan 322,195 km dróg powiatowych zlokalizowanych na obszarze 5 gmin wchodzących w skład powiatu wrzesińskiego. Na obszarach miejskich zlokalizowanych jest 25,158 km dróg, a na obszarach wiejskich – 297,037 km. Lokalizacje dróg powiatowych na obszarach poszczególnych gmin przestawia poniższa tabela.

Tabela 9. Długość dróg powiatowych według położenia (stan w dniu 30.06.2007r.)

Wyszczególnienie	Długość dróg			
	ogółem		z tego na obszarach	
	w km	w % długości ogółem	miejskich	wiejskich
Powiat ogółem, z tego:	**322,195**	**100,0**	**25,158**	**297,037**
Kołaczkowo	65,458	20,3	0	65,458
Miłosław	60,153	18,7	2,725	57,428
Nekla	42,305	13,1	8,317	33,988

Pyzdry	40,602	12,6	9,747	30,655
Września	113,677	35,3	4,369	109,308

Źródło: Dane Powiatowego Zarządu Dróg we Wrześni.

Zdecydowana większość dróg powiatowych (prawie 88%) posiada nawierzchnię bitumiczną. Biorąc pod uwagę jakość dróg powiatowych, to należy stwierdzić że ponad 30% z nich wymaga natychmiastowej modernizacji. W tabeli 10 przedstawiono dane na temat długości dróg powiatowych według rodzaju nawierzchni, natomiast w tabeli 11 – stan techniczny tych dróg. Jako kryterium rozróżnienia przyjęto stan techniczny nawierzchni dróg.

Tabela 10. Długość dróg powiatowych według rodzaju nawierzchni (stan w dniu 30.06.2007r.)

Rodzaj nawierzchni	**Długość dróg**	
	w km	**w %**
Długość dróg ogółem, z tego:	**322,195**	**100,00**
o nawierzchni bitumicznej	282,539	87,7
o nawierzchni betonowej	2,063	0,6
o nawierzchni brukowej	1,800	0,6
o nawierzchni tłuczniowej	3,811	1,2
o nawierzchni gruntowej	31,982	9,9

Źródło: Dane Powiatowego Zarządu Dróg we Wrześni.

Tabela 11. Długość dróg powiatowych według stanu technicznego nawierzchni (stan w dniu 30.06.2007r.)

Stan techniczny	**Długość dróg**	
	w km	**w %**
Długość dróg ogółem, z tego:	**322,2**	**100,0**
stan dobry	94,9	29,5
stan zadawalający	123,7	38,4
stan zły	103,6	32,1

Źródło: Dane Powiatowego Zarządu Dróg.

W ciągach dróg powiatowych zlokalizowanych jest 13 mostów, 229 przepustów oraz przeprawa promowa przez rzekę Wartę w miejscowości Nowa Wieś Podgórna. Z 13 obiektów mostowych 3 obiekty są nienormatywne z uwagi na skrajnie poziomą na obiektach, a 6 obiektów wymaga remontów kapitalnych lub przebudowy z uwagi na zły stan techniczny. Również ok. 30 szt. przepustów wymaga przebudowy z uwagi na stan techniczny lub niewystarczające światło.

W ostatnich latach na wszystkich drogach powiatu odnotowano znaczny wzrost natężenia ruchu drogowego spowodowany rozwojem transportu drogowego, a w szczególności lokalizacją we Wrześni węzła autostrady A2 Berlin – Warszawa. Istniejąca sieć drogowa stanowi wystarczającą liczbę połączeń komunikacyjnych potrzebnych do prawidłowego funkcjonowania transportu na terenie Powiatu. Jednak zwiększający się ruch samochodowy a w szczególności ruch transportu ciężkiego stał się uciążliwy dla mieszkańców Powiatu (hałas, emisja spalin). Intensyfikacja ruchu samochodowego powoduje zagrożenie dla ruchu pieszego i rowerowego oraz szybsze niszczenie konstrukcji dróg, stwarza też bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkań-

ców. W związku z tym niezbędne są budowy obwodnic m.in.: Wrześni, Pyzdr i Miłosławia. Zachodzi też potrzeba budowy ciągów pieszo-rowerowych wzdłuż dróg powiatowych o największym natężeniu ruchu, wykonania wzmocnień i poszerzeń szerokości jezdni oraz wykonywania zabiegów zwiększających trwałość nawierzchni bitumicznych.

Ponadto sieć dróg powiatowych charakteryzuje się złym stanem technicznym nawierzchni bitumicznych oraz znacznym udziałem dróg gruntowych. Powoduje to niezadowolenie społeczne i jest barierą rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu. Wymagane jest przeprowadzenie wielu prac na drogach powiatowych, aby dostosować je do obowiązujących wymogów technicznych i użytkowych.

Z diagnozy stanu transportu i komunikacji wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego. Przedstawiono je w poniższej tabeli.

Tabela 12. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do transportu i komunikacji

Mocne strony	Słabe strony
- lokalizacja we Wrześni węzła autostrady A2 Berlin - Warszawa	- znaczący udział dróg gruntowych w ogólnej sieci dróg powiatowych utrudniający poprawną komunikację z drogami krajowymi i wojewódzkimi oraz miastem powiatowym i siedzibami gmin
- przebieg przez obszar powiatu dróg regionalnych i ponadregionalnych: autostrady, dróg krajowych i wojewódzkich	- znaczący udział dróg o nienormatywnych parametrach technicznych w ogólnej sieci dróg powiatowych utrudniający poprawną komunikację z drogami krajowymi i wojewódzkimi oraz miastem powiatowym i siedzibami gmin
- relatywnie gęsta sieć dróg wszystkich kategorii dostosowana lokalizacją do potrzeb komunikacyjnych mieszkańców	- niezadowalający stan techniczny mostów
- lokalizacja we Wrześni węzła linii kolejowych Warszawa – Berlin i Oleśnica - Chojnice	- brak obwodnic w m. Miłosław i Września w ciągu dróg krajowych

2.4.2. Energetyka, gazownictwo, ciepłownictwo

Energia elektryczna

Teren powiatu charakteryzuje się nierównomiernym zapotrzebowaniem na energię. Konieczność uzyskania zakładanych w polityce energetycznej państwa procentowych udziałów energii odnawialnej w bilansie energetycznym, uzasadniają rozwój i wsparcie przedsięwzięć w tym zakresie.

Powiat wrzesiński zaopatrywany jest w energię elektryczną dostarczaną przez Grupę Energetyczną ENEA SA – Zakład Dostarczania Energii w Poznaniu – rejon dystrybucji Września i rejon dystrybucji Gniezno (wyjątek stanowi gmina Pyzdry). Rejon Dystrybucji Września z siedzibą we Wrześni ma na terenie powiatu wrzesińskiego dwie placówki terenowe, tj. posterunek energetyczny we Wrześni i w Miłosławiu. Energia elektryczna dla tej części powiatu dostarczana jest z krajowego systemu elektroenergetycznego.

Gminę Pyzdry obsługuje Energetyka Kaliska SA Rejonowy Zakład Energetyczny Słupca - Posterunek Energetyczny z siedzibą w Pyzdrach. Dostarczana przez ten podmiot energia w całości pochodzi z krajowego systemu elektroenergetycznego. Liczba odbiorców obsługiwanych na te-

renie gminy Pyzdry wynosi 2805, z kolei zużycie energii – przykładowo w 2003 roku – wyniosło 9415 MWh. Na terenie gminy znajduje się 145 stacji transformatorowych SN/nN oraz 399,3 km linii napowietrznych i kablowych SN 15 kV i nN 0,4 kV.

Energetyka Kaliska SA wykonuje modernizację i remonty istniejącej sieci elektroenergetycznej stosownie do potrzeb. Istnieje możliwość rozbudowy sieci elektroenergetycznej, a tym samym zasilania w energię nowych odbiorców. Stan sieci rozdzielczej nie stanowi więc bariery rozwoju gminy Pyzdry.

Gazownictwo

W tabeli 13 przedstawiono dane na temat sieci gazowej na terenie powiatu wrzesińskiego. W 2005 r. w rozpatrywanym powiecie gazowa łączna długość sieci gazowej rozdzielczej wynosiła 90,7 km i była o około 7% dłuższa niż w roku wcześniejszym. Około 60% długości sieci poprowadzonej jest w miejscowości Września, około 40% – w miejscowości Nekla (dla ponad 180 mieszkańców). Miasto Września zgazyfikowane jest w ponad 40%, sieć gazową doprowadzono też do miejscowości Przyborki (dla 48 mieszkańców). Z kolei w gminie Nekla gaz rozprowadzany jest praktycznie tylko w samym mieście Nekla. W najbliższych latach planuje się dalszą gazyfikację w obrębie miasta Września, doprowadzenie gazu do terenów inwestycyjnych węzła autostradowego oraz gazyfikację następujących miejscowości: Bierzglinek, Kaczanowo, Obłaczkowo, Sokołowo. Do 2013 r. przewidziana jest również gazyfikacja Gutowa Małego, Gutowa Wielkiego, Węgierek, Psar Polskich, Psar Małych oraz Białężyc. W gminie Miłosław planuje się na przełomie 2007/2008 r. zakończenie pierwszego etapu gazyfikacji. Drugi etap przewiduje zgazyfikowanie miasta Miłosław w 90%.W latach 2008-2009 planowana jest gazyfikacja miejscowości Orzechowo. W gminie Nekla planowana jest budowa sieci gazowej w miejscowościach Starczanowo i Nekielka.

Gaz ten pochodzi ze złóż krajowych. W latach 2005-2007 prowadzona była zmiana podgrupy gazu z gazu ziemnego zaazotowanego na wysokometanowy. Gaz ziemny rozprowadzany jest przez Wielkopolską Spółkę Gazownictwa do miejscowości i odbiorców, dla których koszt inwestycji związanej z wykonaniem sieci gazowej pokrywa się z rachunkiem ekonomicznym z tytułu sprzedaży gazu. Pozostali potencjalni odbiorcy mogą korzystać z gazu propan-butan.

Tabela 13. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2005

Wyszczególnienie	Sieć gazowa w km	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	Odbiorcy gazu z sieci[a] w tys.	Zużycie gazu z sieci[b]	
	stan w dniu 31 XII			w hm^3	na 1 osobę w m^3
Województwo					
2004	10.822,4	190.582	513,2	412,2	122,6
2005	11.372,9	193.837	516,6	430,1	127,7
podregion poznański					
2004	5.277,6	90.288	166,2	190,6	166,2
2005	5.769,2	91.359	164,7	185,9	160,9
powiat wrzesiński					
2004	84,4	2.213	3,1	4,9	67,1
2005	90,7	2.299	3,2	5,7	77,2

Uwaga: a – bez korzystających z gazomierzy zbiorczych; b – w jednostkach naturalnych, według których następuje rozliczenie z odbiorcami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 179; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 187.

Ciepłownictwo

Głównym dostawcą energii cieplnej na terenie miasta Wrześni i okolic jest Przedsiębiorstwo Energii Cieplnej SA we Wrześni. Obecna kotłownia położona we Wrześni przy ulicy Batorego jest opalana miałem węglowym i posiada moc 46 MW. Przewiduje się budowę dodatkowego źródła kogeneracyjnego na paliwo odnawialne. Dzięki tej inwestycji istnieje możliwość produkcji „zielonej" energii cieplnej w skojarzeniu z energią elektryczną. W ramach powstającej strefy przemysłowej we Wrześni w rejonie ul. Słowackiego, należy zaplanować uciepłownienie tego terenu przez PEC w celu uniknięcia niskiej emisji (poprzez kotłownie lokalne).

2.4.3. Gospodarka wodno-ściekowa

W poniższej tabeli przedstawiono dane na temat wodociągów i kanalizacji na terenie powiatu wrzesińskiego.

Tabela 14. Wodociągi i kanalizacja na terenie województwa wielkopolskiego i powiatu wrzesińskiego w latach 2002–2004 (stan w dniu 31 grudnia)

Lata	Sieć[a] w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych[b] w szt.		Zużycie wody w gosp. domowych		Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną w dam^3
	wodociągowa rozdzielcza	kanalizacyjna[c]	wodociągowe	kanalizacyjne	w dam^3	na 1 mieszkańca w m^3	
województwo wielkopolskie							
2002	26.225,6	5.232,8	429.857	131.474	122.647,6	36,6	107.088,5
2003	26.855,1	6.170,4	440.266	146.641	121.020,3	36,1	103.799,7
2004	27.169,7	6.846,2	449.300	159.924	117.284,5	34,9	102.568,0
powiat wrzesiński							
2002	742,5	93,5	12.013	3.268	2.446,3	33,3	1.355,7
2003	772,5	94,8	12.170	3.563	2.513,9	34,2	1.342,8
2004	775,2	100,0	12.308	4.189	2.493,5	33,9	1.409,7

Uwaga: a – bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów; b – łącznie z połączeniami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania, c– sieć rozdzielcza.
Źródło: Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 28.

Woda bieżąca spełniająca normy jest dostarczana do 95% mieszkańców powiatu wrzesińskiego. Pozostałe 5% korzysta z indywidualnych ujęć, w których jakość wody nie zawsze odpowiada normom.

Ścieki są odprowadzane przy pomocy kanalizacji sanitarnej przez 60% mieszkańców Powiatu. W przypadku pozostałych 40 % mieszkańców ścieki odprowadzane są do: tzw. „szamb", suchych ustępów, dołów chłonnych, „bezodpływowych" osadników gnilnych oraz „na dziko".

Na terenie powiatu oczyszczalnie ścieków zlokalizowane są:
- we Wrześni o Qsr d= 10.000 m3/d,
- w Pyzdrach o Qsr d= 250 m3/d,
- w Miłosławiu o Qsr d= 800 m3/d,
- w Orzechowie o Qsr d= 400 m3/d,
- w Kołaczkowie o Qsr d= 300 m3/d,
- w Nekli o Qsr d= 300 m3/d,

Ponadto na terenie powiatu istnieją również mniejsze, indywidualne, przydomowe oczyszczalnie ścieków, których budowa wymaga zgłoszenia w Wydziale Administracji Architektoniczno – Budowlanej. Dotychczas na terenie powiatu takich oczyszczalni wybudowano około 200.

Wszystkie oczyszczalnie posiadają aktualne pozwolenia wodnoprawne na odprowadzanie ścieków do środowiska. Technologie zastosowane w tych oczyszczalniach pozwalają uzyskać parametry zgodne z obowiązującymi przepisami.

Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest mniejsza niż np. w powiecie gnieźnieńskim, poznańskim, słupeckim. Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej jest większa niż np. w powiecie średzkim i pleszewskim. W 2004 r. spośród powiatów sąsiadujących większy odsetek ludności korzystał z oczyszczalni ścieków w powiecie gnieźnieńskim, poznańskim i jarocińskim. Mieszkańcy powiatu pleszewskiego mieli mniejszy dostęp do oczyszczalni ścieków.

W poniższych tabelach przedstawiono dane na temat ilości ścieków przemysłowych i komunalnych. Należy zauważyć, że rośnie liczba produkowanych ścieków przemysłowych i komunalnych a jednocześnie spada odsetek ścieków oczyszczanych. Gospodarka ściekowa w powiecie, na tle innych powiatów, jest jednak stosunkowo dobrze rozwinięta.

Tabela 15. Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi wymagające oczyszczenia na terenie województwa wielkopolskiego i powiatu wrzesińskiego w latach 2002–2004

Lata	Ogółem	Oczyszczane					Nieoczyszczane
		razem		w tym			
	w dam^3		w % ogółem	mechanicznie	biologicznie i chemicznie	z podwyższonym usuwaniem biogenów	
województwo wielkopolskie							
2002	195.046	189.517	97,2	89.248	57.014	43.255	5.529
2003	185.074	181.469	98,1	82.644	16.663	82.162	3.605
2004	179.870	177.138	98,5	78.262	15.634	83.242	2.732
powiat wrzesiński							
2002	1.493	1.431	95,9	10	222	1.199	62
2003	1.396	1.342	96,1	12	180	1.150	54
2004	1.511	1.426	94,4	16	173	1.237	85

Źródło: Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 31.

Tabela 16. Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane w powiecie wrzesińskim na tle wybranych powiatów województwa wielkopolskiego w latach 2002–2004

Lata	Ścieki odprowadzone							
	ogółem	do sieci kanalizacyjnej	bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi					
			razem	wymagające oczyszczenia				
				razem	oczyszczane			nieoczyszczane
					razem	Mechanicznie	z podwyższonym usuwaniem biogenów	
	w dam^3							
powiat słupecki								
2002	739	37	702	702	702	356	346	–
2003	759	43	716	716	716	362	354	–
2004	791	48	743	730	730	370	360	–
powiat jarociński								
2002	438	96	342	342	340	329	11	2
2003	517	75	442	442	442	431	11	–
2004	513	71	442	442	442	430	12	–
powiat wrzesiński								
2002	403	258	145	137	95	10	85	42

2003	289	236	53	53	12	12	–	41
2004	386	285	101	101	16	16	–	85

Źródło: Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 34–35.

2.4.4. Gospodarka odpadami

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące odpadów wytworzonych w powiecie wrzesińskim na tle wybranych powiatów sąsiednich w latach 2002–2004.

Tabela 17. Odpady[a] wytworzone i dotychczas składowane oraz tereny ich składowania w powiecie wrzesińskim na tle wybranych powiatów sąsiadujących w latach 2002–2004

Lata	Odpady wytworzone w ciągu roku					Odpady dotychczas składowane (nagromadzone; stan w końcu roku[b])	Niezrekultywowane tereny składowania odpadów w ha
	ogółem	poddane odzyskowi	unieszkodliwione		magazynowane czasowo		
			razem	w tym składowane			
	w tys. ton						
powiat średzki							
2002	223,4	223,4	–	–	–	–	–
2003	131,6	131,6	–	–	–	4,2	0,4
2004	170,3	170,3	–	–	–	4,2	0,4
powiat jarociński							
2002	9,0	9,0	–	–	–	–	–
2003	9,9	9,8	0,1	0,1	–	0,3	0,2
2004	21,4	7,6	13,8	–	–	–	–
powiat pleszewski							
2002	13,8	8,8	4,5	4,5	0,5	–	–
2003	16,3	15,9	0,3	0,3	0,1	–	–
2004	25,1	21,2	3,6	0,3	0,3	–	–
powiat wrzesiński							
2002	34,9	34,4	–	–	0,5	–	–
2003	40,6	37,4	–	–	3,2	–	–
2004	39,8	37,1	–	–	2,7	–	–

Uwaga: a – z wyłączeniem odpadów komunalnych, b – na terenie własnych zakładów.
Źródło: Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 52–53.

W poniższej tabeli przedstawiono rozmieszczenie składowisk odpadów komunalnych na terenie powiatu wrzesińskiego.

Tabela 18. Lokalizacja składowisk odpadów komunalnych na terenie powiatu wrzesińskiego

Nazwa gminy	**Lokalizacja**	**Powierzchnia (w ha)**
Powiat ogółem	**X**	**3,49**
Września i Miłosław	Bardo	1,55 (kwatera jest zamknięta + 0 ,96 nowej kwatery)
Nekla	Starczanowo	0,40
Kołaczkowo	Gałęzewice	0,54
Pyzdry [a]	Walga	1,00

Uwaga: a – składowisko zrekultywowane.

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego, Starostwo Powiatowe we Wrześni, Września 2004, s. 17.

Na terenie powiatu nie funkcjonują zakłady zagospodarowania odpadów komunalnych niesegregowanych inne niż składowiska. Na terenie powiatu nie ma instalacji do utylizacji odpadów poubojowych. Nie ma też zakładu unieszkodliwiającego martwe zwierzęta o kategorii SRM.

W poniższej tabeli przedstawiono dane na temat odpadów komunalnych wywiezionych w 2004 r. oraz ich składowiskach.

Tabela 19. Odpady komunalne wywiezione w 2004 r. oraz ich składowiskach w wybranych powiatach województwa wielkopolskiego

Wyszczególnienie	Czynne składowiska kontrolowane[a]		Odpady stałe (bez wyselekcjonowanych)		Nieczystości ciekłe	
	liczba	powierzchnia w ha	ogółem	w tym z gosp. domowych	ogółem	w tym z gosp. domowych
			w tonach		w dam^3	
województwo	112	345,4	977.711,2	682.838,3	2.696,1	1.670,1
powiat średzki	1	0,6	19.206,0	13.656,1	47,4	43,1
powiat jarociński	2	12,7	8.365,4	6.805,0	43,6	36,6
powiat pleszewski	3	7,6	7.955,6	6.609,4	32,9	16,9
powiat wrzesiński	**3**	**6,4**	**24.492,0**	**15.865,3**	**92,9**	**68,4**

Uwaga: a – stan w dniu 31 grudnia.
Źródło: Ochrona środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2002–2004, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 58.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące ilości zbieranych odpadów w poszczególnych gminach.

Tabela 20. Osiągnięte poziomy składowania odpadów komunalnych na składowiskach na terenie powiatu w latach 2004-2006

kod odpadu	**23 795 Mg**- ilość odpadów komunalnych wytwarzanych przez mieszkańców powiatu w 1995r. (obowiązkowy poziom nie więcej niż 74%)	
2004r.	16 400	69%
2006r.	18 279	76%

Źródło : sprawozdania z realizacji PPGO dla powiatu wrzesińskiego - czerwiec 2007r

Do najważniejszych działań dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi należą:
- Podnoszenie świadomości społecznej obywateli, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów.
- Przystąpienie wszystkich gmin powiatu wrzesińskiego do Związku Gmin Szlaku Piastowskiego, powołanego do budowy Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Gnieźnie
- Rozbudowa składowiska w Bardzie o kolejną kwaterę o powierzchni 0,97 ha.
- Podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.
- Wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych.
- Redukcja zawartości składników ulegających biodegradacji w odpadach kierowanych na składowiska.
- Wykorzystanie potencjału technicznego, finansowego i intelektualnego podmiotów gospodarczych powiatu, w szczególności w zakresie tworzenia właściwej infrastruktury technicznej do zbiórki odpadów, procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

- Intensyfikacja działań z zakresu zamykania i rekultywacji nieefektywnych lokalnych składowisk odpadów komunalnych.
- Prowadzenie odzysku osadów ściekowych poprzez kompostowanie i dalsze wykorzystanie w rekultywacji i nawożeniu.
- Kontrola nad osadami wykorzystywanymi dla celów przyrodniczych.

Z diagnozy stanu gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w poniższej tabeli .

Tabela 21. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– duży stopień zwodociągowania gmin	– niska świadomość ekologiczna mieszkańców powiatu
– funkcjonowanie w każdej gminie oczyszczalni ścieków	– niedostatecznie rozwinięty system kanalizacji
– podłączanie domowych instalacji kanalizacyjnych do zbiorczej instalacji deszczowej i melioracyjnej	– brak kontroli wywożących ścieki ze zbiorników przydomowych (brak w gminach kompletnej ewidencji zbiorników bezodpływowych)
– niskie koszty modernizacji składowisk w Starczanowie i Gałęzewicach	– słabo rozwinięta selektywna zbiórka odpadów komunalnych
– niższy od średniego w kraju koszt odbioru odpadów komunalnych	– brak systemu zbiórki i zagospodarowania odpadów biodegradowalnych
– duża liczba dobrze prosperujących punktów skupu surowców wtórnych	– istnienie dzikich wysypisk śmieci
– nieliczne tereny nie objęte żadnym systemem zbiórki odpadów komunalnych	– brak systemu zagospodarowania osadów ściekowych
– projektowana rozbudowa składowiska, linii sortowniczej w Bardzie	– brak przepisów zobowiązujących do podłączenia się do kanalizacji sanitarnej oraz umożliwiających skuteczną kontrolę opróżniania zbiorników bezodpływowych w gminach (zbiorniki bez dna)

2.4.5. Struktura własności nieruchomości

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące własności gruntów zlokalizowanych na terenie powiatu wrzesińskiego. Strukturę gruntów zobrazowano też na wykresie. Informacje te są ważne z punktu widzenia możliwości przeznaczania poszczególnych gruntów pod inwestycje.

Tabela 22. Własność gruntów w powiecie wrzesińskim (stan w dniu 1 stycznia 2007 r.)

Własność gruntów	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia gruntów ogółem, z tego:	**70.236**
Grunty Skarbu Państwa, z tego:	24.526
Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej SP	9.642
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	12.720
Grunty w stałym zarządzie jednostek organizacyjnych z wyłączeniem gruntów PGL	792

Grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości	371
Grunty w użytkowaniu wieczystym osób fizycznych	11
Grunty w użytkowaniu wieczystym państwowych osób prawnych	161
Grunty w użytkowaniu wieczystym pozostałych osób	77
Grunty spółek, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	2
Pozostałe grunty Skarbu Państwa	750
Grunty osób fizycznych, z tego:	39.963
Grunty osób fizycznych wchodzące w skład gospodarstw rolnych	37.466
Grunty osób fizycznych niewchodzące w skład gospodarstw rolnych	2.497
Grunty spółdzielni	1.579
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	1.023
Wspólnoty gruntowe	412
Grunty powiatu	140
Grunty województw	10
Grunty spółek prawa handlowego, partii politycznych i stowarzyszeń	467
Grunty gmin i związków międzygminnych	1.895
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste	220
Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych	1

Źródło: Dane z zestawienia zbiorczego na dzień 1.01.2007 r. sporządzonego przez Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjno-Kartograficznej we Wrześni.

Wykres 4. Struktura własności gruntów w powiecie wrzesińskim w 2007 r.

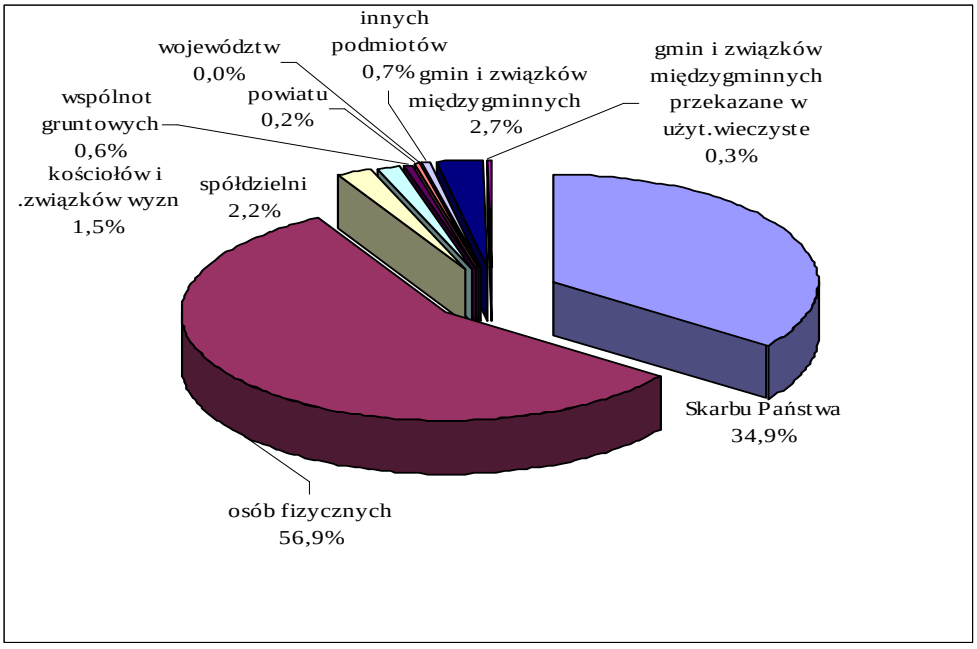

Źródło: Jak w tabeli wcześniejszej.

W strukturze własności nieruchomości na terenie powiatu wrzesińskiego przeważają grunty stanowiące własność osób fizycznych – 39.963 ha (blisko 57%), z czego 37.466 ha wchodzi w skład gospodarstw rolnych. Dużą część powierzchni zajmują też nieruchomości będące własnością Skarbu Państwa – 24.526 ha, przy czym 50% tej powierzchni stanowią nieruchomości znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego – Lasy Państwowe, a 39% są to nieruchomości rolne, którymi włada Agencja Nieruchomości Rolnych. W użytkowaniu wieczystym osób fizycznych i państwowych osób prawnych znajduje się 249 ha gruntów Skarbu Państwa. Gminy i związki międzygminne są właścicielami 1895 ha gruntów, z czego 14% przekaza-

ły w wieczyste użytkowanie. Część nieruchomości (467 ha) należy do spółek prawa handlowego, partii politycznych i stowarzyszeń. Na terenie powiatu wrzesińskiego nadal występują wspólnoty gruntowe wsi, które dysponują nieruchomościami rolnymi o powierzchni 412 ha. Własność kościołów i związków wyznaniowych stanowi 1023 ha powierzchni.

Powiat wrzesiński jest właścicielem nieruchomości o powierzchni 140 ha. Część terenów, o powierzchni około 20 ha, stanowiących własność powiatu, objęto miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkalne jednorodzinne.

2.5. Gospodarka powiatu wrzesińskiego

2.5.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

Powiat wrzesiński stwarza dogodne warunki dla rozwoju gospodarczego. Sprzyja temu położenie, które jest dużym atutem tego terenu. Oprócz tego, że – co już wielokrotnie podkreślano – przecinają się tutaj dwa ważne szlaki komunikacyjne (autostrada A-2 łącząca wschód z zachodem tj. Berlin – Moskwa oraz trasa północ – południe, łącząca Dolny Śląsk – Gdańsk) zaletą jest dobrze rozwinięta sieć infrastruktury kolejowej. Przez teren powiatu przebiegają linie kolejowe biegnące wzdłuż wymienionych tras drogowych.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2003–2005. W latach 2003–2005 liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 2,4% (z 7631 do 7817). Był to przyrost mniejszy niż w podregionie poznańskim (3%) ale większy niż dla całego województwa (1,7%).

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych wynikał ze wzrostu liczby podmiotów w sektorze prywatnym (o 2,5%) oraz spadek w sektorze publicznym (o 1,8%). Największy przyrost wystąpił w przypadku fundacji, stowarzyszeń i innych instytucji społecznych (26,9%). Wzrost ten może świadczyć o narastaniu problemów społecznych lub o wzroście świadomości społeczeństwa, które chce się aktywnie włączyć w rozwiązywanie problemów społecznych. Najwięcej podmiotów gospodarczych zlokalizowanych jest na terenie gminy Września (ok. 70%) oraz Miłosław (ok. 9%).

Biorąc pod uwagę liczbę podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców, to należy podkreślić, że na terenie Powiatu przypada więcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON niż w prawie wszystkich (z wyjątkiem powiatu poznańskiego) powiatach bezpośrednio sąsiadujących.

Tabela 23. Liczba podmiotów gospodarki narodowej[a] w rejestrze REGON w latach 2003–2005 (stan w dniu 31 XII)

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		z ogółem					
				spółki handlowe		spółki cywilne	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	osoby fizyczne prowadzące działalność
		publiczny	prywatny	razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego				
województwo									
2003	335568	9444	326124	18500	4409	24736	1878	5837	269238
2004	334505	9809	324696	19589	4652	24636	1863	6357	265844
2005	341257	10029	331228	20553	4900	24886	1856	7350	270150
podregion poznański									
2003	118992	2919	116073	4850	1395	8785	672	1588	98190
2004	120015	3094	116921	5240	1491	8805	666	1772	98284
2005	122534	3169	119365	5583	1580	8958	665	2039	99913
powiat wrzesiński									
2003	**7631**	**171**	**7460**	**224**	**69**	**612**	**37**	**108**	**6310**
2004 ogółem, z tego:	**7690**	**172**	**7518**	**242**	**69**	**610**	**36**	**112**	**6339**
Miłosław	710	19	691	23	4	34	6	20	576
Nekla	654	16	638	22	9	50	6	11	542
Pyzdry	498	18	480	9	4	22	4	15	427
Września	5416	103	5313	180	50	481	16	53	4481
Kołaczkowo	412	16	396	8	2	23	4	13	313
2005 ogółem, z tego.	**7817**	**168**	**7649**	**253**	**69**	**620**	**35**	**137**	**6419**
Miłosław	728	20	708	24	4	37	5	22	588
Nekla	687	19	668	22	8	52	6	13	568
Pyzdry	511	18	493	9	4	23	4	17	438
Września	5473	95	5378	190	51	486	17	72	4505
Kołaczkowo	418	16	402	8	2	22	3	13	320

Uwaga: a– bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2004. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2004, s. 352, 354, 360; Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 362, 364, 370; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 373, 375, 381.

W strukturze podmiotów gospodarki narodowej wg form własności dominującą rolę w Powiecie odgrywa sektor prywatny (w 2005 r. 97,9%). Najliczniejszą grupę podmiotów prywatnych (ok. 84%) stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ponad 8% podmiotów sektora prywatnego stanowią spółki cywilne. Można przyjąć, że w najbliższych latach zwiększać będzie się liczba podmiotów prowadzących działalność w obu formach. Z niepokojem należy spojrzeć na to, że w ostatnich latach nie zwiększyła się liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego. W latach 2003–2005 zmniejszyła się liczba podmiotów w sektorze publicznym.

Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w gminie Września (ok. 70% podmiotów z terenu powiatu ogółem) oraz w gminie Miłosław (ok. 9,3%) i Nekla (8,8%).

W poniższej tabeli zestawiono dane o liczbie spółek handlowych i osobowych. W latach 2003–2005 liczba spółek wzrosła o ok. 13%. Wśród spółek dominują spółki kapitałowe, w tym z ograniczoną odpowiedzialnością. Według danych na koniec września 2006 r. liczba spółek kapitałowych i cywilnych wynosi 895, w tym kapitałowych 266 (w tym z udziałem kapitału zagranicznego – 80). Wzrost liczby spółek jest zjawiskiem pozytywnym.

Tabela 24. Liczba spółek handlowych w powiecie wrzesińskim w latach 2003–2005 według form prawnych (stan w dniu 31 XII)

Lata	Ogółem	Spółki kapitałowe			Spółki osobowe	
		razem	akcyjne	z o.o.	razem	w tym jawne
2003	224	197	10	187	27	–
2004	242	208	10	198	34	–
2005	253	214	10	204	39	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2004. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2004, s. 384; Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 394; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 405.

W poniższej tabeli zestawiono dane o liczbie podmiotów gospodarczych według wybranych sekcji. Jak już wspomniano w latach 2003–2005 nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Największy wzrost wystąpił w obsłudze nieruchomości (o 7,2%), budownictwie (o 3,5%) oraz w przemyśle (o 4,1%), w tym w przetwórstwie przemysłowym (4,3%). Najwięcej podmiotów gospodarczych działa w sekcji handel i naprawy (ok. 36% wszystkich podmiotów). Wiodącą gałęzią gospodarki jest także przemysł (ok. 13%) i budownictwo (ok. 11,5%). W tych sektorach zatrudnionych jest też najwięcej osób.

Tabela 25. Liczba podmiotów gospodarki narodowej[a] w rejestrze REGON według wybranych sekcji w latach 2004–2005 (stan w dniu 31 XII)

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym								
		rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	przemysł		budownictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	transport, gospodarka magazynowa i łączność	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości i firm
			Razem	w tym przetwórstwo przemysłowe						
województwo										
2003	335568	13799	39970	39476	36853	109100	8329	22543	10486	49590
2004	334505	11916	39563	39058	36474	107954	8353	21963	10667	51177
2005	341257	12609	39632	39092	37046	109007	8511	22011	10988	53152
podregion poznański										
2003	118992	6262	15802	15638	15247	37773	3018	8510	3235	15077
2004	120015	5732	15821	15652	15230	37989	3055	8404	3342	15776
2005	122534	6040	15884	15709	15484	38495	3075	8412	3402	16488
powiat wrzesiński										
2003	**7631**	**196**	**994**	**983**	**859**	**2803**	**230**	**395**	**218**	**1001**
2004	**7690**	**181**	**1018**	**1007**	**884**	**2788**	**236**	**390**	**219**	**1024**
ogółem, z tego:										
Miłosław	710	31	73	72	100	233	28	34	23	92
Nekla	654	23	122	117	101	216	25	39	13	46
Pyzdry	498	28	58	58	90	169	13	15	18	32
Września	5416	78	707	704	540	2041	164	278	158	790

Kołaczkowo	412	21	58	56	53	129	6	24	7	64
2005 ogółem, z tego:	**7817**	**187**	**1035**	**1025**	**889**	**2812**	**232**	**383**	**221**	**1073**
Miłosław	728	31	78	77	95	245	31	30	22	98
Nekla	687	25	127	122	107	225	24	39	11	51
Pyzdry	511	30	57	57	93	171	17	15	18	35
Września	5473	78	717	715	541	2039	156	273	163	825
Kołaczkowo	418	23	56	54	53	132	4	26	7	64

Uwaga: a– bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2004. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2004, s. 368, 370, 376; Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 378, 380, 386; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 389, 391, 397.

W 2003 r. w powiecie wrzesińskim działalność gospodarczą w formie osoby fizycznej (bez indywidualnych gospodarstw) prowadziło 6310 osób. W roku następnym liczba ta wzrosła o 0,5% do 6339. Z kolei w 2005 r. działalność prowadziło 6419 podmiotów, co stanowiło 6,4% osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w podregionie poznańskim i 2,4% w województwie wielkopolskim. Niestety z niepokojem należy odnotować zmniejszenie liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na koniec września 2006 r. o 3,5% w stosunku do końca 2005 r.[3] Na poniższym wykresie zaprezentowano strukturę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2005 r.

[3] Dane dostępne na stronie internetowej powiatu – www.wrzesnia.powiat.pl.

Wykres 5. Struktura podmiotów gospodarczych – osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie wrzesińskim w 2005 r. według wybranych sekcji

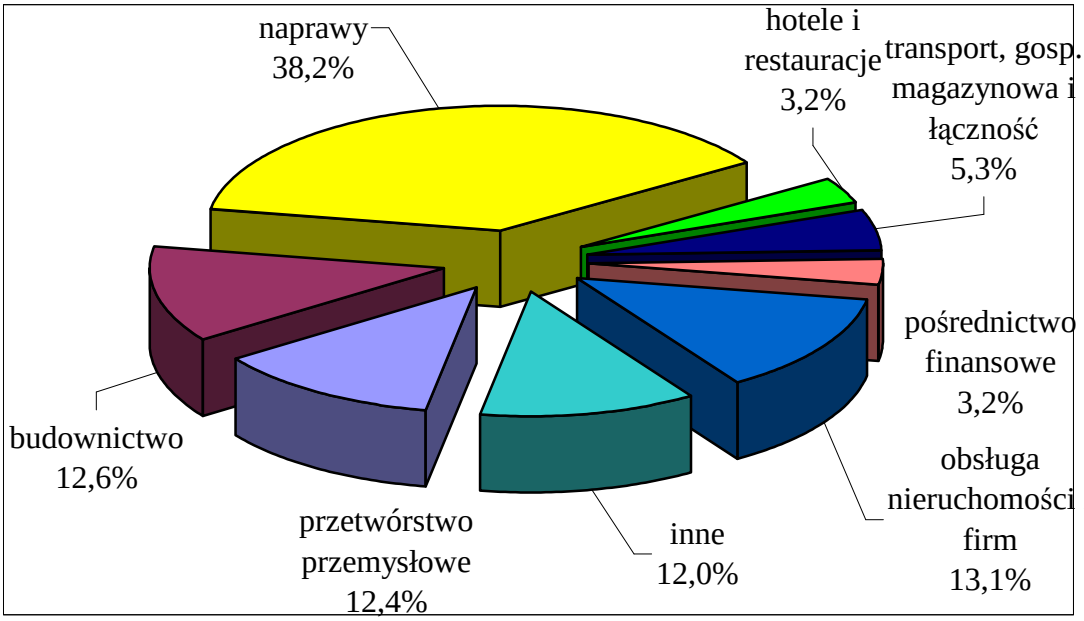

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 413.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem liczby zatrudnionych pracowników.

Tabela 26. Liczba podmiotów gospodarki narodowej[a] zarejestrowanych w rejestrze REGON w powiecie wrzesińskim w wybranych latach według liczby pracujących[b]

Lata	Ogółem	z liczbą pracujących				
		0–9	10–49	50–249	250–999	1000 i więcej
1999	5943	5686	205	40	9	3
2000	6457	6185	210	53	x	x
2003	7631	7276	297	49	x	x

Uwaga: a – bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne, b – deklarowanej w momencie rejestracji.
Źródło: Terytorialne zróżnicowanie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim w latach 1999–2003, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 178.

W strukturze podmiotów gospodarczych w powiecie dominują małe i średnie przedsiębiorstwa, spośród których ok. 95% stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 10 osób. Znacznie mniej (3,9%) jest firm zatrudniających do 49 osób, ale z reguły są to przedsiębiorstwa o dużym potencjale rozwojowym. Dużych podmiotów gospodarczych funkcjonuje niewiele.

Małe podmioty gospodarcze napotykają na wiele barier dalszego rozwoju (dotyczy to całego kraju). Do czynników hamujących rozwój sektora MSP w powiecie wrzesińskim należący niski poziom dochodów mieszkańców powiatu - prowadzi to do minimalizowania konsumpcji, ograniczania potrzeb bytowych, a w konsekwencji do spadku podaży, co skutecznie hamuje rozwój handlu. Handel zaliczany jest do sektora usług rynkowych, który pełni ważną rolę w strukturze gospodarki powiatu. Rozwojowi sektora MSP nie sprzyja też niewielka liczba dużych inwestorów, wokół których miałyby szansę rozwijać się małe firmy.

Władze powiatu wrzesińskiego oddziałują pośrednio na kształtowanie otoczenia ekonomicznego i rozwój lokalnej przedsiębiorczości przy wykorzystaniu lokalnych uwarunkowań. Jednym

z celów władz powiatu jest wprowadzenie lokalnej gospodarki na ścieżkę szybkiego wzrostu i budowanie konkurencyjnej gospodarki, tworzącej nowe miejsca pracy. Istotnym czynnikiem prowadzącym do osiągnięcia tych celów jest łagodzenie barier hamujących rozwój istniejących i tworzenie nowych przedsiębiorstw.
Wśród czynników stwarzających szanse rozwoju sektora MSP należy wymienić:
- wysoki stopień zagospodarowania obszarów wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem terenów popegeerowskich,
- stosowanie ulg i zwolnień (np. gmina Września) z podatku od nieruchomości dla wszystkich przedsiębiorców, którzy chcą zainwestować na terenie gminy/powiatu i rozpocząć działalność produkcyjną lub usługową. Każdy przedsiębiorca w zależności od liczby stworzonych miejsc pracy otrzymuje zwolnienie z podatku od nieruchomości na okres od 1 roku do 5 lat.
- wykorzystanie atutów położenia geograficznego powiatu wrzesińskiego (bliskie sąsiedztwo z Poznaniem oddalonym 50 km od Wrześni),
- wykorzystanie obecności autostrady A-2 jako elementu przyciągającego potencjalnych inwestorów,
- przeznaczanie gruntów pod inwestycje związane z przemysłem, handlem i usługami,
- dogodny dostęp do portu lotniczego w Poznaniu,
- tworzenie na terenie powiatu mechanizmów ułatwiających sektorowi MSP dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania działalności gospodarczej.

Powiat wrzesiński charakteryzuje się znacznym udziałem produkcji przemysłowej w strukturze gospodarki zarówno pod względem liczby podmiotów gospodarczych jak i zatrudnienia. Głównymi pracodawcami są:
- Spółdzielnia Inwalidów „WIOSNA LUDÓW" we Wrześni; produkcja i przetwórstwo tworzyw sztucznych,
- Spółdzielnia Mleczarska Września,
- AQUILA Sp. z o.o. we Wrześni – producent tektury falistej,
- MASSIVE Polska Sp. z o.o. we Wrześni – producent sprzętu oświetleniowego,
- „MIKROMA" S.A. we Wrześni – producent części i urządzeń do silników,
- „CENOS" Sp. z o.o. we Wrześni – przedsiębiorstwo produkcyjno-handlowe,
- „GESTAMP Polska" Sp. z o.o. we Wrześni – producent części podzespołów do samochodów,
- Browar „FORTUNA" w Miłosławiu,
- Orzechowskie Zakłady Przemysłu Sklejek,
- „MIKON" w Miłosławiu – producent odzieży,
- Zakład Produkcji Części Zamiennych do Maszyn Rolniczych – KOWALSKI we Wrześni,
- „Pani TERESA – Medica" S.A. w Gutowie Małym – producent wyrobów medycznych,
- MATEX Sp. z o.o. w Starczanowie – producent mebli tapicerowanych,
- NOWBUD w Psarach Małych – branża budowlana,
- KRISPOL Sp. z o. o. w Psarach Małych- producent bram garażowych,
- KOS – Elektro System Sp. z o.o. w Nekli – producent osprzętu elektroinstalacyjnego,
- ProTonsil Sp. z o.o. we Wrześni – producent głośników,
- KLAFS Sp. z o.o. w Miłosławiu – producent urządzeń saunowych,
- GTC s.j. w Pyzdrach – producent toreb i pasów narzędziowych.

Instytucje otoczenia biznesu
Ważnym ogniwem w zrównoważonym rozwoju gospodarczym powiatu wrzesińskiego jest efektywne funkcjonowanie sektora małej i średniej przedsiębiorczości. Istotne jest, aby zapewnić

przychylny klimat i wspierać ten sektor, gdyż wytwarza on ok. 50% PKB[4]. Znaczenie tego sektora w gospodarce systematycznie rośnie. Małe i średnie podmioty gospodarcze są bardziej elastyczne, szybciej przystosowują się do okresowych zmian koniunktury.

Z danych dotyczących zatrudnienia, na koniec 2003 r. w sektorze prywatnym w tzw. mikroprzedsiębiorstwach gospodarczych (do 9 pracowników) w powiecie zatrudnionych było 7276 osób (por. tab. 27). Oznacza to, że ponad 95% podmiotów gospodarczych w powiecie wrzesińskim stanowi najwrażliwsza grupa podmiotów – mikro rzedsiębiorstwa. Jest to grupa firm, która mimo swej elastyczności szczególnie narażona jest na walkę konkurencyjną oraz trudności w dostępie do kapitału. Uzasadniona jest więc konieczność zapewniania właściwej tzw. infrastruktury okołobiznesowej (instytucje finansowe, fundusze, organizacje przedsiębiorców itp.) nie tylko działającej na rzecz mikroprzedsiębiorców, ale także na rzecz całego sektora małych i średnich firm. Infrastruktura okołobiznesowa powiatu wrzesińskiego charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią instytucji finansowych, wśród których można wymienić:

- PKO BP S.A.,
- Bank Zachodni WBK,
- BPH PBK S.A.,
- Powiatowy Bank Spółdzielczy we Wrześni,
- Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A.,
- ING Bank Śląski S.A.,
- Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową im. Kardynała S. Wyszyńskiego,
- LUKAS Bank S.A.,
- SKOK Stelczyka,
- Getinbank

Dla rozwoju drobnej przedsiębiorczości ważna jest także możliwość otrzymania wsparcia finansowego ze środków zagranicznych (w tym głównie z budżetu UE). Stąd utworzenie Wydziału Rozwoju Lokalnego i Funduszy Europejskich w Starostwie Powiatowym we Wrześni, który udziela informacji i udostępnia niezbędne materiały na temat aktualnie dostępnych – w ramach różnych programów pomocowych – środków zagranicznych wspierających rozwój sektora MSP.

Lokalne władze samorządowe podjęły również starania mające na celu wspieranie biznesu na terenie powiatu. Od czerwca 2007 roku na terenie powiatu działa Subregionalny Fundusz Pożyczkowy „Wielkopolska Północ". Fundusz ten jest dodatkowym źródłem finansowania działalności inwestycyjnej przedsiębiorców. Jest on głównie przeznaczony dla mniejszych firm (do 50 osób), które mają problemy z uzyskaniem kredytu w bankach komercyjnych. Oferta adresowana jest głównie do przedsiębiorstw w początkowej fazie rozwoju (działających na rynku od 3 miesięcy), które podejmują przedsięwzięcia o zwiększonym ryzyku, z wyjątkiem sektora rolniczego i zbrojeniowego.

Z Funduszu udzielane są pożyczki na bardzo atrakcyjnych warunkach w stosunku do warunków rynkowych.
Ważną imprezą gospodarczą dla MSP są Międzynarodowe Targi Poznańskie – FARMA. Co roku uczestniczy w nich powiat wrzesiński wraz z lokalnymi firmami. Targi pozwalają przedsiębiorcom zapoznać się z nowoczesnymi rozwiązaniami w zakresie technologii przemysłowej i rolniczej. Są one źródłem dostępu do informacji, nowych myśli technologicznych i wymiany doświadczeń. Targi sprzyjają również nawiązywaniu nowych kontaktów.

Z diagnozy stanu gospodarki wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w poniższej tabeli.

[4] Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2004 r., GUS, Warszawa 2006, część analityczna, s. 7.

Tabela 27. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do gospodarki

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– dobra infrastruktura komunikacyjna (obecność autostrady A-2 i węzła kolejowego)	– słabe uzbrojenie terenów inwestycyjnych
– wzrost liczby nowych inwestycji	– ograniczony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju działalności gospodarczej
– funkcjonowanie punktu informacji o programach pomocowych dla MSP	– brak środków finansowych na stworzenie przez Starostwo Powiatowe bazy danych o firmach zarejestrowanych na terenie powiatu
– wzrost możliwości otrzymania kredytu poprzez istnienie funduszu poręczeń kredytowych	– niedostateczna liczba instytucji wspierających lokalną przedsiębiorczość
– duża konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw	– pauperyzacja społeczeństwa
– duża liczba małych i średnich przedsiębiorstw	– społeczne przyzwolenie na istnienie szarej strefy dotyczącej nielegalnego zatrudnienia
– korzystne położenie geograficzne	– mały przepływ informacji i niski stopień współpracy gospodarczej pomiędzy powiatem a lokalnymi firmami

2.5.2. Rolnictwo powiatu wrzesińskiego

Przestrzeń rolnicza stanowi ponad połowę ogólnej powierzchni powiatu, a w rolnictwie zatrudnienie znajduje około 10% mieszkańców. Ten dział gospodarki – wraz z innymi elementami gospodarki żywnościowej – odgrywa dużą rolę ekonomiczną w powiecie.

Na poniższym wykresie zobrazowano strukturę użytkowania użytków rolnych.

Wykres 6. Struktura użytkowania użytków rolnych w powiecie wrzesińskim (stan w czerwcu 2004 r.)

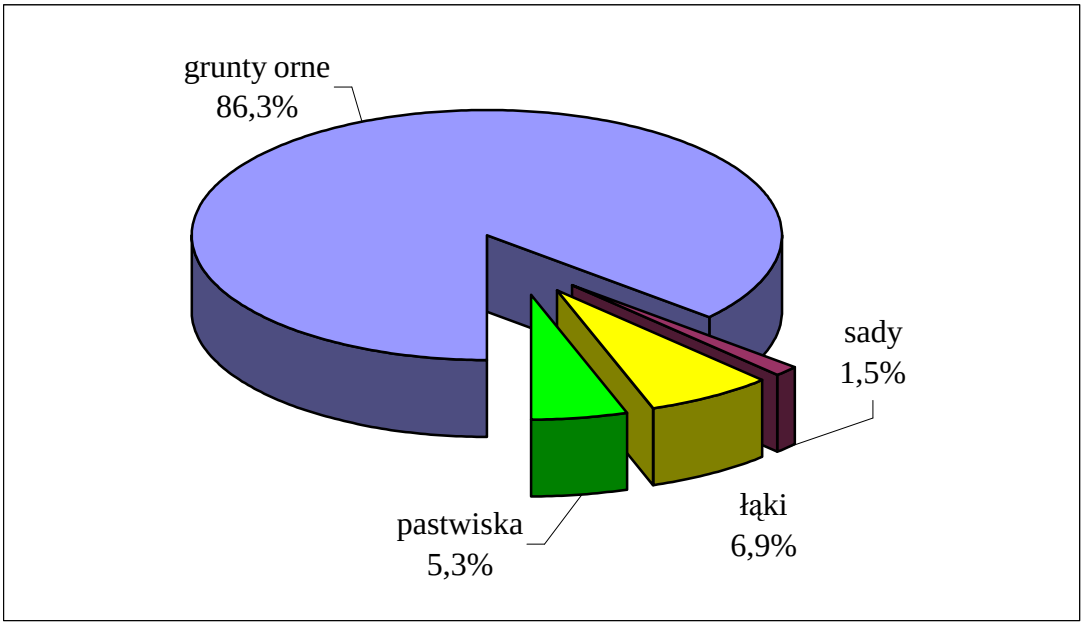

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dostępnych na stronie internetowej powiatu – www.wrzesnia.powiat.pl.

W powiecie użytki rolne stanowią 50.527 ha, z czego ponad 86% zajmują grunty orne. Łąki i pastwiska zajmują ok. 12% powierzchni użytków rolnych. Struktura zagospodarowania użytków rolnych determinuje kierunki produkcji rolniczej.

Według danych GUS na terenie powiatu funkcjonuje 4.655 gospodarstw rolnych (w tym ponad 1700 o powierzchni poniżej 1 ha), których przeciętna powierzchnia wynosi 13,35 ha (biorąc pod uwagę gospodarstwa powyżej 1 ha), podczas gdy średnia dla województwa wielkopolskiego wynosi 10,81 ha. Przeciętna powierzchnia wszystkich gospodarstw w powiecie wynosi 10,42 ha, podczas gdy w podregionie poznańskim – 12,01 ha a w województwie – 9,91 ha. Na poniższym wykresie przedstawiono dane na temat struktury gospodarstw rolnych.

Wykres 7. Struktura gospodarstw rolnych w powiecie wrzesińskim w 2002 r. według grup obszarowych użytków rolnych

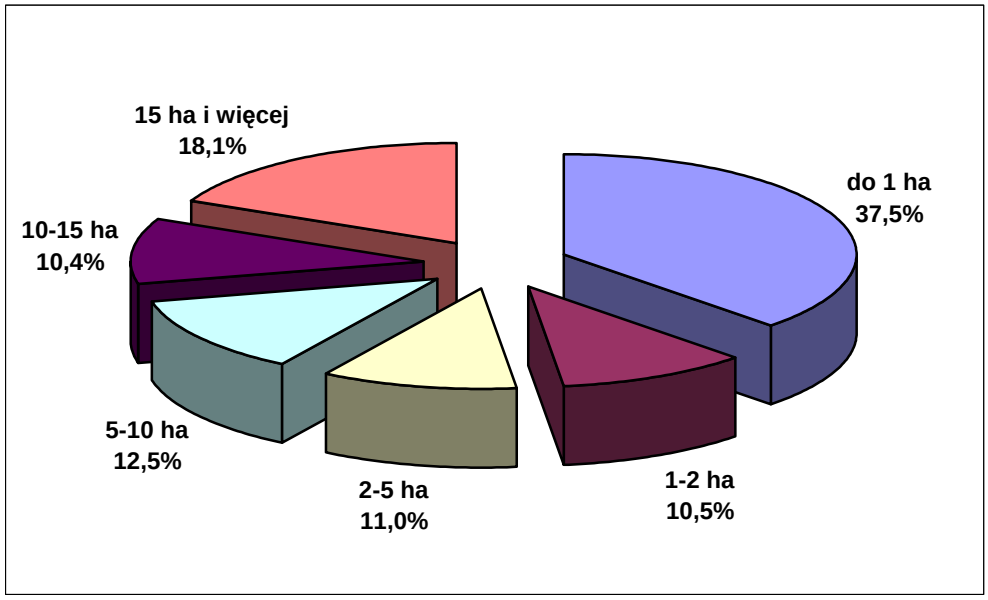

Uwaga: Dane z Powszechnego Spisu Rolnego, stan w dniu 20 V.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Terytorialne zróżnicowanie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim w latach 1999–2003, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 196.

Na poniższym wykresie przedstawiono powierzchnię zasiewów według grup ziemiopłodów w 2002 roku. W strukturze powierzchni zasiewów w powiecie dominuje (ponad 74% powierzchni) produkcja zbóż (podstawowych, owsa z jęczmieniem i innych mieszanek, kukurydzy na ziarno, gryki, prosa i innych).

Wykres 8. Struktura zasiewów w powiecie wrzesińskim w 2002 roku według grup ziemiopłodów

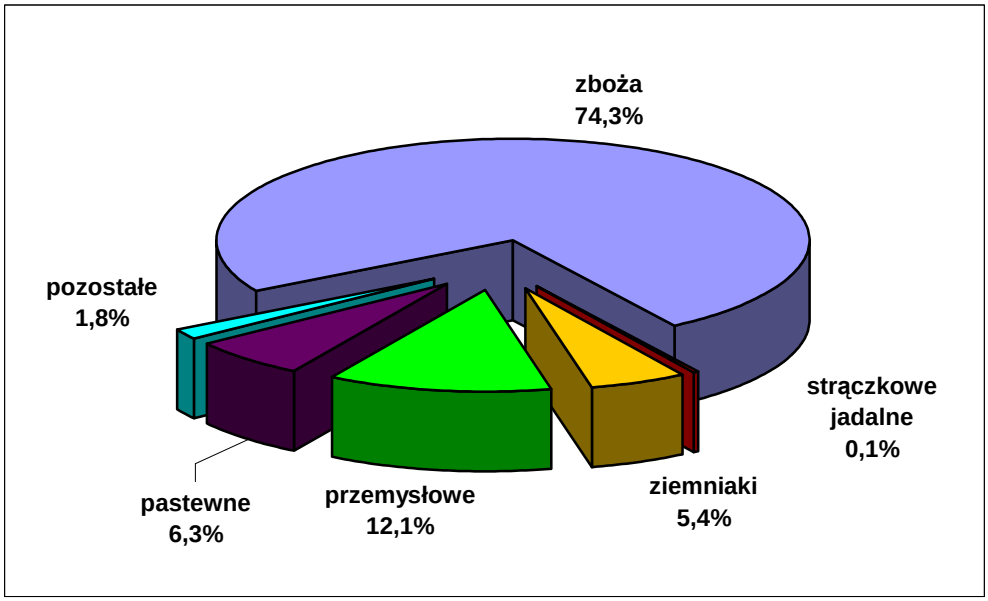

Uwaga: Dane z Powszechnego Spisu Rolnego, stan w dniu 20 V.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Terytorialne zróżnicowanie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim w latach 1999–2003, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 197.

Produkcja rolnicza w powiecie ma charakter wielokierunkowy choć słabo wyspecjalizowany. Szansą dla rozwoju rolnictwa jest jego bioróżnorodność. Wzrost popytu na żywność produkowaną metodami naturalnymi, zapotrzebowanie na produkty lokalne, a także wsparcie z UE stwarza szanse uzyskania wsparcia finansowego przez producentów rolnych z terenu powiatu.

Należy podkreślić, że wstąpienie Polski do UE stworzyło możliwość korzystania z dofinansowania na przeprowadzenie postępowania scaleniowowymiennego (szczególnie w gminie Pyzdry). Efektem tego postępowania powinno być:
- stworzenie korzystniejszych warunków gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie,
- poprawa warunków życia ludności wiejskiej poprzez poprawę dostępu do oddalonych gospodarstw,
- utrzymanie walorów środowiska oraz typowych siedlisk naturalnych.

Świadczenie usług na rzecz środowiska naturalnego, powierzonego rolnikom, jako użytkownikom gruntów rolnych, wód i lasów, będzie w przyszłości coraz mocniej wynagradzane w systemie wspierania rolnictwa. W przyszłości należy dążyć do zwiększenia możliwości zatrudnienia ludności mieszkającej na obszarach wiejskiej poza rolnictwem.

Powiat wrzesiński ze względu na lokalne uwarunkowania, położenie, duże zasoby użytków rolnych, znaczną liczbę ludności zamieszkującej tereny wiejskie, czyste środowisko, brak uciążliwego przemysłu, ma możliwości do wielofunkcyjnego rozwoju rolnictwa (zwłaszcza do powstawania gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych) gospodarujących zgodnie z zasadami Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Z diagnozy stanu rolnictwa na terenie powiatu wrzesińskiego wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do rolnictwa

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– korzystne warunki glebowo-przyrodnicze na przeważającej części powiatu	– rozdrobniona struktura agrarna (szczególnie w gminie Pyzdry);
– wysoki poziom kultury rolnej w gospodarstwach	– w gminie Pyzdry i Nekla duży udział gleb słabych
– gospodarność, pracowitość oraz dobre przygotowanie zawodowe/praktyczne rolników i osób obsługujących rolnictwo	– słabo rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze
– wysoki poziom produkcji zwierzęcej (trzoda chlewna i bydło);	– brak nowoczesnych zakładów przetwórstwa mięsa w związku z wysokim poziomem produkcji trzody chlewnej
– duża zasobność obszarów wiejskich z przestrzenią odpowiednią do świadczenia usług rekreacyjnych, sprzyjających tworzeniu gospodarstw agroturystycznych; dotyczy to gminy Pyzdry (Nadwarciański PK), gminy Miłosław (Czeszewsko-Żerkowski PK) oraz w gminie Nekla (okolice Nekielki – jeziora i lasy)	– brak cukrowni, niewielka skala przetwórstwa owocowo-warzywnego
– wysoki poziom szkolnictwa rolniczego na terenie powiatu	– brak podmiotu skupującego duże ilości zbóż
– umiejętność wykorzystywania pomocy finansowej (krajowej i zagranicznej – wnioski o przyznanie płatności obszarowych złożyło ponad 95% gospodarstw);	– słabo zarysowany kierunek rozwoju produkcji rolniczej
	– małe zainteresowanie i brak integracji rolników do tworzenia grup producenckich
	– niewystarczające przygotowanie producentów rolnych do sprzedaży produktów pod potrzeby konsumentów
	– niski poziom powiązań rolników z giełdami rolnymi
	– duża część maszyn rolniczych wymaga wymiany ze względu na zużycie moralne i techniczne, jedynie gospodarstwa specjalistyczne dysponują maszynami wysokiej jakości

2.6. Sfera społeczna i infrastruktura społeczna

2.6.1. Rynek pracy

Rynek pracy, obok rynku towarowo-usługowego i pieniężnego, jest jednym z podstawowych składników ruchu okrężnego dóbr i usług w gospodarce. Składają się na niego podaż pracy, popyt na pracę oraz wynagrodzenie - jako kategoria cenowa.

O wielkości podaży pracy decyduje zasób ludności w wieku produkcyjnym oraz zasób ludności aktywnej zawodowo. Dane dotyczące struktury wieku ludności przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 9. Ludność powiatu wrzesińskiego w 2005 r. według ekonomicznych grup wieku

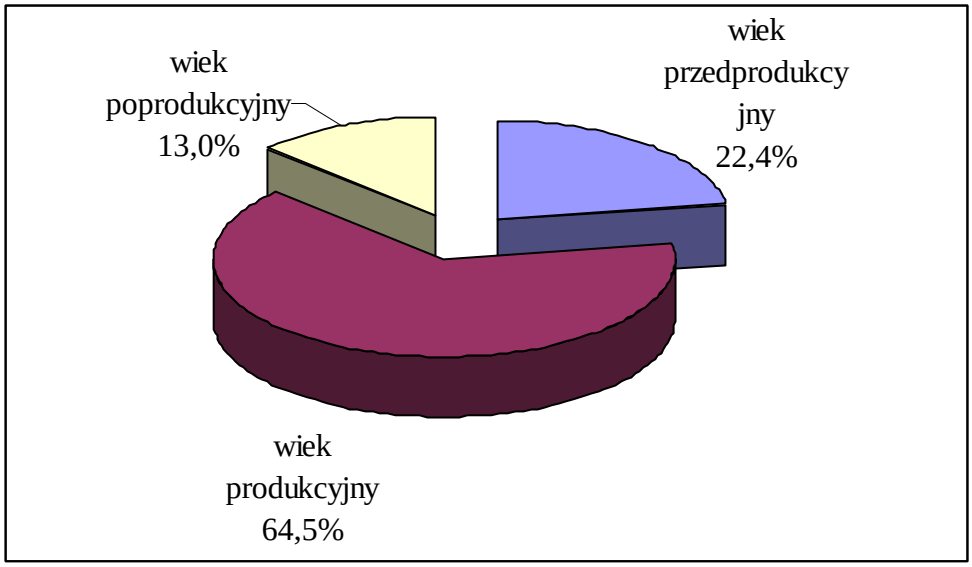

Źródło: Opracowano na podstawie: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2005 r., Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 77.

Struktura wiekowa społeczeństwa powiatu zbliżona jest do struktury wiekowej mieszkańców województwa wielkopolskiego i innych powiatów wchodzących w jego skład. Powiat charakteryzuje niższy od średniej krajowej odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, wynoszący 22,4% (przy średniej dla Polski 24,5%). Wyższy od do średniej ogólnopolskiej jest odsetek ludności w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten wynosi odpowiednio 64,5% dla powiatu wrzesińskiego i 63,96 dla kraju. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi 13,0% i jest mniejszy od średniej krajowej, która jest równa 14,6%. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego, mierzony liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, wynosi 55,0%. Warto także podkreślić, że 28.929 osób, a więc około 60,8% ludności w wieku produkcyjnym, zaliczanych jest do tzw. ludności mobilnej (mężczyźni i kobiety w wieku 19 – 44 lata), zdolnej do zmiany miejsca zamieszkania i wykonywanego zawodu.

Z prognoz wynika jednak, że będzie następował spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym przy równoczesnym znacznym przyroście liczby osób w wieku produkcyjnym (przewidywany spadek tej liczby nastąpi dopiero po 2020)[5]. Zjawisko to stwarza duże zagrożenia dla rynku pracy bowiem oznacza trudności w uzyskaniu zatrudnienia zwłaszcza dla osób młodych.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące zatrudnienia w powiecie wrzesińskim w latach 2004 i 2005. Z danych wynika, że w rozpatrywanych latach liczba pracujących wzrosła o 0,8%. Ponad 61% zatrudnionych pracowało w sektorze prywatnym. Proporcje pomiędzy zatrudnieniem w sektorze publicznym i prywatnym w powiecie wrzesińskim były mniej korzystne niż w podregionie poznańskim i województwie wielkopolskim.

[5] Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego na lata 2004-2006

Tabela 29. Pracujący w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2005 według sektorów własności

Wyszczególnienie	Ogółem		Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
województwo	766.451	777.842	268.828	268.306	497.623	509.536
podregion poznański	237.073	245.107	68.503	68.440	168.570	176.667
powiat wrzesiński	12.842	12.943	4.978	4.858	7.864	8.085

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 20; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 16.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące liczby pracujących w powiecie wrzesińskim w latach 2004 i 2005 według sektorów działalności. Najwięcej pracujących zatrudnionych jest w przemyśle i budownictwie. Oba sektory dają zatrudnienie ok. 50% ogółu pracującej ludności. Jest to tendencja charakterystyczna także dla podregionu i województwa. Ponadto rolniczo-przemysłowy charakter powiatu znajduje odzwierciedlenie w grupie osób pracujących w szeroko rozumianym rolnictwie (3,6%).

Tabela 30. Pracujący według sektorów działalności w latach 2004 i 2005 (stan w dniu 31.12)

Wyszczególnienie	Ogółem		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo		Przemysł i budownictwo		Usługi			
							rynkowe		nierynkowe	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
województwo	766.451	777.842	21.059	20.343	329.740	333.852	241.691	244.917	173.961	178.730
podregion poznański	237.073	245.107	10.183	9.748	116.861	121.316	65.407	68.033	44.622	46.010
powiat wrzesiński, z tego:	12.842	12.943	447	462	6.786	6.350	2.721	3.214	2.888	2.917
Miłosław	1.681	1.768	48	58	1.305	953	92	520	236	237
Nekla	1.159	1.276	81	85	741	836	174	192	163	163
Pyzdry	589	562	6	6	278	223	118	139	187	194
Września	8.943	8.830	267	267	4.284	4.125	2.276	2.296	2.116	2.142
Kołaczkowo	470	507	45	46	178	213	61	67	186	181

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 21, 22, 24; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 17, 18, 20

Niestety struktura zatrudnienia w powiecie wrzesińskim jest charakterystyczna dla obszarów o względnie niskim rozwoju gospodarczym. Charakteryzuje się ona wysokim udziałem zatrudnienia w przemyśle i rolnictwie. Negatywną ocenę, wynikającą z niskiego udziału pracujących w sektorze usług pogarsza fakt, że 47,6% z nich świadczy usługi nierynkowe, tj. głównie w zakresie administracji publicznej, edukacji, ochrony zdrowia oraz opieki społecznej.

Rozwój powiatu powinien koncentrować się na zwiększeniu udziału zatrudnienia w sektorze usług rynkowych, zmniejszeniu udziału ludności zatrudnionej w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz utrzymaniu poziomu zatrudnienia w przemyśle. Szans na zwiększenie zatrudnienia w sektorze usług upatrywać należy przede wszystkim w wykorzystaniu walorów przyrodniczo-krajobrazowych powiatu. Rozwój usług turystycznych, rekreacyjnych i wypoczynkowych na terenie powiatu uzależniony jest od rozwoju odpowiedniej infrastruktury i intensyfikacji promocji tych walorów.

Najwięcej osób pracuje na terenie gminy Września (ok. 68%). Najmniej osób zatrudnionych jest w gminie Kołaczkowo i Pyzdry.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek przestrzennych w latach 2004 i 2005 według sektorów własności, i działalności. Z danych wynika, że przeciętne zatrudnienie w powiecie w latach 2004–2005 zwiększyło się nieznacznie (o 0,5%). Złożył się na to spadek zatrudnienia w sektorze publicznym oraz wzrost w sektorze prywatnym (o 1,3%). Jest to zjawisko pozytywne, bowiem to sektor prywatny w większym stopniu uczestniczy w wytwarzaniu PKB. Znaczna część mieszkańców zatrudniona jest – jak już wspomniano – w przemyśle i budownictwie oraz usługach. Duże jest jednak zatrudnienie w usługach nierynkowych.

Tabela 31. Przeciętne zatrudnienie w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek przestrzennych w latach 2004 i 2005 według sektorów własności i działalności

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
		publiczny	prywatny			rynkowe	nierynkowe
województwo wielkopolskie							
2004	711.596	257.971	453.625	14.312	319.077	206.121	172.086
2005	729.716	255.826	473.890	14.494	324.203	214.468	176.551
podregion poznański							
2004	212.342	58.184	154.158	6.572	110.274	53.518	41.978
2005	228.666	57.599	171.067	6.330	115.067	63.410	43.859
powiat wrzesiński							
2004	11.219	4.413	6.806	257	5.639	2.713	2.610
2005	11.275	4.378	6.897	262	5.708	2.534	2.771

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 45; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 41.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące przeciętnego wynagrodzenia brutto w powiecie wrzesińskim w latach 2004-2005.

Tabela 32. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek przestrzennych w latach 2004–2005 według sektorów własności i działalności (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, rybactwo	Przemysł i budownictwo	Usługi	
		publiczny	prywatny			rynkowe	nierynkowe
województwo wielkopolskie							
2004	2.204,28	2.507,56	2.031,81	1.926,95	2.144,25	2.155,29	2.397,33
2005	2.263,60	2.625,80	2.068,07	2.093,50	2.173,74	2.219,35	2.496,33
podregion poznański							
2004	2.032,91	2.258,22	1.947,87	2.036,21	1.957,94	1.993,64	2.279,39
2005	2.079,67	2.339,40	1.992,21	2.211,54	1.992,26	2.044,88	2.340,22
powiat wrzesiński							
2004	1.824,64	2.048,44	1.679,54	1.715,92	1.737,31	1.640,05	2.215,91
2005	1.861,79	2.103,31	1.708,48	1.799,81	1.765,40	1.644,70	2.264,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 49; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 45.

W latach 2004 i 2005 wzrosło przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie wrzesińskim i to zarówno w sektorze publicznym jak i niepublicznym. Najwyższe wynagrodzenia dotyczą osób zatrudnionych w usługach nierynkowych (głównie w administracji rządowej i samorządowej). Przeciętne wynagrodzenie w sektorze usług rynkowych jest niższe o ok. 30%. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia w powiecie wrzesińskim były niższe niż w powiecie średzkim, ale wyższe niż w powiecie jarocińskim i pleszewskim.

Relatywnie korzystna sytuacja na rynku pracy nie pozwala bagatelizować problemu bezrobocia. Dezaktualizacja wiedzy, którą wyniesiono ze szkoły, czy uczelni następuje o wiele szybciej niż kilkanaście lat temu. Wynika to z postępu naukowo-technologicznego. Rozwój technologii wymaga od współczesnego człowieka nieustannego kształcenia profesjonalnego, co w zasadzie możliwe jest wyłącznie poprzez pracę oraz doskonalenie zawodowe w formach pozaszkolnych. Długotrwałe pozostawanie bez pracy zawodowej prowadzi do trwałego wykluczenia społecznego jednostki.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę bezrobotnych zarejestrowanych w latach 2004–2006.

Tabela 33. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w wybranych jednostkach w latach 2004–2006 (stan na 31.12)

Wyszczególnienie	2004		2005		2006	
	Ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
województwo	232.251	127.938	211.420	122.011	169.089	105.818
podregion poznański	72.594	40.030	64.608	37.826	57.114	32.329
powiat wrzesiński	6.438	3.736	6.113	3.819	5.092	3.441

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 52, 53; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 52, 53. Za 2006 r. – dane Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni.

W latach 2004–2006 liczba osób pozostających bez pracy w powiecie wrzesińskim zmniejszyła się o 26,4%. W tym samym czasie zmniejszyła się również liczba niepracujących kobiet (o 8%). W powiecie wrzesińskim zwraca uwagę wyższy udział kobiet w strukturze osób bezrobotnych (w 2005 r. - 62,5%) niż w województwie wielkopolskim (w 2005 r. – 30,6%) oraz w podregionie poznańskim (w 2005 r. – 31,0%). Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie wrzesińskim na tle innych powiatów województwa wielkopolskiego w latach 2004 – 2006.

Wykres 10. Stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek w latach 2004–2006

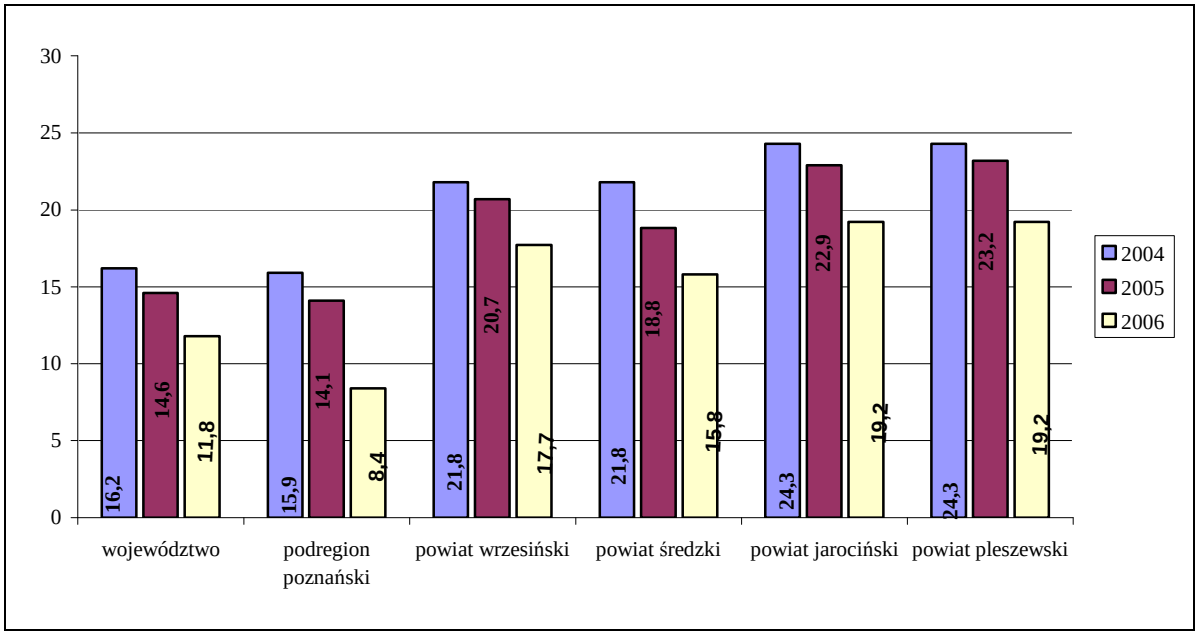

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 93; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s.90.

W 2005 r. stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim wynosiła 20,7% i była o 1,1 pkt proc. niższa niż w roku wcześniejszym. W 2005 r. stopa ta była niższa niż w powiecie pleszewskim i jarocińskim, ale wyższa niż w powiecie średzkim, poznańskim i w całym województwie. Według danych na koniec maja 2006 r. stopa bezrobocia wynosiła 19,3% a na koniec tego roku – 17,7%. Z kolei z danych na koniec kwietnia 2007 r. – 15,9%.

W poniższej tabeli przedstawiono dane o liczbie bezrobotnych z uwzględnieniem czasu pozostawania bez pracy. Połowa bezrobotnych, zamieszkałych na terenie powiatu są to bezrobotni długookresowo, tzn. powyżej 1 roku. Wraz z wydłużaniem się okresu bezrobocia spada prawdopodobieństwo podjęcia pracy, co grozi powstaniem grupy ludzi chronicznie bezrobotnych bez prawa do zasiłku i środków utrzymania. W stosunku do 2004 r. w omawianej kwestii nie nastąpiła znacząca poprawa. Warto jednak odnotować ogólny spadek liczby bezrobotnych oraz spadek o ok. 19% liczby bezrobotnych osób nieposiadających pracy od 12 do 24 miesięcy. Strukturę bezrobocia ze względu na czas pozostawania bezrobotnym zobrazowano na wykresie.

Tabela 34. Liczba bezrobotnych w latach 2004–2006 według czasu pozostawania bez pracy (stan na 31 XII)

Wyszczególnienie	Ogółem	Czas pozostawania bez pracy w miesiącach					
		1 i mniej	1–3	3–6	6–12	12–24	powyżej 24
województwo							
2004	232.251	17.427	33.392	30.530	38.532	38.306	74.064
2005	211.420	16.446	33.335	30.224	31.532	32.830	67.053
podregion poznański							
2004	72.594	5.374	10.796	9.928	12.420	12.647	21.429
2005	64.608	4.756	10.021	9.462	10.092	10.703	19.574

powiat wrzesiński							
2004	6.438	422	826	793	1.030	1.229	2.138
2005	6.113	375	887	824	969	997	2.061
2006	5.092	332	764	716	711	790	1.779

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 82; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 79. Za 2006 r. – dane Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni.

Wykres 11. Struktura osób bezrobotnych w powiecie wrzesińskim w 2006 r. według czasu pozostawania bez pracy

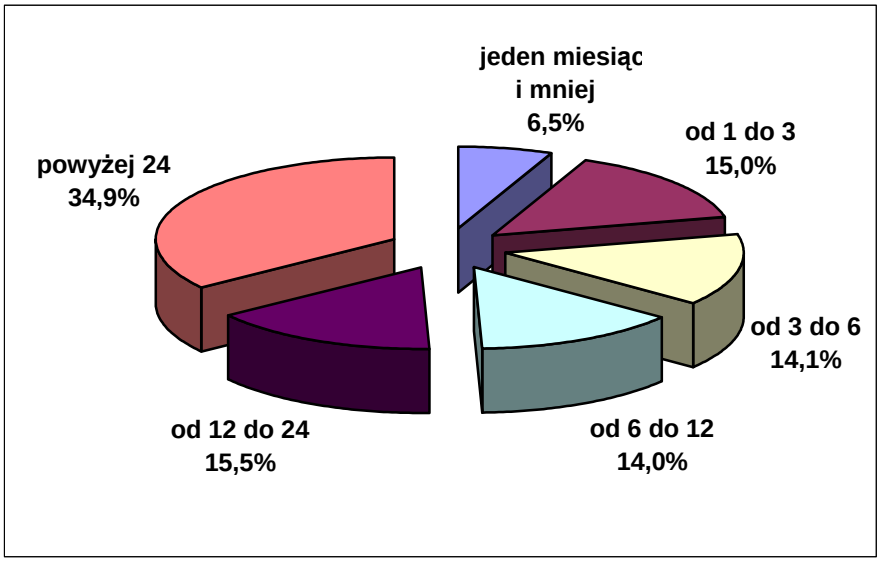

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z poprzedniej tabeli.

Według danych z 30 września 2006 r. w strukturze bezrobotnych w dalszym ciągu dominują osoby bez prawa do zasiłku, które stanowią ponad 90% osób pozostających bez pracy. Stanowi do duże wyzwanie dla Powiatowego Urzędu Pracy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz ośrodków pomocy społecznej w poszczególnych gminach.

Problemem jest również struktura wiekowa zasobu bezrobotnych, którą przedstawiono w poniższej tabeli oraz na wykresie. Ponad ¼ ogółu bezrobotnych stanowią ludzie młodzi dopiero rozpoczynający swoją karierę zawodową. Brak możliwości znalezienia pierwszej pracy przez absolwentów szkół niekorzystnie wpływa na sytuację ekonomiczną i społeczną ludności. Najwięcej bezrobotnych absolwentów szkół jest na terenie Wrześni. Dane o bezrobociu w tym przekroju mogą świadczyć o niedostosowaniu oferty szkół ponadgimnazjalnych do potrzeb wrzesińskiego i wielkopolskiego rynku pracy.

Tabela 35. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2006 według wieku

Wyszczególnienie	Ogółem		w wieku				
	razem	w tym kobiety	24 lata i mniej	25–34	35–44	45–54	55 lat i więcej
województwo							
2004	232.251	127.938	63.654	65.006	47.452	48.843	7.296
2005	211.420	122.011	54.096	59.468	42.010	46.756	9.090
podregion poznański							
2004	72.594	40.030	20.419	18.409	14.717	16.668	2.381

2005	64.608	37.826	16.922	16.380	12.586	15.696	3.024
powiat wrzesiński							
2004 ogółem, w tym:	**6.438**	**3.736**	**1.735**	**1.627**	**1.418**	**1.498**	**160**
Miłosław	881	459	282	201	178	198	22
Nekla	469	283	139	108	98	112	12
Pyzdry	811	412	246	239	165	148	13
Września	3.751	2.292	910	950	858	925	108
Kołaczkowo	526	290	158	129	119	115	5
2005 ogółem, w tym:	**6.113**	**3.819**	**1.589**	**1.587**	**1.288**	**1.410**	**239**
Miłosław	843	490	278	204	156	175	30
Nekla	383	246	117	84	71	85	26
Pyzdry	758	416	225	208	161	144	20
Września	3.626	2.349	839	969	793	880	145
Kołaczkowo	503	318	130	122	107	126	18
2006 ogółem, w tym:	**5.092**	**3.441**	**1.205**	**1.287**	**1.069**	**1.266**	**265**
Miłosław	771	476	228	185	157	166	35
Nekla	303	221	72	69	61	79	22
Pyzdry	566	346	160	159	117	117	13
Września	2.972	2075	608	764	636	795	169
Kołaczkowo	480	323	137	110	98	109	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 65, 66, 68; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 62, 63, 65. Za 2006 r. – dane Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni.

Wykres 12. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie wrzesińskim w 2006 r. według wieku

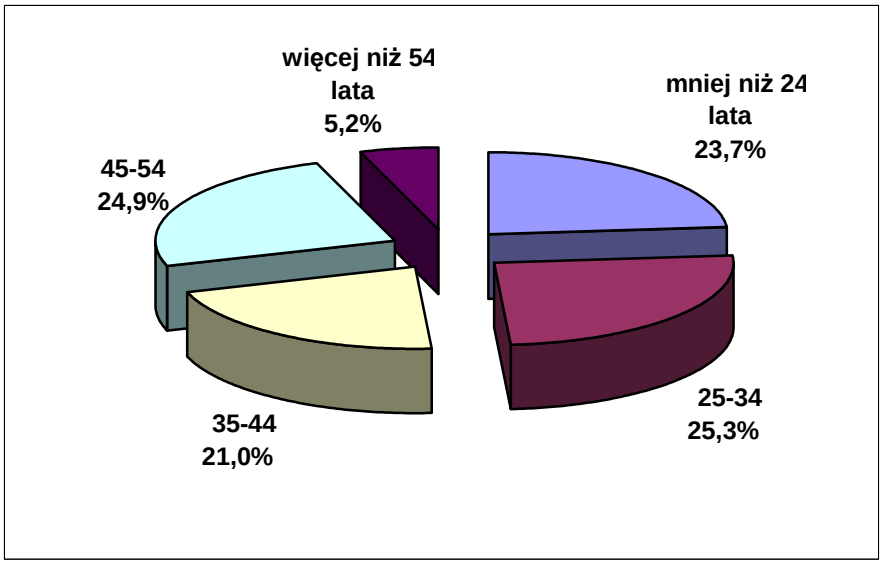

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powyższej tabeli.

Z danych za lata 2004–2005 wynika jednak, że liczba bezrobotnych w wieku 18-24 lata spadła, ale tylko o 8,4%, w wieku 25-34 lat liczba bezrobotnych spadła o 2,4%, w wieku 35-44 lata liczba ta spadła o 9,2%. Z kolei liczba osób pozostających bez pracy w wieku 45–54 lat zmniejszyła się o 5,9% ale aż o 49,4% wzrosła liczba osób bez pracy mających 55 lat i więcej. Jeżeli taka tendencja się utrzyma, to zmniejszać się będzie bezrobocie wśród ludzi młodych, a zwiększać

wśród osób dojrzałych (powyżej 45 roku życia). Porównując strukturę bezrobotnych w rozpatrywanym przekroju w latach 2005–2006 można zauważyć spadek odsetka bezrobotnych w najmłodszej grupie wiekowej (o 2,3 punkta proc.) ale jego wzrost w najstarszej grupie wiekowej (o 1,3 punktu proc.).

Struktura wiekowa osób zaliczanych do zasobu bezrobotnych znajduje swe odbicie w stażu pracy. Strukturę bezrobocia ze względu na staż pracy bezrobotnych przedstawiono w poniższej tabeli. Około 1/3 ogółu bezrobotnych posiada staż pracy krótszy niż 5 lat, z czego ponad połowa legitymuje się doświadczeniem zawodowym krótszym niż 1 rok. Brak doświadczenia zawodowego jest najczęstszą przyczyną trudności w znalezieniu pracy zarobkowej. W 2005 r. w powiecie wrzesińskim ok. 23% osób bez pracy nie ma żadnego stażu. Proporcje te dotyczą także 2006 r.

Tabela 36. Liczba bezrobotnych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2006 według stażu pracy (stan na 31 XII)

Wyszczególnienie	Ogółem	Staż pracy w latach						
		do 1 roku	1–5	5–10	10–20	20–30	30 i więcej	bez stażu
2004	6.438	1.070	1.216	951	996	743	88	1.374
2005	6.113	932	1.121	978	941	658	86	1.397
2006	5.092	703	882	777	812	591	104	1.223

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 85; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 82. Za 2006 r. – dane Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni.

Oprócz niezbędnego doświadczenia zawodowego istotnym czynnikiem, sprzyjającym podjęciu pracy zawodowej, jest odpowiednie wykształcenie. Dane na ten temat zamieszczono w poniższej tabeli. Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby o najniższym wykształceniu. Ponad 70% ogółu bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym. Najniższy udział – zaledwie 3,5% - wykazują bezrobotni z wykształceniem wyższym. Istnieje jednak obawa, że zwiększać się będą trudności ze znalezieniem pracy przez osoby z tym wykształceniem, bowiem ich liczba wzrosła z 208 do 217, czyli o 4,3%. Niespełna 30% bezrobotnych ma wykształcenie średnie, przy czym zdecydowaną większość tej grupy stanowią osoby z wykształceniem średnim zawodowym. Niski udział osób z wykształceniem średnim ogólnym wynika ze stosunkowo najlepszego przygotowania tej grupy osób do zdobycia specjalistycznych kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania dalszej nauki na studiach.

Tabela 37. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2006 według wykształcenia

Wyszczególnienie	Ogółem	z wykształceniem				
		wyższym	średnim zawodowym[a]	średnim ogólnokształcącym	zasadniczym zawodowym	gimnazjalnym i niższym
2004						
ogółem, z tego:	**6.438**	**208**	**1.423**	**314**	**2.284**	**2.209**
Miłosław	881	18	153	29	332	349
Nekla	469	18	94	21	150	186
Pyzdry	811	18	141	28	338	286
Września	3.751	139	929	228	1.260	1.195
Kołaczkowo	526	15	106	8	204	193

2005						
ogółem, z tego:	6.113	217	1.425	350	2.062	2.059
Miłosław	843	17	179	47	284	316
Nekla	383	8	82	20	120	153
Pyzdry	758	20	138	35	292	273
Września	3.626	160	912	230	1.193	1.131
Kołaczkowo	503	12	114	18	173	186
2006						
ogółem, z tego:	**5.092**	**173**	**1.193**	**338**	**1.649**	**1.739**
Miłosław	771	17	157	42	249	306
Nekla	303	6	68	15	100	114
Pyzdry	566	15	102	34	207	208
Września	2.972	128	744	226	931	943
Kołaczkowo	480	7	122	21	162	168

Uwaga: a – łącznie ze szkołami policealnymi.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2004 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 77; Rynek pracy w województwie wielkopolskim w 2005 r. Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 74. Za 2006 r. – dane Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni.

Wykres 13. Struktura bezrobotnych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2006 według wykształcenia

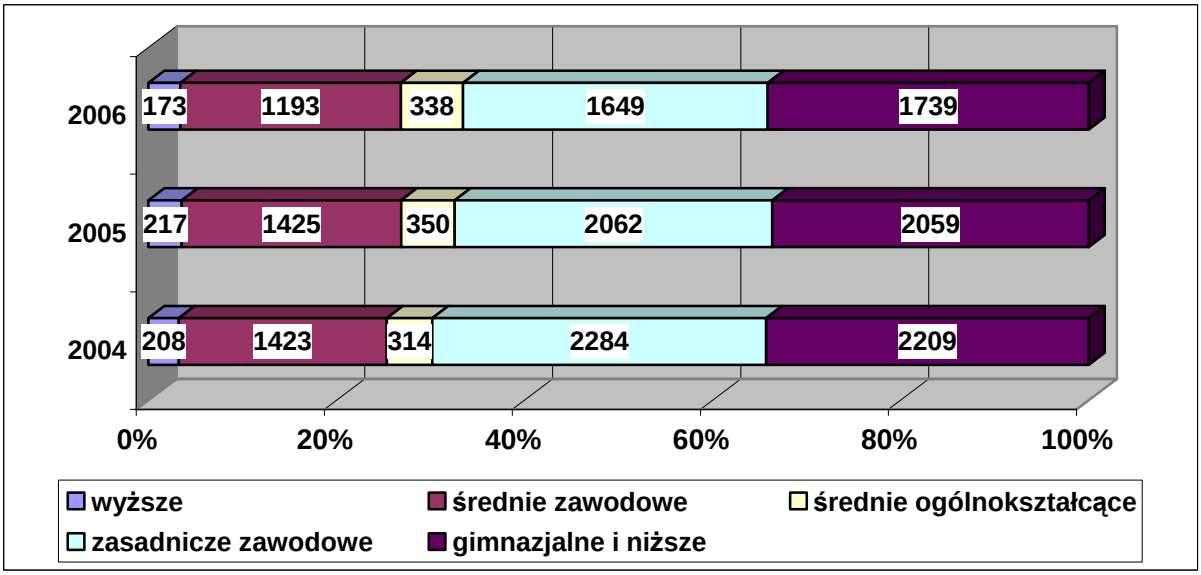

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z tabeli.

Z diagnozy rynku pracy powiatu wrzesińskiego wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w tabeli.

Tabela 38. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do rynku pracy

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– dużo podmiotów sektora MSP	– niski poziom wykształcenia bezrobotnych
– występowanie w pobliżu powiatu chłonnego rynku pracy (Poznań)	– niekorzystna struktura bezrobotnych (znaczny udział długotrwale bezrobotnych stanowiących 50% ogółu bezrobotnych),
– możliwość pozyskania przez PUP dodatkowych środków finansowych, również z budżetu UE	– nadal, pomimo tendencji spadkowej, wysokie bezrobocie wśród młodzieży w wieku 18-24 lata

Rynek pracy powiatu wrzesińskiego charakteryzuje się relatywnie wysokim współczynnikiem aktywności zawodowej oraz zatrudnienia przy względnie niskiej stopie bezrobocia. W zakresie bezrobocia w powiecie najwięcej problemów wynika nie tyle z jego poziomu, co z jego struktury. Do oceny takiej skłaniają:
- wysoki udział bezrobotnych długookresowo (trwale), tj. powyżej 1 roku,
- wysoki udział bezrobotnych w wieku 18 – 34 lat,
- wysoki udział bezrobotnych z krótkim stażem pracy, tj. do 1 roku oraz bez stażu,
- wysoki udział bezrobotnych z wykształceniem najniższym, tj. podstawowym, gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym.

2.6.2. Demografia i jakość kapitału ludzkiego

Na terenie powiatu wrzesińskiego obserwuje się spadek urodzin, co jest odzwierciedleniem tendencji charakterystycznych dla całego województwa i kraju. Spadek liczby urodzin nie przekłada się jednak na spadek liczby mieszkańców powiatu, która w 2002 r. wynosiła 73.393 a w 2005 r. – 73.751. Wynika to z tego, że dotychczas saldo migracji było dodatnie. W najbliższych latach sytuacja może się jednak zmienić. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące migracji w 2005 r.

Tabela 39. Migracje ludności powiatu wrzesińskiego w 2005 r. na tle wybranych powiatów sąsiadujących

Wyszczególnienie	Napływ				Odpływ				Saldo migracji	
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	ogółem	na 1000 ludności
powiat wrzesiński	929	464	459	6	1006	520	472	14	–77	–1,04
powiat średzki	577	257	317	3	607	306	296	5	–30	–0,55
powiat pleszewski	664	307	352	5	771	329	439	3	–107	–1,72
powiat jarociński	673	293	373	7	736	388	346	2	–63	–0,89

Źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2005 r., Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 104.

W ostatnich latach napływ ludności był dodatni, malała liczba osób opuszczających powiat. Przykładowo w 2000 r. powiat opuściły 973 osoby, w 2001 r. – 927, w 2002 r. – 880. Niestety w 2005 r. na teren powiatu napłynęło 929 osób a odpłynęło aż 1006. Wiąże się to z ogólnokrajową tendencją „migracji za pracą". Odpływ ludności z powiatu, w tym wyjeżdżającej za granicę jest większy niż z powiatów sąsiednich. Utrzymywanie się tej sytuacji wpływać będzie ujemnie m.in. na spadek dochodów budżetowych z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych.

Migracje wewnętrzne ludności powiatu wrzesińskiego wykazują, że napływ ludności na obszary wiejskie jest nadal większy niż do miast. Odpływ ludności z obszarów wiejskich jest tendencją prawidłową ze względu na nadmiar rąk do pracy na wsi. Jednak coraz częściej obserwuje się przenoszenie się mieszkańców miast na obszary wiejskie, które charakteryzują się lepszymi warunkami życia (brak tłoku, hałasu).

Na wykresie przedstawiono prognozowaną liczbę ludności w powiecie wrzesińskim.

Wykres 14. Prognoza liczby ludności w powiecie wrzesińskim do 2030 roku (w tys.)

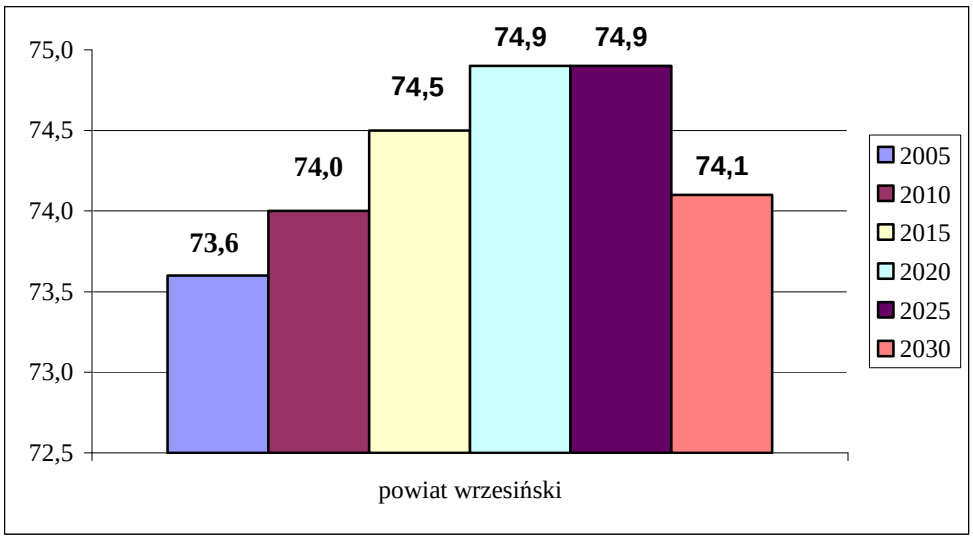

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Terytorialne zróżnicowanie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim w latach 1999–2003, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 141.

Przy wzrastającej liczbie osób w wieku ponad 65 lat i spadku liczby zgonów (z 9,73 w 2000 r.; 9,19 w 2001 r., do 9,04 w 2002 r.) oraz wzrastającej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym, spadek liczby narodzin pociąga za sobą spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym powodując zjawisko starzenia się społeczeństwa. Potwierdza to prognoza demograficzna do roku 2030, z której wynika, że liczba mieszkańców powiatu nie będzie radykalnie zwiększać. Z prognoz wynika też, że będzie następował spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym przy równoczesnym znacznym przyroście osób w wieku produkcyjnym (przewidywany spadek tej liczby nastąpi dopiero po 2020)[6]. Zjawisko to stwarza duże zagrożenia dla rynku pracy, bowiem oznacza trudności w uzyskaniu zatrudnienia zwłaszcza dla osobom młodym.

Na poniższym wykresie przedstawiono dane na temat wykształcenia mieszkańców powiatu wrzesińskiego.

[6] Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wrzesinskiego na lata 2004-2006.

Wykres 15. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu wrzesińskiego w wieku ponad 13 lat w 2002 roku

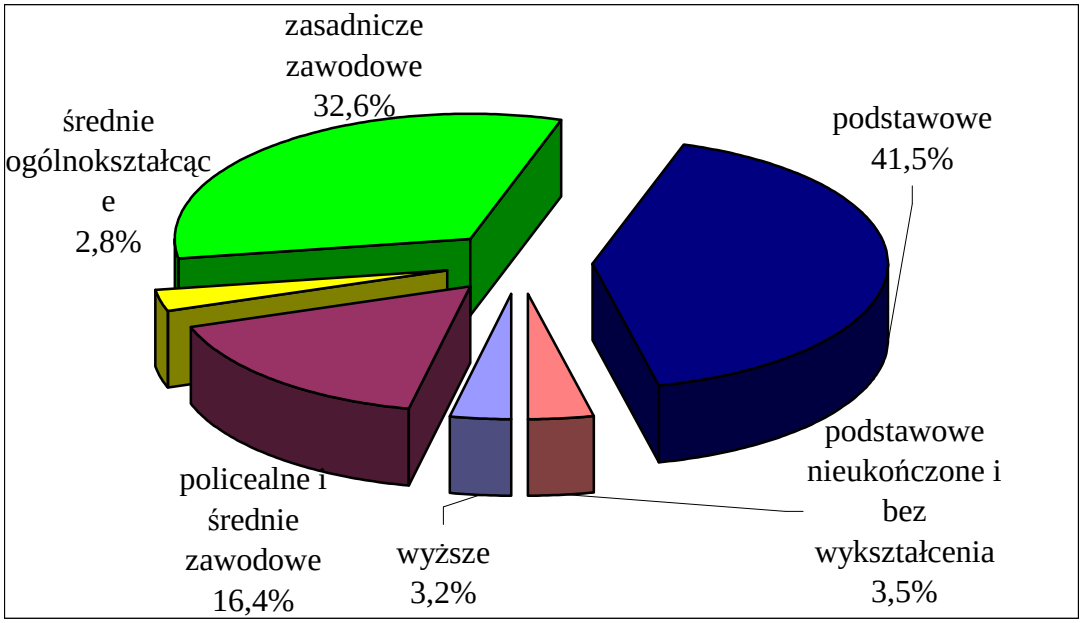

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Terytorialne zróżnicowanie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim w latach 1999–2003, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 135.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące głównego źródła utrzymania ludności powiatu wrzesińskiego. Wskaźnik liczby osób utrzymujących się z pracy, w tym z pracy poza rolnictwem jest niższy niż w podregionie poznańskim i całym województwie. Wyższy niż w tych jednostkach jest wskaźnik liczby ludności, która utrzymuje się z rent (duża liczba osób niepełnosprawnych) oraz nieposiadających własnego źródła utrzymania.

Tabela 40. Ludność wybranych jednostek terytorialnych według głównego źródła utrzymania (stan w dniu 20 V 2002 r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym							
		utrzymujący się z							pozostający na utrzymaniu
		pracy			niezarobkowego źródła				
		razem	poza rolnictwem	w rolnictwie	razem	w tym			
						z emerytur	z rent	z zasiłku dla bezrobotnych	
		w % ogółem							
województwo	3351915	34,4	28,9	5,4	26,6	11,9	10,6	1,5	38,3
podregion poznański	1132412	35,2	29,7	5,4	25,3	10,0	11,7	1,3	39,3
powiat wrzesiński	73290	32,6	27,2	5,4	27,4	10,2	13,5	1,4	40,0

Źródło: Terytorialne zróżnicowanie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie wielkopolskim w latach 1999–2003, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 143.

2.7.3. Edukacja

Powiat wrzesiński charakteryzuje się dobrze rozwiniętym szkolnictwem zawodowym: zasadniczym i średnim, przy czym występuje tendencja wzrostowa w zakresie zawodowego szkolnictwa średniego. W powiecie dominują następujące profile kształcenia: ekonomiczny, elektroniczny, mechaniczny, weterynaryjny oraz kierunki okołorolnicze.

Na terenie powiatu wrzesińskiego znajdują się ponadgimnazjalne szkoły publiczne, placówki oświatowe publiczne oraz szkoły niepubliczne. Większość tych szkół znajduje się na terenie miasta Września. Obecnie wśród szkół publicznych znajdują się: Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza, Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. gen. dr R. Abrahama, Zespół Szkół Politechnicznych im. Bohaterów Monte Cassino, Zespół Szkół Zawodowych nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich oraz Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka. Placówkami oświatowymi publicznymi są: Powiatowe Centrum Edukacji Zawodowej oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Do szkół niepublicznych należą: Zespół Szkół Stowarzyszenia Oświatowców Polskich oraz Policealna Szkoła Kosmetyczna Akademie Prentki we Wrześni. Dodatkowo w Miłosławiu znajdują się dwie szkoły niepubliczne: Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych dla absolwentów gimnazjum oraz Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej.

Tabela 41. Podstawowe dane dotyczące szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży na terenie powiatu wrzesińskiego w roku szkolnym 2006/2007

Typ szkoły	Liczba			Liczba absolwentów[a]
	szkół	oddziałów	uczniów	
Zasadnicze szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży	3	38	925	329
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (szkoły ponadgimnazjalne)	2	37	1124	402
Licea profilowane dla młodzieży (szkoły ponadgimnazjalne)	2	9	255	58
Technika dla młodzieży (szkoły ponadgimnazjalne)	3	57	1629	463

Uwaga: a – z roku szkolnego 2005/2006,

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych Powiatu Wrzesińskiego;

Tabela 42. Szkoły dla dorosłych w powiecie wrzesińskim w roku szkolnym 2006/2007

Wyszczególnienie	Liczba szkół	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Liczba absolwentów[a]
Ogółem, w tym:	12	27	653	161
szkoły zasadnicze (zawodowe) [b]	–	–	–	–
licea ogólnokształcące [b]	4	14	375	93
średnie szkoły zawodowe [c]	1	2	47	31
szkoły policealne	7	11	231	37

Uwaga: a – z roku szkolnego 2005/2006, b– ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne i po Zasadniczej szkole zawodowej; c – technika ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie: dane z Powiatu Wrzesińskiego, Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 234–237.

Na terenach wiejskich zamieszkuje ok. 30% uczniów uczęszczających do szkół publicznych.

Część uczniów uczęszczająca do szkół publicznych (w Zespole Szkół Specjalnych – wszyscy) posiada różne orzeczenia lekarskie o ograniczonej sprawności. Na przykład w roku szkolnym 2003/2004 liczba tych orzeczeń wynosiła 89. Na orzeczenia te składały się:

- orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenia równoważne z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

W roku szkolnym 2006/2007 w szkołach ponadgimnazjalnych powstało łącznie 338,29 etatów, z czego 317 to osoby zatrudnione na pełnym etacie. W porównaniu z rokiem szkolnym 2005/2006 liczba pełnych etatów zmalała o 6, a niepełnych etatów - o 1,75. Z kolei w roku szkolnym 2004/2005 liczba tych etatów wyniosła odpowiednio 316 oraz 18,94. W roku szkolnym 2006/2007 liczba etatów z podziałem na stopnie awansu zawodowego jest następująca:

- stażyści: 14,07
- kontraktowi: 54,43
- mianowani: 176,07
- dyplomowani: 93,72

Poniższa tabela ilustruje dane dotyczące szkół ponadgimnazjalnych, dla których powiat jest organem prowadzącym (bądź dotującym) w latach 2002 – 2007. Powiat jest również organem prowadzącym dla Zespołu Szkół Specjalnych (Szkoła Podstawowa Specjalna nr 4, Gimnazjum Specjalne nr 3, Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 3) oraz dla Gimnazjum Specjalnego w Kołaczkowie, jak również dla takich placówek oświatowych jak Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowe Centrum Edukacji Zawodowej.

Tabela 43. Liczba uczniów w szkołach powiatu wrzesińskiego w latach 2002 - 2007

Typy szkół	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007
Liceum Ogólnokształcące im. H. Sienkiewicza	654	670	668	647	647
Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących	962	1652	1585	1540	1439
Zespół Szkół nr 1	719	-	-	-	-
Zespół Szkół Politechnicznych	1034	1017	1026	1054	1042
Zespół Szkół Zawodowych nr 2	1056	969	946	1006	1013
Zespół Szkół Specjalnych	254	255	255	249	259
Gimnazjum Specjalne w Kołaczkowie	36	36	16	8	-
Zespół Szkół Stowarzyszenia Oświatowców Polskich	163	174-	159	123	182
Szkoła Kosmetyczna	-	-	-	-	19
Szkoły prowadzone przez Pawła Dziobę	-	89-	217	248	226

Źródło: Dane Powiatu Wrzesińskiego.

Na terenie powiatu obserwuje się stopniowe dostosowywanie się struktury szkolnictwa do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy poprzez wprowadzanie bardziej „rynkowych" profili kształcenia.

Obok tradycyjnych dla szkół powiatu wrzesińskiego kierunków kształcenia takich jak technik weterynarii w ZSTiO (w latach 2003-2007 liczba uczniów uległa podwojeniu), czy technik elektronik w ZSP powstają nowe kierunki. Duże zainteresowanie absolwentów gimnazjów kształceniem zawodowym na poziomie technikum zaowocowało rozszerzeniem oferty o nowe kierunki:

- technik telekomunikacji – rok szkolny 2004/2005,

- technik informatyk – rok szkolny 2005/2006,

- technik budownictwa – rok szkolny 2007/2008.

Uruchomienie nowych kierunków wymaga ze strony władz samorządowych wyłożenia znacznych środków finansowych na wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne związane ze specyfiką kształcenia, a ze strony dyrektorów szkół zatrudnienia fachowców prowadzących kształcenie zawodowe.

Liczba chętnych do podjęcia nauki w szkołach dla dorosłych prowadzonych przez Powiat Wrzesiński w ostatnich latach systematycznie maleje (w roku szkolny 2007/2008 brak naboru do szkół policealnych), stąd kształcenie osób dorosłych realizowane jest w znacznym stopniu przez placówki niepubliczne. Na terenie Powiatu Wrzesińskiego istnieją trzy placówki niepubliczne realizujące kształcenie zawodowe i ogólnokształcące osób dorosłych: Zespół Szkół Stowarzyszenia Oświatowców Polskich we Wrześni, Szkoła Kosmetyczna Akademie Prentki we Wrześni, Liceum Ogólnokształcące i Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące w Miłosławiu.

W obliczu rosnącego bezrobocia szkoły te umożliwiają podnoszenie kwalifikacji osobom bezrobotnym i zagrożonym utratą pracy. Absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej mają możliwość zdobycia wykształcenia ogólnego i przystąpienia do egzaminu maturalnego w dwuletnich uzupełniających liceach ogólnokształcących. W ostatnich latach zaobserwowano wzrost liczby pełnoletnich absolwentów gimnazjów, którzy pragną podjąć naukę w szkole średniej. Z myślą o tej grupie utworzono w roku szkolnym 2007/2008 kolejne liceum ogólnokształcące. Szczególnie bogata jest oferta zawodowa. Dużym zainteresowaniem cieszą się nowe kierunki: technik usług kosmetycznych i technik masażysta. Poniższa tabela ilustruje liczbę dorosłych oraz typy szkół oferujących zajęcia edukacyjne dla dorosłych na terenie powiatu.

Tabela 44. Liczba dorosłych oraz typy szkół oferujących zajęcia edukacyjne dla dorosłych na terenie powiatu w latach 2004 – 2007

Organ prowadzący	szkoły	zawód	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Powiat Wrzesiński (szkoły publiczne)	Szkoła Policealna nr 1 w ZSP (forma wieczorowa)	technik bhp	17	53	42	13
	Szkoła Policealna nr 2 w ZSTiO (forma zaoczna)	technik ekonomista3	34	35	56	20
	Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące nr 1*) (forma wieczorowa)	ogólny	140	146	118	65
Stowarzyszenie Oświatowców Polskich	Technikum Ekonomiczne SOP (forma zaoczna) - szkoła ponadgimnazj.	technik ekonomista	63	63	47	42
	Niepaństwowe Policealne Studium Ekonomiczne (forma zaoczna)	technik ekonomista	50	20	14	8
	Niepaństwowe Policealne Studium Rolnicze (forma zaoczna)	technik rolnik		17	41	38
	Niepaństwowe Policealne Studium BHP (forma zaoczna)			16	34	39
	Policealne Studium	technik usług			25	45

	Zawodowe SOP (forma zaoczna)	kosmetycznych, technik masa- żysta-				17
	Dwuletnie Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące*) (forma zaoczna)	ogólny			21	34
	Liceum Ogólnokształcące (forma zaoczna) - szkoła ponadgimnazj.	ogólny				23
Paweł Dzioba	Liceum Ogólnokształcące w Miłosławiu (forma zaoczna) - szkoła ponadgimnazj	ogólny		79	102	95
	Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące w Miłosławiu*) (forma zaoczna)	ogólny	183	159	124	91
ECAL POLSKA Sp. z o.o.	Szkoła Kosmetyczna Akademie Prentki (forma zaoczna)	technik usług kosmetycznych			19	36

**) - dla absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej*
Źródło: dane Powiatu Wrzesińskiego.

W ostatnich latach na terenie powiatu wrzesińskiego obserwuje się systematyczny wzrost liczby osób podejmujących studia wyższe. Sprzyja temu bliskie sąsiedztwo z Poznaniem oraz stosunkowo niewielkie odległości od innych miast, w których uruchomiono filie szkół wyższych np. Gniezna, Jarocina, Środy Wlkp. Także na terenie powiatu (we Wrześni) działają placówki oświatowe, w których można ukończyć studia wyższe I stopnia. Są to:

- Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych (od roku 2002/2003),
- Wyższa Szkoła Handlu i Rachunkowości z Poznania (od roku 2002/2003).

Ważną placówką oświatową jest Centrum Kształcenia Praktycznego (CKP) we Wrześni z siedzibą przy ul. Gnieźnieńskiej 28. Centrum zostało powołane na podstawie uchwały Rady Powiatu Wrzesińskiego a funkcjonuje samodzielnie od dnia 1 września 2003 roku. Początkowo Centrum działało na bazie obiektów do praktycznej nauki zawodu przy Zespole Szkół Nr 1 Centrum Kształcenia Praktycznego we Wrześni, a od 1 września 2005 roku również na bazie warsztatów szkolnych mechaniczno elektrycznych przy Zespole Szkół Politechnicznych we Wrześni. Wzrost zadań związany z kształceniem dorosłych spowodował rozbudowę ośrodka. Od 1 września 2007 roku działa nowa placówka prowadząca kształcenie zawodowe: **Powiatowe Centrum Edukacji Zawodowej**. W skład PCEZ wchodzą: Centrum Kształcenia Praktycznego, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Ośrodek Dokształcania i Doskonalenia Zawodowego
Powiatowe Centrum Edukacji Zawodowej realizuje zadania wynikające z głównych nurtów reformowania kształcenia zawodowego zarówno młodzieży jak i osób dorosłych.
W szczególności do zadań Centrum należy:

- organizowanie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych dla uczniów i słuchaczy publicznych i niepublicznych szkół zawodowych zasadniczych, ponadgimnazjalnych i policealnych w pełnym zakresie programowym bądź w zakresie wybranych treści programowych oraz umiejętności określonych w opisie zawodu;

- organizowanie przygotowania zawodowego pracowników młodocianych prowadzone w formie: nauki zawodu, przyuczenia do wykonywania określonej pracy oraz dokształcenia;
- organizowanie przysposobienia do pracy dla uczniów uczących się w klasach przysposabiających do pracy zawodowej;
- organizowanie doskonalenia i dokształcenia nauczycieli zajęć praktycznych w zakresie pedagogiczno - metodycznym i specjalistycznym;
- organizowanie dla osób dorosłych kursów podwyższających kwalifikacje lub umożliwiających uzyskanie innych kwalifikacji (przekwalifikowanie) zgodnie z nowymi standardami wymaganymi w gospodarce rynkowej, w formach pozaszkolnych;
- przeprowadzanie egzaminów na tytuły kwalifikacyjne robotnika wykwalifikowanego i mistrza oraz egzaminów na dodatkowe uprawnienia;
- organizowanie egzaminów z nauki zawodu i przygotowania zawodowego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i zasadniczych;
- opracowywanie i wydawanie materiałów metodycznych dla nauczycieli zajęć praktycznych;
- współpraca z liceami zawodowymi, liceami technicznymi w zakresie poradnictwa technicznego, udostępnienia bazy materiałowo-technicznej i organizowanie zajęć warsztatowych;
- współdziałanie z instytucjami, organizacjami i osobami fizycznymi uprawnionymi do działalności pedagogicznej, podmiotami gospodarczymi wszystkich sektorów oraz uczelniami technicznymi i technologicznymi;
- współdziałanie z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie przekwalifikowania bezrobotnych i ustalenia regionalnych potrzeb kształcenia zawodowego;
- organizacja procesu kształcenia uczniów w modułach umiejętnościowych lub jednostkach modułowych obejmujących obszary zawodowe wynikające z potrzeb powiatowego rynku pracy.

Centrum realizuje swoje zadania w pracowniach, laboratoriach i warsztatach wyposażonych w odpowiednie środki techniczne i pomoce dydaktyczne umożliwiające stosowanie nowoczesnych metod nauczania[7].

Centrum dąży do osiągnięcia najwyższego poziomu procesu dydaktycznego, dlatego opracowało *Program rozwoju Centrum Kształcenia Praktycznego we Wrześni na lata 2007–2009.* W dokumencie tym zapisano główne cele CKP, w tym m.in.: kształtowanie potencjału kadrowego, rozwijanie bazy dydaktycznej i rozwijanie bazy socjalnej. Celom tym podporządkowano szczegółowe zadania do wykonania.

W tabeli przedstawiono zadania przewidziane do wykonania w ramach rozwijania bazy dydaktycznej. Przewiduje się, że na wykonanie tych zadań pozyskane zostaną środki z budżetu UE.

Tabela 45. Zadania do wykonania w ramach rozwijania bazy dydaktycznej Centrum Kształcenia Praktycznego we Wrześni

Zadania – cele szczegółowe
Dalsza modernizacja pracowni automatyki
Dalsza modernizacja pracowni spawalniczej
Dalsza modernizacja pracowni obróbki plastycznej
Utworzenie pracowni CNC
Utworzenie pracowni maszyn elektrycznych
Modernizacja pracowni przetwórstwa mleka
Utworzenie pracowni do maszynoznawstwa spożywczego
Utworzenie hali do prowadzenia zajęć praktycznych w branży budowlanej

Z diagnozy stanu edukacji na terenie powiatu wrzesińskiego wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w poniższej tabeli.

[7] Program rozwoju Centrum Kształcenia Praktycznego we Wrześni na lata 2007–2009, oprac. M. Dyba, s. 2–3.

Tabela 46. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do edukacji

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– dobrze rozwinięte szkolnictwo średnie dla młodzieży	– niepełne przystosowanie budynków szkolnych do potrzeb osób niepełnosprawnych (brak wind, podjazdów itp.)
– istnienie filii wyższych uczelni	– brak wystarczających środków finansowych na kompleksowe remonty, inwestycje, zakup nowych pomocy edukacyjnych
– konkurencyjność zawodowego szkolnictwa średniego, dostosowywanie się szkolnictwa do potrzeb rynku pracy	
– dostosowywanie bazy dydaktycznej do nowych kierunków kształcenia	
– modernizująca się infrastruktura edukacyjna, zwłaszcza do kształcenia praktycznego	
– dobra jakość kształcenia	
– fachowa kadra pedagogiczna	
– otwartość kadry na doskonalenie zawodowe	

2.7.4. Kultura fizyczna i sport

Obiekty sportowe istniejące na terenie powiatu wrzesińskiego można podzielić na: obiekty zadaszone, boiska piłkarskie oraz inne boiska.

Obiekty zadaszone

Powiat wrzesiński dysponuje 26 obiektami sportowymi zadaszonymi. Zaledwie 5 z nich można przypisać funkcję hal sportowych o długości min. 36 m, siedemnaście z nich jest salami sportowymi od 20 m długości i 10 m szerokości, a cztery są niewymiarowe i nie można w nich prowadzić gier zespołowych. Łączna powierzchnia obiektów sportowych zadaszonych wynosi ok. 7500 m^2

Najwięcej takich obiektów jest we Wrześni, chociaż największa (pod względem uczniów) szkoła podstawowa (nr 1) nie ma sali sportowej, a druga ze szkół (nr 6) dysponuje jedynie pomieszczeniem zastępczym. Najtrudniejsze warunki są w gminie Kołaczkowo, w której tylko jedna szkoła ma salę gimnastyczną. Niewiele lepiej jest w gminie Pyzdry.

Boiska piłkarskie

Na terenie powiatu wrzesińskiego jest aż 21 pełnowymiarowych trawiastych boisk piłkarskich. Zdecydowanie najwięcej z nich jest w gminie Września (głównie na obszarze wiejskim). Do obiektów piłkarskich można również zaliczyć 1 pełnowymiarowe boisko o nawierzchni żużlowej i 2 boiska ze sztuczną nawierzchnią.

Inne boiska

W powiecie jest 11 boisk do piłki siatkowej plażowej. Najwięcej, bo aż 7 zlokalizowanych jest we Wrześni. W stolicy powiatu znajdują się też 4 korty do tenisa ziemnego o nawierzchni ceglanej, stadion lekkoatletyczny niepełnowymiarowy, tor do kolarstwa górskiego oraz 2 baseny pływackie 25 m, jeden kryty i jeden odkryty. Zimą czynne jest odkryte lodowisko.

Kluby sportowe

Na terenie powiatu wrzesińskiego działają liczne kluby sportowe, np. Victoria Września, Błękitni Psary Polskie, Kosynier Sokołowo, Klub Szachowy Wrzos, Ludowy Klub Sportowy Orlik Miłosław, Gminny Klub Sportowy Płomień-Dragon Nekla. Istnieją też uczniowskie kluby spor-

towe, np. UKS Iskra Marzenin, UKS Żak Września, UKS Iskra Kołaczkowo, UKS Sparta Orzechowo, UKS Grom Pyzdry, UKS Prosna Lisewo.

Z diagnozy kultury fizycznej i sportu wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego. Przedstawiono je w poniższej tabeli.

Tabela 47. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do kultury fizycznej i sportu

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– duża liczba uczniowskich klubów sportowych	– słaba i niedoinwestowana baza sportowo-rekreacyjna
– duże zaangażowanie części nauczycieli w sprawę rozwoju kultury fizycznej i sportu	– brak środków finansowych powiatu na efektywne wspieranie aktywności w zakresie kultury fizycznej
– duża grupa wykwalifikowanej kadry trenerskiej i instruktorskiej	– mało klas sportowych, mało godzin pozalekcyjnych z wychowania fizycznego
– stosunkowo dobra baza sportowa w niektórych gminach (zwłaszcza we Wrześni)	– nieracjonalne obciążenie istniejącej bazy sportowej w szkołach (mocno obciążona w czasie godzin lekcyjnych, w dużej części pusta po zajęciach i w czasie weekendu)
– zrozumienie i wola władz gminnych i powiatowych do poprawy sytuacji	– brak znaczących sponsorów (brak wsparcia finansowego i ograniczone możliwości rozwoju dla sportu seniorów),
	– brak nowoczesnego otwartego obiektu sportowego

2.7.5. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Samorząd powiatowy nie posiada własnej instytucji kultury. Sprawuje natomiast mecenat nad działalnością kulturalną i artystyczną poprzez wspieranie (również finansowe) oraz promocję twórczości, działań i inicjatyw kulturalnych realizowanych przez gminne instytucje kultury, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w zakresie kultury. Bezpośrednio w Starostwie Powiatowym zadaniami z zakresu kultury zajmuje się Wydział Promocji, Kultury i Integracji Europejskiej.

Na terenie powiatu wrzesińskiego funkcjonuje pięć gminnych ośrodków kultury oraz kilkanaście świetlic wiejskich. Ponadto w 2005 roku działały 23 punkty biblioteczne (w tym 22 biblioteki i filie). W tym samym roku w powiecie działały 2 muzea, które wystawiały 12 wystaw. łączna liczba zwiedzających wyniosła 8836 osób[8].

Każdego roku władze powiatu wspierają organizację imprez kulturalnych. Od 1999 r. ukształtował się kalendarz cyklicznych imprez i konkursów o zasięgu powiatowym lub ponadpowiatowym, wspieranych finansowo z budżetu powiatu. Do najważniejszych z nich zaliczyć można:

- Międzypowiatowe Spotkanie Orkiestr Dętych - organizowane zwykle w maju, wspólnie z Nekielskim Ośrodkiem Kultury,
- Wielostronną Międzynarodową Wymianę Młodzieży, w której krajami partnerskimi są: Francja, Niemcy i Walia. Wymiana dotyczy młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych a organizowana jest w okresie wakacyjnym.
- Dni Wrześni – organizowane w czerwcu przez Wrzesiński Ośrodek Kultury.

[8] Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 263, 268.

- Turniej Gmin Reymontowskich – organizowany w czerwcu przez Gminny Ośrodek Kultury w Kołaczkowie.
- Noc Świętojańską w Pyzdrach oraz w Nekli.
- Powiatowe Przeglądy Wokalno-Instrumentalne dzieci i młodzieży z terenu powiatu.
- Powiatowo-Gminne Święto Plonów - organizowane co roku w innej gminie.
- Wojewódzki Konkurs Recytatorski – szczebel powiatowy.
- Konkursy Wiedzy o Samorządzie oraz o Unii Europejskiej – eliminacje powiatowe.

Promując walory kulturalne powiat dofinansowuje dużo imprez i przedsięwzięć okazjonalnych, niecyklicznych. Przykładem takim są inicjatywy Towarzystwa Kulturalnego „Echo Pyzdr" – „Dawna Granica Dobra Promocja", a także „Polsko–Ukraiński Plener Plastyczny Sztuka Łączy". Wśród ważniejszych przedsięwzięć dofinansowanych z budżetu powiatu zaliczyć należy także projekt realizowany przez Muzeum Regionalne w Pyzdrach „Diorama – makieta historyczna doliny rzeki Warty".

Ze środków budżetowych powiatu dofinansowywana jest również działalność organizacji pozarządowej – Fundacji im. Dzieci Wrzesińskich. Fundacja ta organizuje uroczystości kulturalne, festyny, konkursy. Ponadto powiat dofinansowuje organizację przedsięwzięcia kulturalnego o zasięgu międzywojewódzkim – Nadwarciański Festiwal Piosenki, który organizowany jest z inicjatywy Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Pyzdrach.

Na terenie powiatu działa kilka zespołów folklorystycznych kultywujących tradycję przodków. Władze powiatu wspomagają ich działalność przekazując środki finansowe dla instruktorów muzycznych prowadzących takie zespoły.

Od 1999 roku z budżetu dofinansowywana jest działalność aktywnie działającego Stowarzyszenia „Chór Camerata", reprezentującego powiat, wielokrotnie w ciągu roku, na imprezach w całym kraju.

Władze powiatu wrzesińskiego wspierają też badania archeologiczne realizowane przez „Fundację Brzeskich" działającą przy Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk. Od 2003 r. na podstawie umowy użyczenia powiat udostępnia Fundacji zakupiony w tym celu sprzęt geodezyjny i elektroniczny, wykorzystywany przy pracach wykopaliskowych w Grzybowie.

Na terenie powiatu wrzesińskiego istnieje szereg zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego. Każdego roku w budżecie powiatu przeznacza się środki na ochronę dóbr kultury. W ostatnich latach środki te wspomogły odrestaurowanie wielu kościołów, kaplic i innych budynków. Wśród ważniejszych przedsięwzięć wymienić należy kapitalny remont kaplicy cmentarnej w Grzybowie, odrestaurowanie kościoła św. Jakuba w Miłosławiu, naprawę zegara na wieży kościoła farnego we Wrześni oraz renowację fasady dworu w Kołaczkowie.

Na terenie powiatu działają 22 biblioteki publiczne, w tym 17 placówek na wsi i 5 w miastach. Na podstawie porozumienia z gminą Września, zawartego w kwietniu 2000 r. zadania biblioteki powiatowej dla powiatu wrzesińskiego powierzone zostały Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Września. Każdego roku z budżetu powiatu przekazywana jest dotacja na dofinansowanie działalności tej biblioteki.

Ważną inicjatywą z dziedziny kultury jest przyznawanie przez władze powiatu wrzesińskiego stypendiów za szczególne osiągnięcia artystyczne dla uzdolnionej młodzieży z terenu powiatu. Wśród osób otrzymujących stypendia są osoby utalentowane muzycznie bądź plastycznie, osiągające sukcesy w konkursach i przeglądach, uczęszczające na dodatkowe zajęcia z określonej dziedziny artystycznej.

Z diagnozy kultury i dziedzictwa kulturowego na terenie powiatu wrzesińskiego wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 48. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do kultury i dziedzictwa kulturowego

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– organizacja wielu powiatowych imprez oraz konkursów kulturalnych	– brak jednolitego programu wykorzystania walorów kulturalnych i dziedzictwa kulturowego w powiecie
– dofinansowanie przez powiat prac renowacyjnych licznych zabytków	– niedostateczna ilość środków finansowych przeznaczonych na wspieranie aktywności kulturalnej
– dofinansowywanie z budżetu powiatu działalności zespołów, stowarzyszeń kulturalnych oraz uzdolnionej młodzieży	– brak programu rewitalizacji i odnowy zabytków kulturowych

2.7.6. Pomoc społeczna

Zgodnie z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2004 – 2015 głównymi obszarami problemowymi w ujęciu społecznym są:

1) marginalizacja grup społecznych,
2) długotrwałe bezrobocie,
3) niepełnosprawni i starsi,
4) kryzys rodzinny
5) współpraca z organizacjami pozarządowymi.

Szczególnie ważną grupę osób korzystających z pomocy społecznej stanowią osoby niepełnosprawne, których stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych. Według danych z roku 2002 liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła 5.456.711 osób, co stanowiło 14,3% ogółu ludności. W województwie wielkopolskim liczba ta wynosiła 525.101 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 15,7% ogółu mieszkańców. Na terenie powiatu wrzesińskiego liczba ta wyniosła 13 502 (wg spisu powszechnego) osób, tj. 18,2% ogółu ludności.

Powiat wrzesiński stara się zapobiegać i walczyć ze wskazanymi problemami. Do podstawowych zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy m.in.:

- prowadzenie domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym,
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców,
- prowadzenie poradnictwa specjalistycznego oraz zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Głównym podmiotem powiatowym działającym w sferze pomocy społecznej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni (PCPR). Działalność tego podmiotu można rozpatrywać w kilku płaszczyznach[9].

[9] Ten punkt opracowano na podstawie Sprawozdania dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni z działalności w 2005 r. wraz z wykazem potrzeb w zakresie pomocy społecznej, Września 2006 r.

Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa

Poradnictwo rodzinne zaczęło działać od października 2004 r. Prowadzone było na terenie 4 gmin: Września, Nekla, Pyzdry, Miłosław, głównie w siedzibach gminnych ośrodków pomocy społecznej. Na terenie gminy Kołaczkowo poradnictwo dla społeczności lokalnej udzielane było przez specjalistów Ośrodka Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkowie. Na terenie każdej gminy porad udzielali psycholog i prawnik (w Pyzdrach również pedagog).
W 2005 r. udzielono 180 porad prawnych oraz 123 porady psychologiczne, 29 porad pedagogicznych. Zakres pomocy był bardzo szeroki i obejmował różnorakie problemy:
- pojawiające się przy sformułowaniu pozwu o alimenty i rozwód,
- wyjaśnienie znaczenia pisma sądowego,
- sprawy majątkowe, sprawy karne,
- uregulowanie kontaktów z dziećmi, informacja o przysługujących uprawnieniach i sytuacji prawnej,
- informacja o postępowaniu w sprawie ubezwłasnowolnienia,
- zdobycie umiejętności prawidłowego komunikowania,
- pomoc osobom z problemami: emocjonalnymi, wychowawczymi z dziećmi, małżeńskimi, problemem alkoholowym,
- pomoc w radzeniu sobie z depresją i kryzysem psychicznym, itp.

Organizowanie opieki oraz udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych

W 2005 roku powstało 15 nowych rodzin zastępczych (wszystkie na podstawie postanowienia sądu). Opiekę znalazło w nich 23 dzieci. W 2005 roku funkcjonowały w powiecie 54 rodziny zastępcze, w których przebywało 75 dzieci, wśród tych rodzin 41 było rodzinami spokrewnionymi (przebywało w nich 56 dzieci). W pozostałych 13 rodzinach niespokrewnionych było 19 dzieci.
W poszczególnych gminach zamieszkuje:
- w gminie Września – 31 rodzin; 44 dzieci,
- w gminie Nekla – 11 rodzin; 13 dzieci,
- w gminie Miłosław – 6 rodzin; 7 dzieci,
- w gminie Pyzdry – 5 rodzin; 9 dzieci,
- w gminie Kołaczkowo – 1 rodzina; 2 dzieci.

W celu prawidłowego funkcjonowania rodzin zastępczych PCPR prowadzi współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi.

Od września 2005 r. we współpracy z Biurem Profilaktyki we Wrześni działa grupa socjoterapeutyczna, którą tworzą dzieci z rodzin zastępczych. W 2005 r. uczestniczyło w niej 10 dzieci. Celem zajęć jest twórcze zagospodarowanie czasu wolnego m.in. poprzez zajęcia terapeutyczne (np. radzenie sobie z emocjami, lękami) oraz integracyjne, ułatwiające komunikację międzyludzką.

Do końca 2005 r. łącznie wypłacono 850 świadczeń, wydano 190 decyzji. W 2005 r. wszystkie rodziny naturalne nie ponosiły odpłatność za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej.

Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2005.

Tabela 49. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży w powiecie wrzesińskim w latach 2003–2005

Lata	ogółem	Interwencyjne	Rodzinne	Socjalizacyjne	Wielofunkcyjne	
					całodobowe	dzienne
Liczba placówek(stan w dniu 31 XII)						
2003	3	–	2	–	1	1
2004	3	–	2	–	1	1
2005	3	–	2	–	1	1
Liczba wychowanków						
2003	48	–	16	–	32	–
2004	42	–	16	–	26	28
2005	58	–	16	–	42	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2004. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2004, s. 250–251; Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 248–249; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 256–257.

Na terenie powiatu wrzesińskiego funkcjonują następujące placówki opiekuńczo-wychowawcze:
- Ośrodek Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkowie (według stanu na koniec 2005 r. było w nim 28 wychowanków),
- Rodzinny Dom Dziecka w Pyzdrach (według stanu na koniec 2005 r. przebywa tam 8 dzieci),
- Świetlica opiekuńczo-wychowawcza przy MGOK w Pyzdrach,
- Świetlica opiekuńczo-wychowawcza przy GOK w Kołaczkowie,
- Świetlica opiekuńczo-wychowawcza przy Gimnazjum J. Słowackiego w Miłosławie,
- Świetlica opiekuńczo-wychowawcza przy ZSS we Wrześni,
- Świetlica opiekuńczo-wychowawcza przy Uczniowskim Klubie Sportowym Diabły w Gorzycach.

Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz pokrywanie wydatków związanych z kontynuowaniem nauki osobom opuszczającym niektóre typy placówek opiekuńczo-wychowawczych

W 2005 r. wychowankom rodzin zastępczych przyznano:
- pomoc pieniężną na usamodzielnienie – 2 osoby,
- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki – 28 wychowankom (pomoc ta będzie wypłacana przez okres kontynuowania przez wychowanka nauki nie dłużej jednak niż do ukończenia przez niego 25 roku życia),
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych – 1 osoba.

Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące domów pomocy społecznej na terenie powiatu.

Tabela 50. Domy i zakłady pomocy społecznej w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek terytorialnych w latach 2004–2005

Wyszczególnienie	Ogółem		Liczba miejsc [a]		Liczba mieszkańców [a]	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
województwo	106	106	7.598	7.618	7.390	7.278

podregion poznański	35	37	1.759	1.779	1.696	1.684
powiat wrzesiński	1	1	53	42	49	42

Uwaga: a – łącznie z filiami.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 247; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 255.

Na terenie powiatu działa jeden Dom Pomocy Społecznej (DPS) przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych. W 2005 r. liczba miejsc w domu zmniejszyła się z 53 do 42. Wszystkie miejsca były zajęte. Według stanu na koniec 2005 r. 24 osób stanowią mieszkańcy skierowani z terenu powiatu wrzesińskiego, natomiast 18 osób to mieszkańcy pozostałych powiatów.
W związku ze zmianą przepisów, od 2004 r. sytuacja domu pomocy społecznej stała się bardzo trudna. Obecnie koszt pobytu osób w DPS jest współfinansowany w kolejności przez: mieszkańca, jego rodzinę i gminę, z której pochodzi mieszkaniec. Ponieważ gminy nie posiadają wolnych środków finansowych na utrzymanie swoich mieszkańców w placówkach opieki stacjonarnej, istnieje realne zagrożenie dla funkcjonowania DPS na terenie powiatu. Efektem zmian prawnych jest nagłe zmniejszenie liczby skierowań. W programie naprawczym DPS we Wrześni założono zmniejszanie liczby mieszkańców w latach 2003–2005, po 5 osób rocznie, co w efekcie ma doprowadzić do stanu 38 mieszkańców. Dane z tabeli potwierdzają realizację programu. Program zakłada również zwiększenie wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego z 0,41 do 0,70 pracowników na 1 mieszkańca, o 8 opiekunek i pracownika kulturalno-oświatowego.

Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej

W dziedzinie rehabilitacji zawodowej realizowane są następujące zadania:
- refundacja zobowiązań dotyczących zwrotu kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne,
- udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- umarzanie pożyczek udzielonych na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Powiat realizuje też zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, do których zalicza się:
- finansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- likwidację barier architektonicznych,
- dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się,
- zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- finansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- finansowanie działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Zadania te są dofinansowywane ze środków państwowego funduszu celowego.

Powiat wrzesiński nie prowadzi mieszkań chronionych. Nie ma on także zatwierdzonego przez Radę Powiatu programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Z diagnozy pomocy społecznej na terenie powiatu wrzesińskiego wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 51. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do pomocy społecznej

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania

– działalność świetlic środowiskowych	– brak ośrodka wsparcia dziennego
– działalność poradni psychologiczno-pedagogicznej	– brak ośrodka adopcyjno-opiekuńczego
– wykwalifikowane kadry do pracy z rodzinami zastępczymi	– mało form wsparcia dla rodzin
– dobrze rozwinięty system opieki i wychowania dzieci całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodziców	– brak specjalistycznego poradnictwa
– powołanie w 2005 r. Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Wrzesińskiego, skupiającego 20 organizacji pozarządowych	– brak środków na osiągniecie standardu usług świadczonych przez dom pomocy społecznej zgodnie z obowiązującymi przepisami
- opracowanie Programu Integracji Społecznej i Rehabilitacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych na lata 2006 - 2008	– brak mieszkań chronionych w powiecie
	– brak kandydatów do prowadzenia rodzin zastępczych
	– brak rodziny zastępczej pełniącej zadania pogotowia rodzinnego
	– brak wystarczających zasobów finansowych na dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz na tworzenie nowych miejsc pracy dla tych osób
	– brak wystarczających zasobów finansowych na rozwój bazy materialnej pomocy społecznej
	– mała liczba instytucji i organizacji świadczących bezpłatną pomoc i wsparcie
	– zbyt niska w stosunku do potrzeb liczba osób zatrudnionych w pomocy społecznej
	– rozprzestrzeniająca się przemoc w rodzinie
	– występowanie barier architektonicznych w środowisku osób niepełnosprawnych

2.7.7. Ochrona zdrowia

Opieka zdrowotna na terenie Powiatu Wrzesińskiego jest realizowana przez ośrodki zdrowia typu ambulatoryjnego (SPZOZ we Wrześni oraz inne przychodnie, poradnie, ośrodki zdrowia, praktyki lekarskie itp.) oraz stacjonarnego (SPZOZ we Wrześni). Wymienione ośrodki świadczą usługi zarówno w zakresie podstawowej opieki medycznej (POZ) oraz usług specjalistycznych. W poniższej tabeli przedstawiono ogólną charakterystykę ochrony zdrowia w powiecie wrzesińskim.

Tabela 52. Szpitale, ambulatoryjna opieka zdrowotna i apteki w powiecie wrzesińskim oraz innych wybranych jednostkach przestrzennych w latach 2004–2005 (stan w dniu 31 XII)

Wyszczególnienie	Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	Ambulatoryjna opieka zdrowotna		Apteki	Liczba ludności na 1 aptekę
		zakłady opieki zdrowotnej	praktyki lekarskie		
województwo wielkopolskie					
2004	47,5	870	446	799	4211,9
2005	46,5	960	571	832	4053,0
podregion poznański					
2004	32,4	249	72	250	4607,3
2005	31,9	280	118	262	4430,0
powiat wrzesiński					

2004	22,9	19	3	17	4331,8
2005	22,9	23	4	17	4338,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 246; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 354.

W 2005 roku liczba zakładów opieki zdrowotnej na terenie powiatu zwiększyła się o 21% (do 23 placówek), ale tylko 4 z nich działały na obszarach wiejskich. W powiecie praktykę lekarską prowadziły cztery gabinety (wszystkie w mieście). Na 17 aptek działających w powiecie tylko 2 znajdują się na obszarach wiejskich.

Kluczową jednostką sektora ochrony zdrowia na terenie Powiatu Wrzesińskiego jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej we Wrześni. Ośrodek świadczy usługi z zakresu podstawowej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej w ramach opieki stacjonarnej i ambulatoryjnej. W celu podniesienia, jakości usług medycznych szpitala niezbędna jest realizacja projektu w zakresie infrastruktury, obejmująca modernizację i rozbudowę obiektów, aby dostosować je do wymaganych standardów zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładów opieki zdrowotnej oraz do wymogów NFZ w celu zakontraktowania usług medycznych.

Do zakresu działania szpitala należy przede wszystkim:

- udzielanie świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki stacjonarnej w specjalnościach reprezentowanych w szpitalu,
- udzielanie świadczeń profilaktyczno - leczniczych oraz promocja zdrowia,
- udzielanie pomocy osobom, które uległy wypadkom, urazom, w stanach zagrożenia życia oraz świadczeń związanych z ciążą i porodem, wykonanie świadczeń w zakresie diagnostyki oraz rehabilitacji medycznej.

Szpital zabezpiecza opiekę stacjonarną dla gminy Września, Nekla, Kołaczkowo, Miłosław i Pyzdry.

Biorąc pod uwagę liczbę hospitalizacji szpitalnych w latach 2005 i 2006, należy stwierdzić, że w badanym okresie ich liczba wzrosła na następujących oddziałach:

- Chirurgicznym Ogólnym z pododdziałami: Laryngologicznym, Chirurgii Dziecięcej, Naczyniowej, Chirurgii Urologicznej,
- Wewnętrznym,
- Położniczo-Ginekologicznym z systemem rooming – in, z blokiem porodowym,
- Pediatrycznym,
- Anestezjologii i Intensywnej Terapii,
- SOR,
- Noworodkowym.

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej jednym z priorytetów Powiatu stało się podniesienie, jakości usług medycznych do poziomu „europejskiego". Realizacja tego celu wymaga oczywiście niezbędnych nakładów finansowych na leczenie i inwestycje. Nakłady te są w głównej mierze ograniczone umową na świadczenie usług zdrowotnych, zawartą z płatnikiem tj. Narodowym Funduszem Zdrowia. Jednak pomimo ograniczonych możliwości finansowych przeprowadzono istotne działania zwiększające, jakość i dostępność usług medycznych dla mieszkańców. W ostatnich latach w szpitalu przeprowadzono:

– głęboką restrukturyzację systemu funkcjonowania, w wyniku, której nastąpiła poprawa dostępności i jakości oraz efektywności wykorzystania świadczonych usług medycznych oraz nastąpiło obniżenie kosztów działalności jednostki,

– działania inwestycyjne (odnowienie budynku, zakup sprzętu i aparatury medycznej) pozwalające na poszerzenie zakresu świadczonych usług,
– wdrożenie systemu zarządzania jakością ISO 9001:2000,
- zwiększenie poziomu kontraktowania - poszerzanie zakresu udzielanych świadczeń,
- kompleksowe wdrożenie systemu Internetu, w tym telemedycyny,
- świadczenie kompleksowych usług diagnostyczno – leczniczo – rehabilitacyjnych,
- rozszerzenie zakresu udzielanych świadczeń zdrowotnych,
- podnoszenie jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych poprzez finansowe wsparcie kształcenia i dokształcania pracowników.

W rezultacie przeprowadzonych działań zwiększyła się liczba pacjentów chcących leczyć się we wrzesińskim szpitalu.

Mimo znacznych osiągnięć w funkcjonowaniu Szpitala Powiatowego we Wrześni, Powiat ciągle dąży do poprawy jakości i rozszerzenia zakresu świadczonych w nim usług. Do najważniejszych planowanych zmian związanych z rozwojem działalności placówki należy zaliczyć:
- przekształcenie szpitala w spółkę prawa handlowego,
- pozyskanie inwestora strategicznego,
- dalszą rozbudowę i modernizację Szpitala,
- świadczenie nowych, bardziej specjalistycznych usług.

Wszystkie zrealizowane i planowane działania Powiatu i Szpitala są zgodne ze Strategią Sektorową Ochrony Zdrowia Województwa Wielkopolskiego.

Z diagnozy funkcjonowania Szpitala Powiatowego we Wrześni oraz jego otoczenia wynikają mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia szpitala. Mocne i słabe strony szpitala przedstawiono w poniższej tabeli. Następnie przedstawiono analizę jego otoczenia.

Tabela 53. Mocne i słabe SPZOZ we Wrześni

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
▪ opracowana wizja i strategia rozwoju szpitala	▪ stary 75-letni budynek o słabej funkcjonalności
▪ strategia rozwoju szpitala jest zgodna ze Strategią Sektorową w Ochronie Zdrowia	▪ pomimo przeprowadzonego remontu większość oddziałów posiada sale o dużej liczbie łóżek
▪ akceptacja pracowników wizji i strategii rozwoju szpitala	▪ zbyt mała liczba pokoi z własnymi węzłami sanitarnymi
▪ bardzo dobra współpraca z samorządem	▪ zamortyzowany sprzęt i aparatura medyczna w 65,71%
▪ lokalizacja na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych przy dużym zjeździe z autostrady	▪ infrastruktura budynku niespełniająca obecnych standardów i aktualnych przepisów prawnych
▪ szeroki portfel usług medycznych zapewniający kompleksowość obejmujący: lecznictwo stacjonarne, diagnostykę, rehabilitację oraz ratownictwo SOR	▪ niedostosowanie otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych
▪ jedyny szpital na terenie powiatu	▪ brak dostatecznego wyposażenia w sprzęt i aparaturę medyczną
▪ poszerzenie działalności szpitala o usługi specjalistyczne o charakterze ponadpowiatowym	
▪ dokonane działania restrukturyzacyjne	
▪ dodatni wynik finansowy	

▪ wdrożony system informatyczny	
▪ certyfikacja ISO 9001:2000	
▪ funkcjonowanie SOR	
▪ badanie wskaźników jakościowych	

Analiza otoczenia i jego zmian

Przewidywane zmiany ilościowe i jakościowe otoczenia:

- wydłużanie się średniej długości życia co oznacza wzrost zapotrzebowania na opiekę dla przewlekle chorych,
- wzrost zachorowalności na choroby cywilizacyjne, głównie układu krążenia i onkologiczne co będzie powodowało wzrost popytu na określony typ usług,
- wzrost liczby urazów spowodowany rozwojem motoryzacji,
- wzrost świadomości i oczekiwań pacjentów odnośnie jakości i szybszego dostępu do opieki medycznej oraz skrócenia czasu pobytu w szpitalu,
- wzrost zapotrzebowania na rehabilitację,
- rozwój nowych form świadczeń usług medycznych – pobyty dzienne.

Zagrożenia w otoczeniu:

- zbyt niski udział środków finansowych na ochronę zdrowia w PKB,
- częste zmiany i nowelizacje aktów prawnych oraz brak aktów wykonawczych,
- brak stabilnej polityki Narodowego Funduszu Zdrowia i Ministerstwa Zdrowia,
- monopol dysponentów środków,
- niepewność zasad finansowania Narodowego Programu Zdrowia i profilaktycznej opieki zdrowotnej,
- niedostateczne środki finansowe na inwestycje, zapewniające rozwój zakładu oraz rozwój nowych technik diagnostycznych przekraczających aktualne możliwości ich sfinansowania,
- rosnąca konkurencja na rynku usług diagnostycznych,
- ucieczka pacjentów z naszego powiatu do innych zakładów opieki zdrowotnej spowodowana nie tylko potrzebą leczenia danego przypadku na wyższym poziomie referencji.

Szanse w otoczeniu:

- przekształcenie szpitala w spółkę prawa handlowego,
- pozyskanie kapitału prywatnego na inwestycje,
- szanse pozyskania wsparcia z funduszy strukturalnych UE,
- dobra współpraca z samorządem powiatowym ułatwiającym finansowanie niektórych inwestycji,
- dogodna lokalizacja na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych przy autostradzie,
- pozyskiwanie dodatkowych grup pacjentów poprzez inwestycje z funduszy strukturalnych,
- ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

2.7.8. Bezpieczeństwo

Od 2002 roku na terenie powiatu działa komisja bezpieczeństwa przy staroście wrzesińskim. Od 2004 roku działa również Powiatowy Zespół Reagowania Kryzysowego. Współdziałanie wszystkich służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo odbywa się pod koordynacją Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego, co pozwala na racjonalizację wykorzystania wszystkich podmiotów działających w sferze ładu, porządku i bezpieczeństwa oraz prowadzenia akcji ratunkowych.

Na terenie powiatu działają następujące zinstytucjonalizowane służby realizujące zadania z zakresu bezpieczeństwa:

– Powiatowa Komenda Policji we Wrześni, która posiada 4 posterunki w gminach: Kołaczkowo, Pyzdry, Miłosław i Nekla;

– Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej we Wrześni, działająca przy pomocy 29 ochotniczych straży pożarnych, w tym 9 włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.

W Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej zlokalizowane jest zcentralizowane stanowisko dyspozytorskie tzw. Centrum Powiadamiania Ratunkowego, które działa od grudnia 2001 r. Dzięki tej komórce dyspozytorzy medyczni wraz ze służbami ratowniczo-gaśniczymi wspólnie podejmują pierwsze decyzje o wysłaniu odpowiednich jednostek na miejsce zdarzenia, a także skraca się czas przybycia potrzebnych podmiotów na miejsce zdarzenia. Centrum wyposażone jest w nowy sprzęt informatyczny i łączności. Potrzeby doposażenia tej komórki organizacyjnej są jednak jeszcze duże i wymagają znacznych nakładów finansowych. Brakuje wielu specjalistycznych oprogramowań wspomagających służby dyżurne i dyspozytorskie, dla potrzeb operacyjnych i monitorujących, potrzebne są mapy cyfrowe, a w nowoczesne środki łączności należałoby wyposażyć służby wyjazdowe i dyspozytorskie.

Na terenie powiatu wrzesińskiego znajdują się:
– 4 zakłady magazynujące lub przetwarzające substancje niebezpieczne,
– rurociąg naftowy oraz rurociąg gazowy,
– drogi oraz sieć kolejowa, po których prowadzony jest transport substancji niebezpiecznych.

Obiekty te mogą stwarzać potencjalne zagrożenia wystąpienia katastrof transportowych lub poważnych awarii sieci przesyłowych groźnych dla ludzi i środowiska przyrodniczego.

Ponadto na obszarze 2 gmin powiatu tj. gminy Pyzdry i Miłosław występuje zagrożenie powodziowe, z tym że tereny nadwarciańskie usytuowane na obszarze gminy Pyzdry stwarzają największe tego typu zagrożenie. Niemal we wszystkich gminach powiatu – z uwagi na zalesienie terenu – występuje również zagrożenie pożarowe.

Kilka lat temu we Wrześni rozpoczęto kilkuetapową budowę monitoringu wizyjnego miasta. Powiat wrzesiński na podstawie podpisanej umowy podpisanej z burmistrzem Wrześni partycypuje w kosztach utworzenia monitoringu i bieżącego utrzymania systemu. Dzięki temu rozwiązaniu poziom bezpieczeństwa społeczeństwa powinien wzrosnąć. Dalsza rozbudowa systemu brana jest pod uwagę w kolejnych latach.

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące liczby wykrytych przestępstw. Liczba i rodzaj popełnionych mogą być brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o zamieszkaniu na terenie powiatu i lokalizacji tam inwestycji. W rozpatrywanych latach liczba przestępstw przekraczała 1620 zdarzeń. Na przestrzeni trzech lat nie można stwierdzić, czy liczba ta będzie się zmniejszać. Wśród nich zdecydowanie dominowały przestępstwa o charakterze kryminalnym. Ponad 55% przestępstw kryminalnych stanowiły różnorodne kradzieże.

Tabela 54. Liczba przestępstw w powiecie wrzesińskim w latach 2003–2005 według charakteru

Wyszczególnienie	Ogółem	o charakterze kryminalnym								O charakterze gospodarczym	Drogowe	Inne
		razem	w tym									
			zabójstwo	uszczerbek na zdrowiu	udział w bójce lub pobiciu	rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie	kradzież z włamaniem	kradzież samochodów	kradzież rzeczy			
2003	1623	1157	1	35	13	34	290	47	325	202	218	46
2004	1825	1278	–	30	12	24	331	51	339	240	265	42
2005	1714	1134	bd	bd	bd	71	234	50	292	203	324	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2004. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2004, s. 95; Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 95; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 99.

Liczba przestępstw w powiecie wrzesińskim w roku 2006 przedstawia się następująco:
- przestępstw ogółem - 1601, w tym:
- przestępstwa o charakterze kryminalnym – 1091
- przestępstwa o charakterze gospodarczym – 98
- przestępstwa drogowe – 330
- inne - 82

Na wykresie przedstawiono wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2003–2006. Wskaźnik wykrywalności przestępstw może być brany pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o zamieszkaniu na terenie powiatu i lokalizacji tam działalności gospodarczej. Wskaźnik ten w powiecie wrzesińskim był wyższy niż w podregionie poznańskim i całym województwie, jednak niższy niż w wybranych powiatach z nim graniczących. Trudno jednoznacznie określić, czy zwiększa się liczba wykrytych zdarzeń o znamionach przestępstwa.

Wykres 16. Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw ogółem w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2003–2006 (w %)

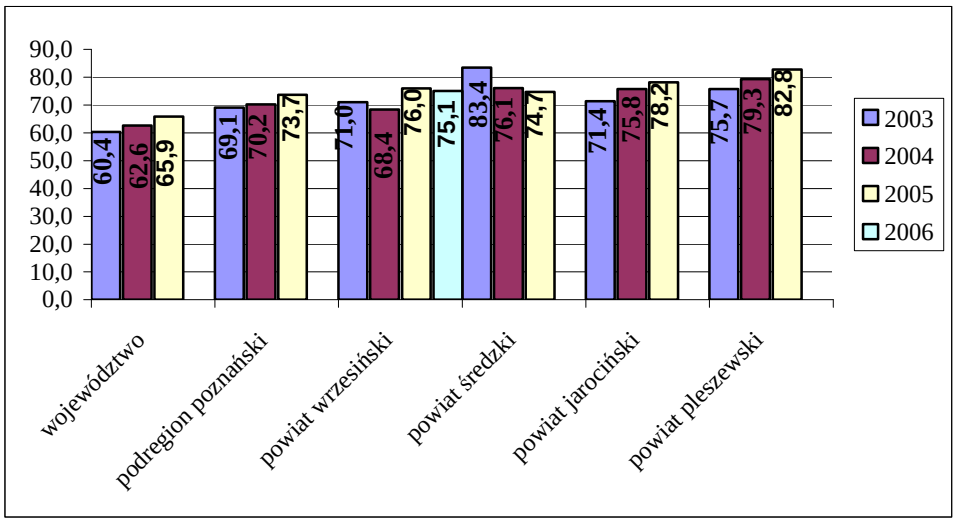

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Województwo wielkopolskie 2004. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2004, s. 96; Województwo wielkopolskie 2005. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2005, s. 96; Województwo wielkopolskie 2006. Podregiony, powiaty, gminy, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2006, s. 100.

Poziom bezpieczeństwa mieszkańców powiatu uzależniony jest od wielu czynników, które były już rozpatrywane w poprzednich punktach planu rozwoju lokalnego powiatu. Do czynników tych zaliczyć można m.in.:

- poprawę stanu nawierzchni dróg oraz rozwiązań komunikacyjnych miejsc szczególnie niebezpiecznych,
- patologie społeczne ujawniające się na obszarze powiatu (narkomania, alkoholizm, przemoc w rodzinie),
- bezrobocie, które nie tylko pogarsza warunki materialne życia mieszkańców, ale rodzi też frustracje i zachowania nieakceptowane przez społeczeństwo.

Problemy te zostały zdiagnozowane i przeanalizowane przez Komisję Bezpieczeństwa i Porządku, która opracowała *Program Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli w Powiecie Wrzesińskim*. Program ten został uchwalony przez Radę Powiatu Wrzesińskiego w 2003 roku.

Zadania przewidziane do realizacji podzielono na 6 bloków tematycznych:

1. przestępczość kryminalna, w tym przeciwko mieniu, kradzieży i wymuszenia,
2. przeciwdziałanie zjawisku narkomanii i alkoholizmu,
3. bezpieczeństwo w ruchu drogowym,
4. zbiorowe zakłócanie porządku publicznego,
5. bezpieczeństwo sanitarne i weterynaryjne,
6. poprawa stanu bezpieczeństwa pożarowego i innych zagrożeń w powiecie.

Do programu w formie załącznika dołączono program pt. „Bezpieczna woda", którego głównym celem jest zapobieganie przestępstwom, wykroczeniom i zdarzeniom kryminalnym w obrębie akwenów wodnych, ochrona zasobów naturalnych oraz spowodowanie wzrostu poczucia bezpieczeństwa wśród osób mieszkających i korzystających ze środowiska wodnego.

Podstawowe problemy w realizacji zadań powiatu z zakresu bezpieczeństwa wynikają z niedostatku środków finansowych, przede wszystkim na zakup nowego, nowoczesnego sprzętu dla: służb ratowniczych, Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz na realizację zadań wynikających z *Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli w Powiecie Wrzesińskim*. Z uwagi na duże koszty związane z funkcjonowaniem i rozbudową monitoringu wizyjnego Wrześni, w stosunku do możliwości budżetowych miasta Września i powiatu wrzesińskiego, należy pozyskiwać środki zewnętrzne.

Z diagnozy poziomu bezpieczeństwa na terenie powiatu wrzesińskiego wynikają zarówno mocne, jak i słabe strony (problemy) powiatu wrzesińskiego, które przedstawiono w tabeli.

Tabela 55. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do poziomu bezpieczeństwa

Mocne strony	Słabe strony/ problemy do rozwiązania
– dostateczna liczba osób zaangażowanych w działalność jednostek, w tym w OSP	– niedostateczne wyposażenie w sprzęt jednostek ratowniczych,
– dostateczna podstawowa baza sprzętu i zaplecze organizacyjne dla potrzeb dalszej rozbudowy systemu ratowniczego	– niedobory w szkoleniu kadry, w tym w szczególności w zakresie ratownictwa medycznego,
– opracowane plany i programy działań ratowniczych,	– niedostateczne wyposażenie w sprzęt Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego,
– łatwość pozyskiwania kadr do pracy w policji i straży pożarnej	– brak zcentralizowanego systemu ostrzegania i alarmowania ludności
– duże zaangażowanie władz samorządowych w poprawę stanu bezpieczeństwa	– brak specjalistycznego sprzętu i oprogramowania w Centrum Powiadamiania Ratunkowego

3. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA OBSZARZE POWIATU WRZESIŃSKIEGO

3.1. Organizacja zadań

W Planie Rozwoju Lokalnego przyjęto następujący schemat celów i zadań:

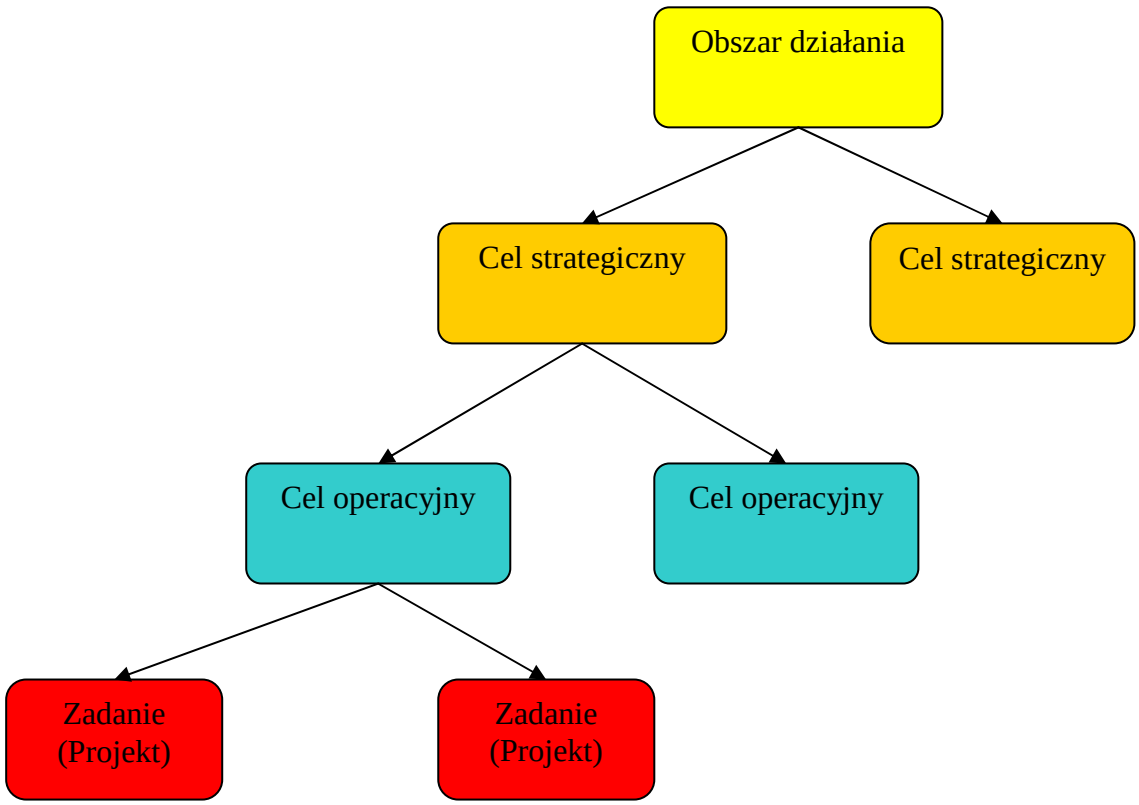

3.2. Lista zadań mających na celu poprawę sytuacji w Powiecie

Obszar I: Infrastruktura techniczna

Cel strategiczny I.1: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej Powiatu

Cel operacyjny I.1.1: Poprawa dostępności do obszarów inwestycyjnych i mieszkaniowych

Zadanie I.1.1.1. Przebudowa i rozbudowa odcinka drogi nr 2904 Tarnowa - Spławie - Nowa Wieś Podgórna drogi powiatowej Pyzdry - Nowa Wieś Podgórna wraz z budową chodnika w m. Spławie i Nowa Wieś Podgórna

Zadanie I.1.1.2. Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 2905 w Szczodrzejewie

Zadanie I.1.1.3. Rozbudowa odcinka drogi nr 2932 Mała Górka - Tarnowa Górka drogi powiatowej Zasutowo - Targowa Górka wraz z budową chodnika w m. Targowa Górka

Zadanie I.1.1.4. Przebudowa i rozbudowa drogi powiatowej nr 2918 Kębłowo - Lipie - Krzywagóra wraz z budową chodnika w m. Krzywagóra

Zadanie I.1.1.5. Przebudowa i rozbudowa odcinka drogi nr 2162 Września - Gutowo Małe drogi powiatowej Witkowo - Września wraz z budową ciągu pieszo-rowerowego

Zadanie I.1.1.6. Przebudowa i rozbudowa odcinka drogi nr 2948 Bierzglinek-Gozdowo drogi powiatowej Września – Strzałkowo

Zadanie I.1.1.7. Rozbudowa odcinka drogi nr 2922 Sokolniki - granica powiatu (Samarzewo) drogi powiatowej Gozdowo - Samarzewo wraz z budową chodnika w m. Sokolniki

Zadanie I.1.1.8. Przebudowa drogi powiatowej nr 2926 Gozdowo - Nowa Wieś Królewska wraz z budową chodnika w Nowej Wsi Królewskiej

Zadanie I.1.1.9. Przebudowa drogi powiatowej nr 32455 (2948 P) Bierzglinek-Gozdowo

Cel operacyjny I.1.2: Poprawa dostępności do obszarów rozdzielonych przez rzeki

Zadanie I.1.2.1. Przebudowa mostu w m. Zapowiednia w ciągu drogi powiatowej nr 2900 Pyzdry – Zagórów

Zadanie I.1.2.2. Przebudowa mostu przez rzekę Strugę w m. Goniczki w ciągu drogi powiatowej nr 2943 Węgierki – Goniczki

Zadanie I.1.2.3. Przebudowa mostu przez rzekę Prosnę w m. Ruda Komorska w ciągu drogi powiatowej nr 4181 Jarocin – Pyzdry

Zadanie I.1.2.4. Przebudowa mostu przez rzekę Prosnę w m. Lisewo w ciągu drogi powiatowej nr 4180 Kretków - Ciemierów

Obszar II: Infrastruktura społeczna

Cel strategiczny II.1: Poprawa jakości opieki medycznej na terenie Powiatu

Cel operacyjny II.1.1: Wzrost jakości usług Szpitala Powiatowego we Wrześni

Zadanie II. 1.1.1: Rozbudowa i modernizacja Szpitala Powiatowego we Wrześni

Podzadanie II.1.1.1.1: Przygotowanie projektu architektonicznego

Podzadanie II.1.1.1.2: Przygotowanie i rozpoczęcie budowy

Podzadanie II.1.1.1.3: Budowa Szpitala

Podzadanie II.1.1.1.4: Zakończenie budowy

Zadanie II. 1.1.2: Budowa parkingu

Zadanie II.1.1.3: Adaptacja pomieszczeń diagnostycznych

Zadanie II. 1.1.4: Budowa zbiornika wodnego

Zadanie II.1.1.5: Wymiana stropów Szpitala

Zadanie II.1.1.6: Zakup ambulansu ratunkowego wraz z wyposażeniem

Zadanie II.1.1.7: Instalacja kablowa

Zadanie II.1.1.8: Instalacja monitoringu Szpitala

Zadanie II.1.1.9: Zakup klimatyzacji części diagnostycznej

Zadanie II.1.1.10: Zakup sprzętu komputerowego

Zadanie II.1.1.11: Zakup sprzętu medycznego

Zadanie II.1.1.12: Termomodernizacja Szpitala i adaptacja budynku przychodni

Zadanie II.1.1.13: Doposażenie Szpitala w sprzęt medyczny

Zadanie II.1.1.14: Zainstalowanie windy osobowej w budynku przychodni

Zadanie II.1.1.15: Adaptacja i modernizacja starej części Szpitala

Zadanie II.1.1.16: Zakup agregatu prądotwórczego.

Cel strategiczny II.2: Poprawa jakości opieki socjalnej

Cel operacyjny II.2.1: Poprawa warunków bytowych w instytucjach pomocy społecznej

Zadanie II.2.1.1: Wymiana stolarki okiennej w Ośrodku Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkowie

Zadanie II.2.1.2: Adaptacja byłej oficyny w Kołaczkowie na potrzeby pomocy społecznej

Zadanie II.2.1.3: Termomodernizacja Domu Pomocy Społecznej we Wrześni

Cel strategiczny II.3: Poprawa jakości usług edukacyjnych i szkoleniowych

Cel operacyjny II.3.1: Wzrost liczby uczniów na kierunkach informatycznych oraz praktycznej nauki zawodu

Zadanie II.3.1.1: Tworzenie klasopracowni komputerowych i centrów informacji multimedialnej i internetowej

Zadanie II.3.1.2: Budowa nowej hali do ćwiczeń budowlano instalatorskich

Cel operacyjny II.3.2: Poprawa stanu infrastruktury sportowej i wzrost liczby godzin z zajęć sportowych

Zadanie II.3.2.1: Aktywne dziecko - zdrowe społeczeństwo. Utworzenie ogólnodostępnych, integracyjnych stref rekreacji dziecięcej w powiecie wrzesińskim

Cel strategiczny II.4: Poprawa jakości obsługi administracyjnej mieszkańców i przedsiębiorstw

Cel operacyjny II.4.1: Zwiększenie liczby obsługiwanych osób przy jednoczesnym skróceniu czasu wykonywania zadań administracyjnych

Zadanie II.4.1.1: Budowa sieci komputerowej, telefonicznej i elektrycznej w budynkach należących do Starostwa Powiatowego we Wrześni i budynkach jednostek podległych (Powiatowy Zarząd Dróg, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie)

Zadanie II.4.1.2: Wyposażenie w sprzęt komputerowy Starostwa oraz PIAP

Zadanie II.4.1.3: Modernizacja I piętra w budynku Starostwa Powiatowego

Obszar III: Bezpieczeństwo

Cel strategiczny III.1: Poprawa stanu bezpieczeństwa

Cel operacyjny III.1.1: Poprawa jakości funkcjonowania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze powiatu wrzesińskiego.

Zadanie III.1.1.1: Rozbudowa Komendy Powiatowej PSP we Wrześni w celu usytuowania karetek wyjazdowych - realiz. KP PSP we Wrześni

Zadanie III.1.1.2: Dalsza rozbudowa zcentralizowanego stanowiska dyspozytorskiego tzw. CPR - doposażanie w sprzęt informatyczny i łączności - realiz. KP PSP we Wrześni

Zadanie III.1.1.3: Ustawiczne szkolenie funkcjonariuszy Komendy Powiatowej PSP oraz druhów Ochotniczych Straży Pożarnych - realiz. KP PSP we Wrześni

Zadanie III.1.1.4: Wyposażenie Komendy Powiatowej PSP w sprzęt ratowniczy o odpowiednim standardzie dostosowany do rozwijającej się techniki - realiz. KP PSP we Wrześni

Zadanie III.1.1.5: Zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych odpowiednich do specyfikacji zagrożeń występujących na terenie powiatu - realiz. KP PSP we Wrześni.

Zadanie III.1.1.6: Doposażenie wszystkich jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w powiecie w nowe pojazdy ratowniczo-gaśnicze - realiz. KP PSP we Wrześni.

Zadanie III.1.1.7: Rozbudowa systemu łączności dla potrzeb Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego - Starostwo Powiatowe we Wrześni.

Zadanie III.1.1.8: Budowa systemu wczesnego alarmowania i ostrzegania ludności na terenie powiatu - realiz. Starostwo Powiatowe we Wrześni

Zadanie III.1.1.9: Budowa awaryjnego źródła zasilania w energię elektryczną budynku starostwa będącego siedzibą Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz Stanowiska Kierowania Starosty - realiz. Starostwo Powiatowe we Wrześni.

Cel operacyjny III.1.2: Zmniejszenie przestępczości na terenie powiatu wrzesińskiego

Zadanie III.1.2.1: Wspólna realizacja wraz z UMiG Września rozbudowy systemu monitoringu wizyjnego w m. Września - realiz. Starostwo Powiatowe we Wrześni.

Zadanie III.1.2.2: Zakup, wymiana radiowozów typu osobowego i transportowego - realiz. KPP we Wrześni

Zadanie III.1.2.3: Zakup, wymiana wyposażenia komendy w meble biurowe oraz elementy ubraniowe funkcjonariuszy - realiz. KPP we Wrześni

Zadanie III.1.2.4: Zakup sprzętu informatycznego oraz elektronicznego (zestawy komputerowe, drukarki, notebooki, aparaty fotograficzne cyfrowe, analogowe, kamery) - realiz. KPP we Wrześni

Obszar IV: Ochrona Środowiska

Cel strategiczny IV.1: Poprawa stanu środowiska na terenie powiatu wrzesińskiego

Cel operacyjny IV.1.1: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń

Zadanie IV.1.1.1: Budowa stacji przeładunkowej odpadów w Bardzie (II kwatera składowiska, hala z linią sortowniczą kompostownia)

Cel operacyjny IV.1.2: Podwyższenie wskaźnika lesistości powiatu oraz wzrost jakości gospodarki leśnej

Zadanie IV.1.2.1: Sporządzanie uproszczonych planów urządzania lasów i inwentaryzacji stanu lasów

Zadanie IV.1.2.2: Prowadzenie wspólnej polityki ochrony przyrody we współpracy z wojewodą wielkopolskim, działającym przy nim Wydziałem Środowiska i Rolnictwa oraz z wójtami i burmistrzami gmin z terenu powiatu, dyrektorami: parków krajobrazowych, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu i nadleśnictw

Zadanie IV.1.2.3: Wspieranie Krajowego Programu Zwiększania Lesistości

Cel operacyjny IV.1.3: Wzrost jakości edukacji ekologicznej

Zadanie IV.1.3.1: Utworzenie „zielonej szkoły" w części budynku szkoły podstawowej we Wrąbczynkowskich Holendrach na terenie Nadwarciańskiego Parku Krajobrazowego

Zadanie IV 1.3.2: Nawiązanie współpracy z przedszkolami i szkołami w zakresie edukacji ekologicznej

Zadanie IV.1.3.3: Utworzenie stałej ekspozycji walorów miejscowych parków krajobrazowych połączoną z centrum edukacji przyrodniczo- ekologicznej, prowadzonym przez Muzeum Okręgowe w Pyzdrach w zmodernizowanym budynku po elektrowni wodnej

Cel operacyjny IV.1.4: Ochrona przed hałasem i poszanowanie energii

Zadanie IV.1.4.1: Termomodernizacja budynku Starostwa (ul. Kaliska i ul. Chopina)

Zadanie IV.1.4.2: Termomodernizacja budynku przy ul. Koszarowej

Zadanie IV.1.4.3: Termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących (budynek główny wraz z salą gimnastyczną) we Wrześni

Zadanie IV.1.4.4: Termomodernizacja internatu Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni

Zadanie IV.1.4.5: Termomodernizacja Internatu przy Ul. Gnieźnieńskiej 29 we Wrześni

Zadanie IV.1.4.6. Termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących – budynek główny

Zadanie IV.1.4.7: Poprawa nawierzchni dróg.

Zadanie IV.1.4.8: Ograniczenie poruszania się transportu ciężkiego po centrum miejscowości.

Zadanie IV.1.4.9: Zamontowanie ekranów dźwiękoszczelnych.

Obszar V: Zasoby ludzkie

Cel strategiczny V.1: Wyrównanie szans młodzieży w dostępie do edukacji

Cel operacyjny V.1.1: Zwiększenie dostępu studentów z powiatu wrzesińskiego do kształcenia na poziomie wyższym

Cel strategiczny V.2: Zmniejszenie bezrobocia na terenie powiatu wrzesińskiego

Cel operacyjny: V.2.1: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych

Zadanie V.2.1.1: Organizacja szkoleń podwyższających kwalifikacje zawodowe.

Zadanie V.2.1.2: Organizacja szkoleń w zakresie języków obcych.

Zadanie V.2.1.3: Organizacja kursów specjalistycznych i praktyk zawodowych.

Zadanie V.2.1.4: Prowadzenie doradztwa zawodowego.

Cel strategiczny V.3: Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny V.3.1: Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych

Zadanie V.3.1.1: Partnerstwo na rzecz Rozwoju - Spółdzielnia Socjalna - UL

Zadanie V.3.1.2: Kluczowa rola gminy w aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny V.3.2: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych

Zadanie V.3.2.1: Likwidacja istniejących barier architektonicznych

Zadanie V.3.2.2: Dofinansowywanie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej

Zadanie V.3.2.3: Dofinansowanie tworzenia i przystosowania stanowisk pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych

Obszar VI: Potencjał gospodarczy powiatu wrzesińskiego

Cel strategiczny VI.1: Wzrost potencjału gospodarczego powiatu wrzesińskiego

Cel operacyjny VI.1.1: Tworzenie instytucjonalnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości

Zadanie VI.1.1.1: Organizacja punktu informacyjnego o szkoleniach i programach pomocowych dla MŚP

Zadanie VI.1.1.2: Promowanie działalności instytucji finansowych (funduszy pożyczkowych).

Zadanie VI.1.2.4: Współdziałanie ze stowarzyszeniami przedsiębiorców.

Cel operacyjny VI.1.2: Rozwój obszarów wiejskich

Zadanie VI.1.2.1: Pobudzanie i wzrost przedsiębiorczości osób pracujących w rolnictwie przy równoczesnym wspieraniu działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich (wspomaganie reorientacji zawodowej mieszkańców wsi)

Zadanie VI.1.2.2: Wspieranie działań w zakresie zapewnienia rolnikom warunków do podwyższania poziomu życia

Cel operacyjny VI.1.3: Promocja powiatu wrzesińskiego

Zadanie VI.1.3.1: Promowanie możliwości inwestowania w powiecie i w poszczególnych gminach

Zadanie VI.1.3.2: Opracowanie folderów i innych wydawnictw upowszechniających wiedzę o powiecie

Zadanie VI.1.3.3: Wydawanie biuletynu powiatu wrzesińskiego „Przegląd Powiatowy"

Zadanie VI. 1.3.4: Udział w targach i imprezach promocyjnych (np. MTP FARMA)

Zadanie VI.1.3.5: Współpraca z mediami w kreowaniu wizerunku powiatu

Zadanie VI.1.3.6: Wykorzystanie strony internetowej powiatu i powiatowego biuletynu informacji publicznej do usprawnienia przepływu informacji o powiecie

Zadanie VI.1.3.7: Rozwijanie współpracy partnerskiej krajowej i zagranicznej w celu realizacji projektów edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych, wspierających działalność gospodarczą, przedsiębiorczość, oddziałujących na poprawę bezpieczeństwa społeczeństwa lokalnego

Cel operacyjny VI.1.4: Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi turystyki

Zadanie VI.1.5.1: Opracowanie i rozpowszechnienie powiatowego informatora o atrakcjach turystycznych powiatu z uwzględnieniem walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego

Zadanie VI.1.5.2: Stworzenie bazy informacji o kwaterach agroturystycznych i promować jej na powiatowej stronie internetowej

Zadanie VI.1.5.3: Pomoc w wykreowaniu, rozwoju i promocji lokalnych produktów turystycznych

Zadanie VI.1.5.4: Współorganizacja szkoleń w zakresie usług turystycznych, a w szczególności agroturystycznych

Zadanie VI.1.5.5: Wspieranie wspólnie z gminami i organizacjami pozarządowymi budowę urządzeń obsługi turystyki (szlaki turystyczne, w tym turystyki kwalifikowanej: pieszej, wodnej i konnej)

Zadanie VI.1.5.6: Przebudowa budynku byłej szkoły w Królewinach (gmina Pyzdry) na hotel

Zadanie VI.1.5.7: Modernizacja budynku po elektrowni wodnej w Pyzdrach z przeznaczeniem na utworzenie stałej ekspozycji parków krajobrazowych, połączonej z centrum edukacji przyrodniczo-ekologicznej, prowadzonym przez Muzeum Okręgowe w Pyzdrach

Zadanie VI.1.5.8: Budowa ścieżek rowerowych na bazie byłej kolejki wąskotorowej na trasie Września – Pyzdry

Zadanie VI.1.5.9: Wytyczenie miejsc parkingowych, tras spacerowych i ścieżek edukacyjnych na terenach parków krajobrazowych (w porozumieniu z dyrekcją tych parków i nadleśnictwami)

3.4. Hierarchizacja zadań do realizacji w latach 2007 – 2013

Kolejność zadań do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego ustalana jest na podstawie przyjętego systemu kryteriów oraz wybranych metod oceny zadań z punktu widzenia tych kryteriów, tj. metodologii oceny zadań. Najczęściej kryteriami oceny projektów są:

- stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców samorządu terytorialnego,
- potrzeba dywersyfikacji zadań,
- zgodność zadań ze strategicznymi krajowymi i regionalnymi programami (np. Narodową Strategią Spójności na lata 2007-2013, strategią rozwoju danego województwa, programami sektorowymi państwa itp.),
- oczekiwane rezultaty realizacji zadania inwestycyjnego,
- koszty zadania,
- możliwość pozyskania środków z funduszy zewnętrznych,
- wskazania pracowników administracji samorządowej,
- konsultacje społeczne.

Metoda oceny zadań polega głównie na przypisaniu wag (ważności) poszczególnym kryteriom oraz określeniu możliwości spełnienia danego kryterium przez dane zadanie inwestycyjne. Ważność kryterium zadania oraz możliwość jego realizacji przez zadanie inwestycyjne należy określić za pomocą skali punktowej, np. ważność: 50 - mało ważne kryterium, 75 – ważne kryterium, 100 – bardzo ważne kryterium, natomiast stopień spełnienia tego kryterium przez dane zadanie inwestycyjne określa skala: 1 – nie spełnia kryterium, 2 – spełnia umiarkowanie kryterium, 3 – spełnia kryterium. Iloczyn ważności kryterium oraz stopnia jego spełniania daje liczbę punktów dla danego zadania. Następnie wszystkie analizowane zadania należy zhierarchizować według uzyskach punktów. W poniższej tabeli został przedstawiony przykład oceny dwóch projektów:

Zadanie	**Kryteria**									**Liczba punktów ogółem**
	Zaspokajanie potrzeb mieszkańców			Możliwość pozyskania środków z UE			Zgodność ze strategią województwa			
	Waga	Stopień realizacji kryterium	Punkty	Waga	Stopień realizacji kryterium	Punkty	Waga	Stopień realizacji kryterium	Punkty	
Budowa drogi	100	3	300	75	3	225	100	3	300	**825**
Remont budynku administracyjnego	100	1	100	75	1	75	100	2	200	**375**

Z powyższej tabeli wynika, że budowa drogi powinna być realizowana przed remontem budynku. Należy jednak podkreślić, że liczba przyjętych kryteriów oraz sposób oceny projektów zależy przede wszystkim od liczby przewidywanych do realizacji zadań oraz przedmiotu tych zadań. Im mniej zadań i czym te zdania są prostsze do realizacji sposób wyboru ich kolejności może być dokonywany za pomocą prostszych metod, tj. wyboru bardziej subiektywnego.

Ze względu na fakt, że liczba przewidywanych zadań inwestycyjnych powiatu wrzesińskiego jest niewielka (13 projektów) i są to inwestycje proste w realizacji, to przy wyborze kolejności zadań można ograniczyć liczbę stosownych kryteriów do najważniejszych i zwiększyć czynnik subiektywny w decyzji. W przypadku gdy projekty uzyskają taką samą liczbę punktów decyzję o kolejności realizacji projektu powinny podjąć władze Powiatu.

Przy ocenie projektów realizowanych przez powiat wrzesiński przyjęto 4 główne kryteria:

- zaspokajanie potrzeb mieszkańców powiatu,

- możliwość pozyskania środków z funduszów zewnętrznych (fundusze strukturalne UE, EOG i zewnętrzne środki krajowe),
- zgodność z programami strategicznymi, tj. przede wszystkim programy wewnętrzne powiatu wrzesińskiego, Strategia Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku, Narodowa Strategia Spójności na lata 2007 – 2013,
- wskazania pracowników administracji powiatu wrzesińskiego oraz konsultacje społeczne.

Metodologia oceny projektów opiera się na odpowiednio dobranych skalach punktowych. Stopień ważności kryteriów jest następujący: 50 - mało ważne kryterium, 75 – ważne kryterium, 100 – bardzo ważne kryterium. Natomiast stopień spełnienia tego kryterium przez dane zadanie inwestycyjne określa skala: 1 – nie spełnia kryterium, 2 – spełnia umiarkowanie kryterium, 3 – spełnia kryterium. Iloczyn ważności kryterium oraz stopnia jego spełniania dał liczbę punktów dla danego zadania. W kilku przypadkach zadania otrzymały tę samą liczbę punktów. Wówczas o kolejności tych zadań zadecydowały władze Powiatu w sposób subiektywny.

Kolejność zadań do realizacji wraz z uzyskaną punktacją zawiera załącznik 1 do PRL.

3.5. Zestawienie kosztów całkowitych inwestycji w latach 2007 – 2013

Zestawienie kosztów całkowitych inwestycji w latach 2007 – 2013 (załącznik 2 do PRL)

4. SZCZEGÓŁWOY OPIS ZADAŃ

Numer i nazwa projektu	*I.1.1.1.*	*Przebudowa i rozbudowa odcinka drogi nr 2904 Tarnowa - Spławie - Nowa Wieś Podgórna drogi powiatowej Pyzdry - Nowa Wieś Podgórna wraz z budową chodnika w m. Spławie i Nowa Wieś Podgórna*	
Termin realizacji	Lata 2007 – 2012		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Powiatowy Zarząd Dróg we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	7 100 000,00 PLN		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	3 550 000,00	50%
	środki z funduszy UE	3 550 000,00	50%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie I.1.1.2.*	*Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 2905 w Szczodrzejewie*	
Termin realizacji	Lata 2006 - 2010		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Powiatowy Zarząd Dróg we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	1 032 000,00 PLN		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	516 000,00	50%
	środki z funduszy UE	516 000,00	50%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie I.1.1.3.*	*Rozbudowa odcinka drogi nr 2932 Mała Górka - Tarnowa Górka drogi powiatowej Zasutowo - Targowa Górka wraz z budową chodnika w m. Targowa Górka*	
Termin realizacji	Lata 2007 - 2012		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Starostwo Powiatowe we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	2 150 000,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	1 075 000,00	50%
	środki z funduszy UE	1 075 000,00	50%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie I.1.1.9.*	*Zadanie I.1.4.9. Przebudowa drogi powiatowej nr 32455 (2948 P) Bierzglinek-Gozdowo*	
Termin realizacji	Lata 2006 - 2012		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Zarząd Dróg Powiatowych we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	2 083 214,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	1 041 607,00	50%
	środki z funduszy UE	1 041 607,00	50%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie I.1.2.1.*	*Zadanie I.1.2.1. Przebudowa mostu w m. Zapowiednia w ciągu drogi powiatowej nr 2900 Pyzdry -Zagórów*	
Termin realizacji	Lata 2011 - 2012		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Zarząd Dróg Powiatowych we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	400 000,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	200 000,00	50%
	środki z funduszy UE	200 000,00	50%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie I.1.2.2.*	*Zadanie I.1.2.2. Przebudowa mostu przez rzekę Strugę w m.Goniczki w ciągu drogi powiatowej nr 2943 Węgierki-Goniczki*	
Termin realizacji	Lata 2012-2013		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Zarząd Dróg Powiatowych we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	1 000 000,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	500 000,00	50%
	środki z funduszy UE	500 000,00	50%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie II.3.2.1*	*Aktywne dziecko - zdrowe społeczeństwo. Utworzenie ogólnodostępnych, integracyjnych stref rekreacji dziecięcej w powiecie wrzesińskim*	
Termin realizacji	Lata 2006 - 2009		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Starostwo Powiatowe we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	2 302 550,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	374 283,00	16%
	środki z funduszy UE	1 928 267,00	84%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie II.2.1.1*	*Wymiana stolarki okiennej w Ośrodku Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkowie*
Termin realizacji	Lata 2008 - 2010	

Podmiot odpowiedzialny z realizację	OWDiR w Kołaczkowie		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	350 000,00 PLN		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	175 000,00	50%
	środki z funduszy UE	175 000,00	50%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie IV.1.4.3*	*Termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących (budynek główny wraz z salą gimnastyczną) we Wrześni*	
Termin realizacji	rok 2008		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Dyrektor ZSTiO we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	572 400,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	114 480,00	20%
	środki z funduszy UE	457 920,00	80%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie IV.1.4.4*	*Termomodernizacja internatu Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni*	
Termin realizacji	rok 2008		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Dyrektor ZSTiO we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	1 149 750,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	229 950,00	20%
	środki z funduszy UE	919 800,00	80%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie IV.1.4.5*	*Termomodernizacja Internatu przy Ul. Gnieźnieńskiej 29 we Wrześni*	
Termin realizacji	Rok 2008		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Starostwo Powiatowe we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	1 549 480,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	309 896,00	20%
	środki z funduszy UE	1 239 584,00	80%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie IV.1.4.6*	*Termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących –Budynek Główny*	
Termin realizacji	Rok 2008		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Starostwo Powiatowe we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	613 500,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	122 700,00	20%
	środki z funduszy UE	490 800,00	80%

Numer i nazwa projektu	*Zadanie II.2.1.3*	*Termomodernizacja Domu Pomocy Społecznej we Wrześni*	
Termin realizacji	Rok 2008		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Dyrektor DPS we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	319 580,00		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	63 916,00	20%
	środki z funduszy UE	255 664,00	80%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie II.3.1.2*	*Budowa nowej hali do ćwiczeń budowlano instalatorskich*
Termin realizacji	Lata 2007 – 2008	
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Centrum Kształcenia Praktycznego we Wrześni	

Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	800 000,00 PLN		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	200 000,00	25%
	środki z funduszy UE	600 000,00	75%
	środki z EOG i inne		

Numer i nazwa projektu	*Zadanie II.4.1.3*	*Remont holu w budynku Starostwa Powiatowego*	
Termin realizacji	2008 rok		
Podmiot odpowiedzialny z realizację	Starostwo Powiatowe we Wrześni		
Podmioty współpracujące			
Przewidywany koszt całkowity	350 000,00 PLN		
Przewidywana struktura źródeł finansowania	z tego:	w PLN	w % nakładów ogółem
	środki z budżetu powiatu	350 000,00	100%
	środki z funduszy UE		
	środki z EOG i inne		

5. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANIAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE POWIATU/ GMIN WCHODZĄCYCH W JEGO SKŁAD/WOJEWÓDZTWA

5.1. Kontynuacja modernizacji dróg

Zaplanowane projekty polegające na modernizacji dróg są kontynuacją działań Powiatu od 1999 roku w kierunku zwiększenia jakości stanu infrastruktury lokalnej. Planowane projekty drogowe na lata 2007-2013 stanowią kontynuację realizowanych robót drogowych:
1) Planowany do przebudowy odcinek drogi powiatowej Bierzglinek – Gozdowo o dług. 2,78 km stanowiący odcinek drogi powiatowej nr 32 455 (2948P) Września – Strzałkowo jest kontynuacją zrealizowanych przez Powiat Wrzesiński następujących robót o łącznej długości 3 288 m i wartości 381 680 zł:

- rok 1999 - wzmocnienie odcinka drogi w m. Gozdowo o dług. 135 m,
- rok 2001- wzmocnienie odcinka drogi Gozdowo – granica gmin Września i Kołaczkowo o dług. 2 130 m
- rok 2004 - wzmocnienie odcinka drogi Września – Bierzglinek o dług. 1 023 m.
- lata 2005 – 2006 przebudowa niebezpiecznego skrzyżowania drogi krajowej nr 92 Poznań – Konin z drogą powiatową nr 32 455 (2948P) Września – Strzałkowo (Realizatorem projektu była Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Poznaniu; Powiat Wrzesiński partycypował w kosztach projektu w zakresie przygotowania dokumentacji budowlanej i realizacji

inwestycji na kwotę 50 000 zł)

2) Przebudowa odcinka drogi o dług. 1,0 km w m. Szczodrzejewo jest kontynuacją i zarazem zakończeniem przebudowy drogi nr 32 528 (2905P) Czeszewo-Szczodrzejewo, realizowanej przez Powiat etapami od 2000 roku:

- rok 2000 - przebudowa odcinka drogi w m. Szczodrzejewo o dług. 410 m,
- rok 2003 - przebudowa odcinka drogi w m. Czeszewo o dług. 150 m.,
- rok 2004 - przebudowa odcinka drogi Szczodrzejewo – Czeszewo o dług. 1 885m.

Zrealizowano odcinki o łącznej długości 2 445 m i nakładzie 1 018 422 zł, przy czym dla realizacji odcinka Szczodrzejewo-Czeszewo Powiat Wrzesiński otrzymał w 2004 roku pomoc finansową w ramach programu SAPARD w wysokości 382 527 zł.

3)Planowany do przebudowy odcinek o dług. 1,9 km Targowa Górka – Mała Górka drogi powiatowej nr 2932P Zasutowo –Targowa Górka łączących drogę krajowa nr 2 Poznań – Warszawa z m. Targowa Górka i jest zakończeniem realizowanej etapami przebudowy:

- rok 2001 - wzmocnienie odcinka drogi krajowej nr 2 – Podstolice o dług. 1 220 m
- rok 2003 - poszerzenie i wzmocnienie odcinka Podstolice – Mała Górka o dług. 2 290 m.

Wzmocnienie nawierzchni w 2003 roku zostało zrealizowane przez wykonawcę autostrady firmę STRABAG, gdyż droga ta stanowiła dojazd do autostrady A 2. Łączne nakłady Powiatu i firmy STRABAG na wykonane roboty na odcinku o dług. 3 510 m to kwota 506 581 zł.

4) Przebudowana droga nr 32 525 (2910P) Kołaczkowo –Wszembórz o dług.3,52 km rozpoczyna się i kończy na skrzyżowaniach z drogami wojewódzkimi: nr 442 Września –Kalisz i nr 441 Borzykowo-Miłosław. Inwestycja została zrealizowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach ZPORR (Działanie 3.1 Obszary Wiejskie), całkowita wartość projektu 2018 785,03 zł (dofinansowanie 85%).

5) Planowany do rozbudowy odcinek drogi powiatowej nr 2904P Tarnowa-Spławie-Nowa Wieś Podgórna o długości 6,0km zlokalizowany jest w ciągu drogowym Czeszewo – Szczodrzejewo – Nowa Wieś Podgórna – Spławie – Tarnowa – Pyzdry. Aby wykonać to połączenie drogowe Powiat Wrzesiński zrealizował oraz realizuje następujące roboty:

- rok 2000 - przebudowa odcinka drogi w m. Szczodrzejewo o dług. 410 m
- rok 2001 - wzmocnienie odcinka Pyzdry – Tarnowa o dług. 2 352 m
- rok 2003 - przebudowa odcinka drogi w m. Czeszewo o dług. 150 m
- rok 2004 - przebudowa odcinka drogi Szczodrzejewo – Czeszewo o dług. 1 885m
- rok 2004 - wzmocnienie odcinka ul. Kaliska i ul. Wrocławska o dług. 401m
- rok 2005 – przebudowa odcinka drogi w m. Szczodrzejewo.

Koszty na realizacje powyższych odcinków o łącznej długości 5 198 m to kwota 1 018 422 zł, przy czym dla realizacji odcinka Szczodrzejewo-Czeszewo powiat wrzesiński otrzymał w 2004r. pomoc finansową z programu SAPARD w wysokości 382 527 zł.

5.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i społecznej Powiatu

Projekty drogowe zostały świadomie skoncentrowane wokół węzła autostradowego A2, którego istnienie na terenie powiatu wrzesińskiego jest najważniejszym czynnikiem infrastruktury technicznej przyczyniającym się do wzrostu społeczno-gosodarczego powiatu. Blisko węzła znajdują się:

- tereny aktywizacji gospodarczej (35 ha w miejscowościach Września, Bierzglinek, Nadarzyce i Gozdowo),
- tereny pod budownictwo mieszkaniowe (w miejscowości Bierzglinek).

5.3. Przeciwdziałanie bezrobociu i wykluczeniu zawodowemu osób niepełnosprawnych

Projekty: Partnerstwo na rzecz rozwoju – Spółdzielnia Socjalna – UL oraz Budowa nowej hali do ćwiczeń budowlano instalatorskich wpisują się w działania Powiatu mające na celu poprawę zatrudnienia zarówno wśród osób pełnosprawnych jak i niepełnosprawnych, w tym wśród osób młodych i długotrwale bezrobotnych. W Spółdzielni Socjalnej UL zatrudnione będą osoby niepełnosprawne z Powiatu wrzesińskiego, natomiast nowa hala do ćwiczeń budowlano – instalatorskich ma przyczynić się do podniesienia jakości nauczania zawodów praktycznych.

Projekty te stanowią logiczne następstwo wcześniej zrealizowanych projektów szkoleniowych w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich. W latach 2004 – 2007 Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni realizował projekty w następujących priorytetach i działaniach: priorytet I – Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej, Działanie 1.2 – Perspektywy dla młodzieży i 1.3 – Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia.
W ramach działania 1.2. zostały opracowane następujące projekty:
1) Aktywizacja zawodowa bezrobotnej młodzieży z terenu powiatu wrzesińskiego (projektem objęto 342 osoby poniżej 25 roku życia),
2) Szansa dla młodych (projektem objęto 236 osób poniżej 25 roku życia),
3) Droga do kariery (projektem objęto 264 osób),
4) Pracujesz zyskujesz (projektem objęto 144 osób do 25 roku życia).
W ramach działania 1.3 zostały opracowane projekty:
1) Kolejna szansa (projektem objęto 127 osób bezrobotnych),
2) Kolejny start (projektem objęto 126 osób powyżej 25 roku życia),
3) Gotowi do pracy (projektem objęto 180 osób długotrwale bezrobotnych powyżej 25 roku życia).
Wymienione projekty zakładają generalnie przeszkolenie bezrobotnych w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej lub wykonywania pracy najemnej w atrakcyjnych rynkowo zawodach (np. księgowy, magazynier, obsługa kasy fiskalnej, obsługa wózków widłowych, itp.) Łącznie na wskazane projekty Powiatowy Urząd Pracy pozyskał kwotę w wysokości ponad 3,8 mln zł. Łącznie projektami objęto 1155 osób.

W 2007 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przystąpiło również do realizacji Działania 3 w ramach Programu Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL w latach 2004 – 2006. PCPR jest partnerem w projekcie "Kluczowa rola gminy w aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych". Projekt jest realizowany w ramach tematu D: Wzmocnienie krajowej gospodarki społecznej (III sektora), a w szczególności usług na rzecz społeczności lokalnej oraz poprawa jakości miejsc pracy. Projekt ten polega na upowszechnianiu rezultatów osiągniętych w ramach projektu „Partnerstwo na rzecz rozwoju – Spółdzielnia Socjalna – UL realizowanego w działaniu 2 programu EQUAL.

5.4. Poprawa jakości infrastruktury społecznej i ochrona środowiska

Planowane projekty termomodernizacyjne oraz budowa 3 otwartych stref rekreacji dziecięcej są kontynuacją wcześniej podjętych działań zmierzających do poprawy infrastruktury społecznej na terenie Powiatu, w tym przy jednoczesnym poszanowaniu zużycia energii. W latach 2004 – 2006 Powiat przeprowadził inwestycje w zakresie remontu, termomodernizacji i wyposażenia w sprzęt dydaktyczny w następujących szkołach na terenie Wrześni:

- Zespole Szkół Zawodowych,
- Zespole Szkół Specjalnych,
- Liceum Ogólnokształcącym,
- Zespole Szkół Politechnicznych.

6. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Realizacja przewidywanych zadań przyczyni się do osiągania celów w następujących obszarach działalności Powiatu:

- Obszar I – Infrastruktura techniczna,
- Obszar II – Infrastruktura społeczna,
- Obszar IV – Ochrona środowiska,
- Obszar V – Zasoby ludzkie.

W ramach obszaru I realizowane zadania przyczynią się do osiągania takich celów jak:

- Cel strategiczny I. 1. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej Powiatu,
- Cel operacyjny I .1.1. Poprawa dostępności do obszarów inwestycyjnych i mieszkaniowych.

W ramach obszaru II realizowane zadania przyczynią się do osiągania takich celów jak:

- Cel strategiczny II. 2. Poprawa jakości opieki socjalnej,
- Cel strategiczny II.3. Poprawa jakości usług edukacyjnych i szkoleniowych,
- Cel operacyjny II.2.1. Poprawa warunków bytowych w instytucjach opieki socjalnej,
- Cel operacyjny II.3.1. Wzrost liczby uczniów na kierunkach informatycznych i praktycznej nauki zawodu,
- Cel operacyjny II.3.2. Poprawa infrastruktury sportowej i wzrost liczby godzin zajęć sportowych.

W ramach obszaru IV realizowane zadania przyczynią się do osiągania następujących celów:

- Cel strategiczny IV.1. Poprawa stanu środowiska na terenie powiatu wrzesińskiego,
- Cel operacyjny IV.1.4: Ochrona przed hałasem i poszanowanie energii.

W ramach obszaru V realizowane zadania przyczynią się do osiągania następujących celów:

- Cel strategiczny V.3. Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych,
- Cel operacyjny V.3.1: Integracja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Szczegółowy wykaz osiągnięć dla każdej z inwestycji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 56. Wskaźniki osiągnięć PRL w latach 2007 – 2013

L.p.	Zadanie (projekt)	Wskaźniki osiągnięć
1.	*V.3.1.1: Partnerstwo na rzecz rozwoju – Spółdzielnia socjalna - UL*	***Oddziaływanie**: Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych Powiatu Wrzesińskiego* ***Rezultat**: Utworzenie co najmniej 25 miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych* ***Produkt**: Powstanie Spółdzielni Socjalnej UL*
2.	*I.1.1.1. Przebudowa i rozbudowa odcinka drogi nr 2904 Tarnowa - Spławie - Nowa Wieś Podgórna drogi powiatowej Pyzdry - Nowa Wieś Podgórna wraz z budową chodnika w m. Spławie i Nowa Wieś Podgórna*	***Oddziaływanie**: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej Powiatu* ***Rezultat**: Poprawa dostępu do terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych* ***Produkt**: Modernizacja odcinak drogi o dł. 6,0 km, ; wzrost nośności: 2*

		kN/oś
3.	*Zadanie I.1.1.2. Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 2905 w Szczodrzejewie*	***Oddziaływanie**: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej Powiatu* ***Rezultat**: Poprawa dostępu do terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych* ***Produkt**: Modernizacja odcinak drogi o dł. 1 km; liczba przepustów 1; wzrost nośności: 2 kN/oś*
4.	*Zadanie I.1.1.3. Rozbudowa odcinka drogi nr 2932P Mała Górka - Tarnowa Górka drogi powiatowej Zasutowo - Targowa Górka wraz z budową chodnika w m. Targowa Górka*	***Oddziaływanie**: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej Powiatu* ***Rezultat**: Poprawa dostępu do terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych* ***Produkt**: Modernizacja odcinak drogi o dł. 1,9 km; wzrost nośności: 2 kN/oś*
5.	*Zadanie I.1.1.9. Przebudowa drogi powiatowej nr 32455 (2948 P) Bierzglinek-Gozdowo*	***Oddziaływanie**: Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej Powiatu* ***Rezultat**: Poprawa dostępu do 35 ha terenów inwestycyjnych,* ***Produkt**: Modernizacja odcinak drogi o dł. 3,6 km; liczba przepustów 6; wzrost nośności: 2 kN/oś*
6.	*Zadanie II.3.2.1: Aktywne dziecko - zdrowe społeczeństwo. Utworzenie ogólnodostępnych, integracyjnych stref rekreacji dziecięcej w powiecie wrzesińskim*	***Oddziaływanie**: Poprawa stanu zdrowia wśród dzieci i młodzieży, poprawa jakości infrastruktury sportowej w Powiecie, zmniejszenie patologii wśród dzieci i młodzieży* ***Rezultat**: 3 zmodernizowane ogólnodostępne strefy rekreacji dziecięcej, 1665 dzieci korzystających z boisk, 30 dodatkowych godzin zajęć sportowych w tygodniu na obiekt* ***Produkt**: 3 426 m kw. zmodernizowanej powierzchni boisk, 1475 m kw. ścieżek zdrowia, 2062 m kw. zmodernizowanej bieżni sportowej, 819 m kw. utwardzonych alejek i terenów zielonych*
7.	*Zadanie II.2.1.1: Wymiana stolarki okiennej w Ośrodku Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkowie*	***Oddziaływanie**: Poprawa jakości opieki socjalnej w powiecie wrzesińskim* ***Rezultat**: Zmniejszenie kosztów energii o 20%, polepszenie warunków bytowych w instytucjach opieki socjalnej* ***Produkt**: Wymiana okien o powierzchni 76m^2*
8.	*Zadanie IV.1.4.3: Termomodernizacja bu-*	***Oddziaływanie**: Ochrona środowiska i oszczędność energii, poprawa jakości*

	dynków Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących (budynek główny wraz z salą gimnastyczną) we Wrześni	*infrastruktury społecznej w Powiecie* ***Rezultat**: Zmniejszenie kosztów energii o 30%, polepszenie warunków nauczania* ***Produkt**: Ocieplenie powierzchni ścian i dachów: 1940 m kw., 110 szt. nawiewników, zmodernizowana instalacja ciepłej wody, zmodernizowana instalacja centralnego ogrzewania*
9.	*Zadanie IV.1.4.4: Termomodernizacja internatu Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących we Wrześni*	***Oddziaływanie**: Ochrona środowiska i oszczędność energii, poprawa jakości infrastruktury społecznej w Powiecie* ***Rezultat**: Zmniejszenie kosztów energii o 30%, polepszenie warunków mieszkania* ***Produkt**: Ocieplenie powierzchni ścian i dachów: 1 761 m kw., wymiana okien o pow. 42,8 m kw., zmodernizowana instalacja ciepłej wody, zmodernizowana instalacja centralnego ogrzewania*
10.	*Zadanie IV.1.4.6: Termomodernizacja Internatu przy Ul. Gnieźnieńskiej 29 we Wrześni*	***Oddziaływanie**: Ochrona środowiska i oszczędność energii, poprawa jakości infrastruktury społecznej w Powiecie* ***Rezultat**: Zmniejszenie kosztów energii o 30%, polepszenie warunków mieszkania* ***Produkt**: Ocieplenie powierzchni ścian i dachów: 2 590 m kw., wymiana okien o pow. 233,1 m kw., wymiana drzwi wejściowych o pow. 22,4 m kw., zmodernizowana instalacja ciepłej wody, zmodernizowana instalacja centralnego ogrzewania*
11.	*Zadanie II.2.1.3: Termomodernizacja Domu Pomocy Społecznej we Wrześni*	***Oddziaływanie**: Ochrona środowiska i oszczędność energii, poprawa jakości infrastruktury społecznej w Powiecie* ***Rezultat**: Zmniejszenie kosztów energii o 30%,polepszenie warunków mieszkania* ***Produkt**: Ocieplenie powierzchni ścian i dachów: 1295 m kw., wymiana okien o powierzchni 15,7 m kw., zmodernizowana instalacja cieplna*
12.	*Zadanie II.3.1.2: Budowa nowej hali do ćwiczeń budowlano- instalatorskich*	***Oddziaływanie**: Poprawa jakości infrastruktury szkolnej i szkoleniowej Powiatu, poprawa jakości kształcenia zawodowego,* ***Rezultat**: Wzrost liczby uczniów o 20%* ***Produkt**: Hala o powierzchni 360 m*

		kw., budynek warsztatowy o pow. 234,4 m kw.
13	*Zadanie II.4.1.3: Remont holu w budynku Starostwa Powiatowego*	***Oddziaływanie**: Poprawa jakości obsługi administracyjnej mieszkańców i przedsiębiorstw* ***Rezultat**: Zwiększenie liczby obsługiwanych osób o 20%, skróceniu czasu wykonywania zadań administracyjnych 10%* ***Produkt**: Zmodernizowany hol o pow.100m^2*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego we Wrześni

7. PLAN FINANSOWY

7.1. Ogólna ocena sytuacji finansowej powiatu wrzesińskiego w latach 2003 – 2007

Ocena sytuacji finansowej powiatu wrzesińskiego została opracowana na podstawie następujących dokumentów:

- sprawozdania rocznego z wykonania budżetu za lata 2003, 2004, 2005 i 2006,
- uchwały nr 32/IV/2007 Rady Powiatu we Wrześni z dnia 8.02.2007 roku w sprawie budżetu Powiatu Wrzesińskiego na rok 2007,
- opinii RIO w sprawie wykonania budżetu powiatu wrzesińskiego w latach 2003, 2004, 2005 i 2006.

Ogólną sytuację finansową Powiatu w latach 2003– 2007 przedstawia tabela 1.

Tabela 57. Ogólna sytuacja finansowa Powiatu w latach 2003 – 2007 (w zł)

Pozycja	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Dochody	31 471 737	41 965 918	39 475 369	42 676 007	47 339 832
Wydatki	33 122 321	34 894 852	43 643 359	45 079 013	47 805 964
Wynik	-1 650 584	7 071 066	-4 167 990	-2 403 005	-466 132
Przychody	3 863 916	3 131 747	5 585 000	1 970 311	2 166 132
Rozchody	1 806 000	8 426 711	1 100 000	0	1 700 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Z powyższej tabeli wynika, że w badanym okresie zarówno dochody jak i wydatki Powiatu charakteryzowały się wzrostem. Dochody wzrosły o ponad 50%, natomiast wydatki – o ponad 44%. W 2004 roku Powiat zrealizował szczególnie wysokie dochody ze sprzedaży gruntów przemysłowych w kwocie ponad 7 mln zł.

Wydatki Powiatu były w badanym okresie generalnie wyższe od jego dochodów. W rezultacie w większości lat badanego okresu odnotowano deficyt budżetowy. Należy jednak podkreślić, że deficyt ten od 2006 roku znacznie zmalał z ponad 4 mln zł do 466,1 tys. zł. Deficyt był pokrywany długiem publicznym głównie w formie przychodów emisji obligacji komunalnych oraz kredytów w bankach krajowych. Wyjątkiem od powyższej zasady był rok 2004, w którym odnotowano nadwyżkę budżetową. Była ona spowodowana dodatkowymi dochodami ze sprzedaży gruntów przemysłowych w Bierzglinku.

Przychody w formie kredytów i pożyczek były nie tylko przeznaczane na pokrycie deficytu ale również na spłatę zadłużenia z lat poprzednich oraz na realizację projektów dofinansowanych z funduszów strukturalnych UE. W szczególności takie zobowiązania powstały odpowiednio w latach 2004 i 2005. W tym ostatnim przypadku zaciągnięte kredyty stanowiły prawie 84% przychodów Powiatu.

Należy podkreślić, że Powiat wykonywał swoje dochody i wydatki ściśle z planem finansowym. Świadczy o tym wysoki wskaźnik wykonania budżetu w poszczególnych latach badanego okresu. Wykres 16 przedstawia planowane i wykonane dochody Powiatu w latach 2003 – 2006, a wykres 17 - planowane i wykonane wydatki Powiatu w tym samym okresie.

Wykres 17. Planowane i wykonane dochody Powiatu w latach 2003 – 2006 (w zł)

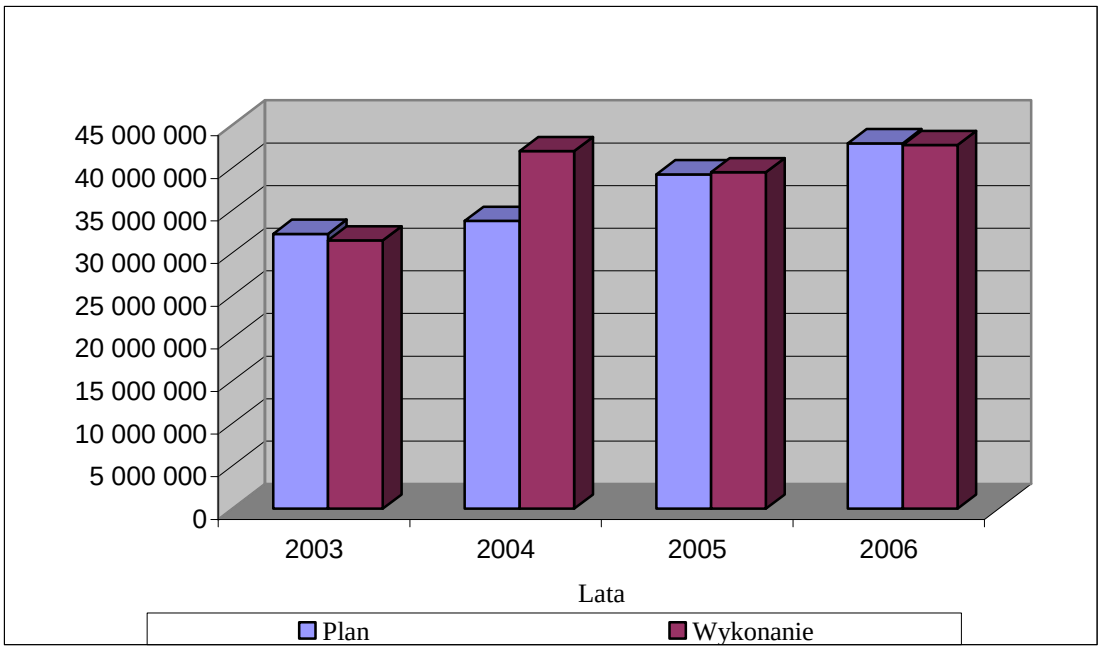

Wykres 18. Planowane i wykonane wydatki Powiatu w latach 2003 – 2006 (w zł)

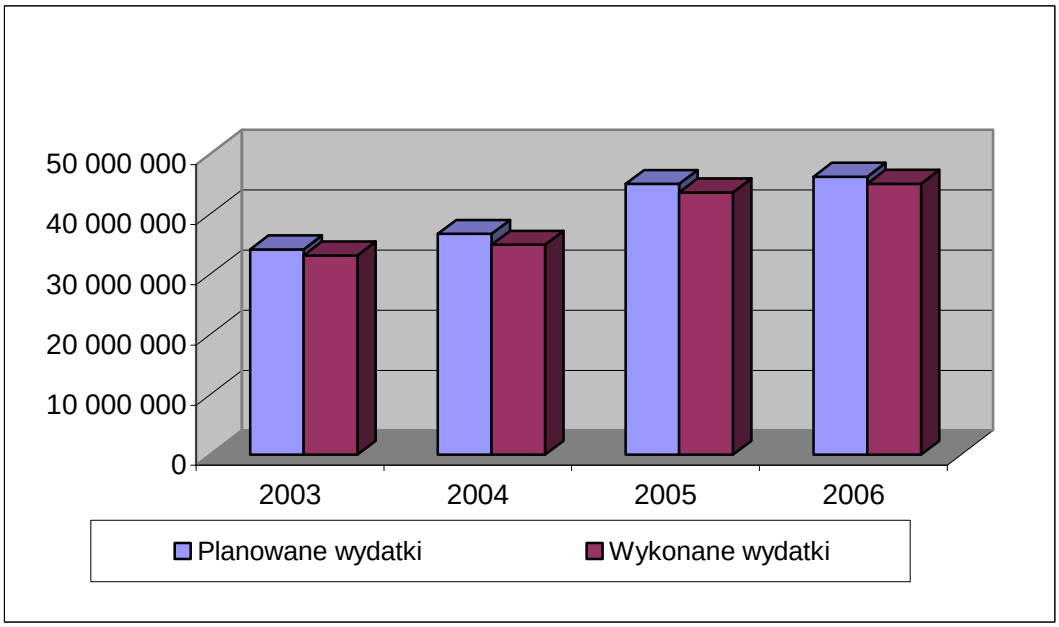

Z opinii na temat wykonania budżetu w latach 2003 – 2006 wystawionych przez Regionalną Izbę Obrachunkową wynika, że Powiat wykonywał budżet zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym obowiązującymi zasadami przestrzegania dyscypliny finansowej.

7.2. Analiza dochodów

7.2.1 Dochody w układzie działów

Ogólna charakterystyka dochodów

Wysokość dochodów Powiatu w układzie działów budżetowych przedstawia tabela 2, natomiast strukturę tych dochodów przedstawia tabela 3.

Tabela 58. Wysokość dochodów Powiatu w latach 2003-2007 w układzie działów (w zł)

Pozycje	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Rolnictwo i łowiectwo	198 747	77 600		7 130	
Leśnictwo	70 479	56 129	77 456	79 082	85 000
Transport i łączność	18 036	387 470	62 703	15 674	14 220
Gospodarka mieszkaniowa	569 189	9 197 513	244 135	323 255	4 158 315
Działalność usługowa	239 789	289 000	284 542	366 824	391 700
Administracja publiczna	322 094	363 644	771 332	539 768	525 734
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej				21 272	
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 692 070	1 770 300	2 162 196	2 398 362	2 375 145
Dochody od osób prawnych i innych	2 045 677	5 734 165	8 605 638	8 707 885	9 516 647
Różne rozliczenia	21 424 255	21 217 459	23 358 848	24 254 277	24 792 320
Oświata i wychowanie/szkolnictwo wyższe	463 298	165 000	596 146	637 028	301 369
Ochrona zdrowia	512 010	831 384	747 889	867 672	974 910
Pomoc społeczna/pozostała zadania z polityki społecznej	3 748 156	1 737 212	2 035 870	3 324 253	3 776 189
Edukacyjna opieka wychowawcza	152 937	129 042	528 614	1 083 521	611 361
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska					3 000
Kultura fizyczna i sport	15 000	10 000		50 006	70 000
RAZEM	31 471 737	41 965 918	39 475 369	42 676 007	47 595 910

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Tabela 59. Struktura dochodów Powiatu w latach 2003-2007 w układzie działów (w%)

Pozycje	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Rolnictwo i łowiectwo	0,63%	0,18%	0,00%	0,02%	0,00%
Leśnictwo	0,22%	0,13%	0,20%	0,19%	0,18%
Transport i łączność	0,06%	0,92%	0,16%	0,04%	0,03%
Gospodarka mieszkaniowa	1,81%	21,92%	0,62%	0,76%	8,74%
Działalność usługowa	0,76%	0,69%	0,72%	0,86%	0,82%
Administracja publiczna	1,02%	0,87%	1,95%	1,26%	1,10%
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	0,00%	0,00%	0,00%	0,05%	0,00%
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	5,38%	4,22%	5,48%	5,62%	4,99%
Dochody od osób prawnych i innych	6,50%	13,66%	21,80%	20,40%	19,99%
Różne rozliczenia	68,07%	50,56%	59,17%	56,83%	52,09%
Oświata i wychowanie/szkolnictwo wyższe	1,47%	0,39%	1,51%	1,49%	0,64%
Ochrona zdrowia	1,63%	1,98%	1,89%	2,03%	2,05%
Pomoc społeczna/pozostała zadania z polityki społecznej	11,91%	4,14%	5,16%	7,79%	7,94%
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,49%	0,31%	1,34%	2,54%	1,29%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,01%
Kultura fizyczna i sport	0,05%	0,02%	0,00%	0,12%	0,15%
RAZEM	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Z powyższych tabel wynika, że w badanym okresie największe dochody Powiat uzyskiwał w działach: różne rozliczenia (średnio 73,94% dochodów ogółem w badanym okresie), dochody osób prawnych i innych (średnio 22,2% dochodów ogółem w badanym okresie) oraz pomoc społeczna (średnio 9,4% dochodów ogółem w badanym okresie). Natomiast najmniejsze dochody Powiat uzyskiwał w ramach działów: gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz kultura fizyczna i sport. W dalszej części opracowania będą szczegółowo omówione najważniejsze dochody Powiatu.

Różne rozliczenia

W dziale różne rozliczenia znajdują się przede wszystkim środki otrzymywane w ramach subwencji ogólnej. Subwencja ogólna dla Powiatu składała się w badanym okresie z następujących części:

- oświatowej,
- wyrównawczej,
- drogowej/równoważącej,
- uzupełniającej.

Kształtowanie się wielkości i struktury subwencji ogólnej w latach 2003-2007 przedstawiają tabele 4 i 5.

Tabela 60. Wysokość subwencji ogólnej dla Powiatu w latach 2003 – 2007 (w zł)

Subwencja	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Część oświatowa	17 193 059	18 406 113	20 327 332	21 617 641	21 449 270
Część wyrównawcza	1 036 952	1 568 756	1 660 846	1 970 354	2 580 770
Część drogowa/równoważąca	3 176 053	974 720	834 216	490 656	701 980
Uzupełnienie subwencji		237 870	167 571	79 022	
Razem	21 406 064	21 187 459	22 989 965	24 157 673	24 732 020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Tabela 61. Struktura subwencji ogólnej Powiatu w latach 2003-2007

Subwencja	2003	2004	2005	2006	2007*
Część oświatowa	80,32%	86,87%	88,42%	89,49%	86,73%
Część wyrównawcza	4,84%	7,40%	7,22%	8,16%	10,43%
Część drogowa/równoważąca	14,84%	4,60%	3,63%	2,03%	2,84%
Uzupełnienie subwencji		1,12%	0,73%	0,33%	
Razem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Powyższe zestawienia pokazują, że najwięcej środków Powiat uzyskiwał w ramach części oświatowej. Część oświatowa wzrosła w badanym okresie z 17,2 do prawie 21,5 mln zł, co stanowiło średnio w badanym okresie 86,37% subwencji ogólnej. Wysoki udział tej części wynikał z zakresu zadań Powiatu w sferze oświaty i wychowania oraz edukacyjnej opieki wychowawczej. Na terenie Powiatu działają bowiem szkoły ponadgimnazjalne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Część wyrównawcza subwencji ogólnej również charakteryzowała się w badanym okresie wzrostem. W 2003 roku wyniosła ona ponad 1 mln zł, co stanowiło niecałe 5% subwencji ogólnej a w 2007 roku planuje się, że wyniesie ona prawie 2,6 mln zł, co będzie stanowiło ponad

10% subwencji ogólnej. Wzrost subwencji wyrównawczej oznacza, że dochody podatkowe na mieszkańca Powiatu są ciągle niższe od średniego dochodu na mieszkańca Powiatu w kraju.

Kwota części drogowej subwencji ogólnej charakteryzowała się w badanym okresie spadkiem z ponad 3 mln zł do 700 tys. zł. W rezultacie udział tej części subwencji zmalał z prawie 15 do niecałych 3%. Zmniejszenie się kwot omawianej subwencji spowodowane było zmianą konstrukcji subwencji ogólnej w 2004 roku. Wówczas część subwencji drogowej, będącej w dużej mierze rekompensatą za utracone dochody z podatku od środków transportowych, zastąpiono subwencją równoważącą. Z kolei wielkość subwencji równoważącej zależy od stopnia zróżnicowania sieci dróg powiatowych oraz zakresu zadań z pomocy społecznej.

Dochody od osób prawnych i fizycznych

Drugim co do wielkości źródłem dochodów Powiatu są dochody uzyskiwane od osób pranych oraz osób fizycznych. Do dochodów tych zalicza się:

- udziały w podatku dochodowym od osób prawnych,
- udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych,
- wpływy z opłaty komunikacyjnej,
- wpływy z innych opłat lokalnych.

Wielkość i strukturę powyższych dochodów w badanym Powiecie w latach 2003 – 2007 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 62. Wysokość dochodów od osób prawnych i fizycznych w Powiecie w latach 2003 – 2007 (w zł)

Dochody od osób prawnych i fizycznych	2003	2004	2005	2006	2007*
Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych	391 120	3 461 218	4 889 815	5 850 807	6.743 992
Udział w podatku dochodowym od osób prawnych		257 752	229 160	302 644	250 000
Opłata komunikacyjna	1 654 557	3 596 317	3 486 663	2 512 536	2 492 655
Inne opłaty lokalne				41 844	30 000
Razem	2 045 677	7 315 287	8 605 638	8 707 831	9 516 647

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Struktura dochodów od osób prawnych i fizycznych w Powiecie w latach 2003-2007

Dochody od osób fizycznych i prawnych	2003	2004	2005	2006	2007*
Dochody z PIT	19,12%	47,31%	56,82%	67,19%	70,87%
Dochody z CIT		3,52%	2,66%	3,48%	2,63%
Opłata komunikacyjna	80,88%	49,16%	40,52%	28,85%	26,19%
Inne opłaty	0,00%	0,00%	0,00%	0,48%	0,31%
Razem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Z powyższych tabel wynika, że największymi źródłami dochodów w tym dziale były: udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz opłata komunikacyjna. W pierwszym przypadku dochody wzrosły w badanym okresie z 391 tys. do ponad 6,8 mln zł, co stanowiło odpowiednio 19 i 71% dochodów w dziale. Wzrost tych dochodów był przede wszystkim widoczny w 2004 roku. Wynikało to z faktu, że w 2004 roku ustawodawca zwiększył udział Powiatu w tym podatku z 1 do 8,42%. Obecnie udział ten wynosi 10,25%.

Wpływy z opłaty komunikacyjnej są księgowane w omawianym dziale od 2003 roku. Wpływy te w głównej mierze uzależnione są od kształtowania się liczby spraw związanych z rejestracją pojazdów. Dochody z opłaty komunikacyjnej stanowią w badanym okresie średnio 45% dochodów z działu.

Wśród pozostałych dochodów z omawianego działu na uwagę zasługują udziały w podatku dochodowym od osób prawnych. Udziały w tym podatku stały się dochodami Powiatu od 2004 w wysokości 1,40%. W badanym okresie dochody z udziału w podatku dochodowym od osób prawnych są stabilne i stanowią średnio prawie 2,5% dochodów w omawianym dziale.

Dochody w ramach pozostałych działów

W przypadku pozostałych działów na uwagę zasługują następujące zdarzenia:

- rolnictwo i łowiectwo – spadek dochodów od 2003 roku wynikał z faktu, że w kwietniu 2003 roku Powiatowy Inspektorat Weterynarii przestał być jednostką organizacyjną Powiatu.
- leśnictwo – głównym źródłem dochodów są kwoty uzyskiwane z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z przeznaczeniem na wypłacenie ekwiwalentów właścicielom gruntów rolnych za wyłączenie tych gruntów z upraw rolnych i prowadzenie na nich upraw leśnych.
- transport i łączność – znaczący wzrost kwoty w 2004 roku wynikał z faktu, że Powiat uzyskał z programu Sapard środki na budowę drogi Czeszewo – Szczodrzejewo.
- gospodarka mieszkaniowa – głównym źródłem dochodów w tym dziale jest czynsz od lokatorów oraz dochody ze sprzedaży lokali mieszkalnych i działek budowlanych. W 2007 roku planuje się dochody w tym dziale w wysokości ponad 4 mln zł. Głównym źródłem tych dochodów będzie sprzedaż lokali oraz działek budowlanych.
- administracja publiczna – należy zaznaczyć, że od roku 2003 wpływy z opłaty komunikacyjnej nie są księgowane w tym dziale.
- bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa – należy zaznaczyć, że od roku 2003 Powiat przestał finansować Komendę Powiatową Policji. Było to wynikiem zmian w strukturze organizacyjnej Policji w kraju.
- pomoc społeczna/ pozostałe zadania z polityki społecznej – spadek dochodów w 2004 roku wynikał z faktu, że od roku 2004 Powiat nie uzyskuje dotacji na działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowego Urzędu Pracy.

7.2.2 Dochody w układzie rodzajowym

Biorąc pod uwagę rodzaje dochodów, to dochody Powiatu dzieli się zazwyczaj na:
1) dochody własne
2) subwencję ogólną
3) dotacje celowe

Poniższe tabele przedstawiają wysokość i strukturę dochodów Powiatu w badanym okresie według rodzajów.

Tabela 63. Wysokość dochodów Powiatu w latach 2003-2007 według rodzajów (w zł)

Pozycje	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Dochody ogółem	**31 471 737**	**41 965 918**	**39 475 369**	**42 676 007**	**47 595 910**
Razem dochody własne z tego:	**3 406 893**	**15 599 746**	**10 491 241**	**10 211 253**	**15 727 153**
podatek dochodowy od osób fizycznych	391 120	3 461 218	4 889 815	5 850 807	6 743 992
podatek dochodowy od osób prawnych		257 752	229 160	302 644	250 000

opłata komunikacyjna	1 654 557	3 596 317	3 486 663	2 512 536	2 492 655
dochody z majątku	1 052 962	7 925 430	832 322	941 314	4 292 707
pozostałe dochody	308 254	359 029	1 053 281	603 952	1 947 799
Dotacje celowe z tego:	**6 658 780**	**5 723 162**	**5 994 163**	**8 307 081**	**7 136 737**
na zadania z zakresu adm. Rządowej	3 572 705	3 322 929	3 759 265	4 148 737	4 922 119
na zadania własne	2 996 824	1 862 307	722 633	1 067 829	768 379
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	34 470	52 060	93 360	20 570	42 000
inne dotacje	54 781	485 866	1 418 905	3 069 945	1 404 239
Subwencja ogólna z tego:	**21 406 064**	**20 643 010**	**22 989 965**	**24 157 673**	**24 732 020**
część oświatowa	17 193 059	17 836 860	20 327 332	21 617 641	21 449 270
część równoważąca	1 036 952	974 720	834 216	490 656	701 980
część wyrównawcza	3 176 053	1 568 756	1 660 846	1 970 354	2 580 770
uzupełnienie subwencji ogólnej		262 674	167 571	79 022	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego we Wrześni.
* wielkości planowane.

Tabela 64. Struktura dochodów Powiatu w latach 2003 – 2007 według rodzajów

Pozycje	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Dochody ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Razem dochody własne z tego:	10,83%	37,17%	26,58%	23,93%	33,04%
podatek dochodowy od osób fizycznych	1,24%	8,25%	12,39%	13,71%	14,17%
podatek dochodowy od osób prawnych	0,00%	0,61%	0,58%	0,71%	0,53%
opłata komunikacyjna	5,26%	8,57%	8,83%	5,89%	5,24%
dochody z majątku	3,35%	18,89%	2,11%	2,21%	9,02%
pozostałe dochody	0,98%	0,86%	2,67%	1,42%	4,09%
Dotacje celowe z tego:	21,16%	13,64%	15,18%	19,47%	14,99%
na zadania z zakresu adm. Rządowej	11,35%	7,92%	9,52%	9,72%	10,34%
na zadania własne	9,52%	4,44%	1,83%	2,50%	1,61%
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	0,11%	0,12%	0,24%	0,05%	0,09%
inne dotacje	0,17%	1,16%	3,59%	7,19%	2,95%
Subwencja ogólna z tego:	68,02%	49,19%	58,24%	56,61%	51,96%
część oświatowa	54,63%	42,50%	51,49%	50,66%	45,07%
część równoważąca	3,29%	2,32%	2,11%	1,15%	1,47%
część wyrównawcza	10,09%	3,74%	4,21%	4,62%	5,42%
uzupełnienie subwencji ogólnej	0,00%	0,63%	0,42%	0,19%	0,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego we Wrześni.
* wielkości planowane.

Z powyższych tabel wynika, że największym źródłem dochodów Powiatu była subwencja ogólna, która stanowiła średnio w badanym okresie ponad 57% dochodów ogółem Powiatu. Subwencja ogólna została szczegółowo omówiona w punkcie dotyczącym analizy dochodów w układzie działów budżetowych. W tym miejscu

Kolejnym istotnym źródłem były dochody własne, które stanowiły średnio w badanym okresie ponad 26% dochodów ogółem Powiatu. Udziały w podatkach państwowych oraz opłata komunikacyjna została szczegółowo omówiona w punkcie dotyczącym analizy dochodów w układzie działów budżetowych.

W tym miejscu uwagi przede wszystkim wymaga dochód Powiatu z majątku. Dochód z majątku Powiatu pochodzi głównie z najmu i dzierżawy składników majątkowych, odpłatności mieszkańców Domu Pomocy Społecznej oraz sprzedaży mienia Powiatu. Z tabeli 64 wynika, że w 2004 roku dochody majątkowe stanowiły prawie 19% dochodów ogółem Powiatu, podczas gdy w pozostałych latach kształtował się on na poziomie znacznie niższym. Wysoki udział tego dochodu w 2004 roku wynikał głównie ze sprzedaży mienia Powiatu, w skład którego głównie wchodziły działki budowlane, lokale mieszkalne, a przede wszystkim grunt przeznaczony pod budownictwo przemysłowe w Bierzglinku o wartości ponad 7 mln zł.

Biorąc pod uwagę dotacje celowe to największy udział w dotacjach ogółem (średnio ponad 9,5% dochodów ogółem Powiatu w badanym okresie) stanowiły dotacje z budżetu państwa na realizację zadań zleconych z zakresu administracji państwowej. Zadania te były wykonywane m.in. przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, Powiatowy Urząd Pracy, Komendę Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej.

Z powyższych tabel wynika również, że w badanym okresie zmalał udział dotacji na zadania własne Powiatu. W szczególności udział ten zmalał ponad dwukrotnie (9,52 do 4,44%) w latach 2003-2004. Tak wysoki spadek wynikał przede wszystkim z ograniczenia dotacji dla Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. W 2003 roku dotacja dla tej jednostki wyniosła ponad 800 tys. zł, podczas gdy w 2004 roku – tylko 47 tys. zł.

Wśród dotacji istotną rolę w dochodach Powiatu odgrywały również pozostałe dotacje. Szczególnie wysoki udział tych dotacji w dochodach ogółem odnotowano w latach 2005 i 2006. Wysokie wskaźniki w tych latach wynikały głównie z faktu, że Powiat był bardzo aktywny w pozyskiwaniu środków z funduszów Unii Europejskiej. Powiat uzyskał w tych latach dotacje na realizację głównie projektów miękkich w ramach takich programów operacyjnych jak ZPORR, EQUAL, Phare. Ponadto uzyskał wiele dotacji z PFRON, Funduszu Pracy, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ministerstwa Sportu, WFOŚiGW i innych powiatów.

7.3 Analiza wydatków

7.3.1 Analiza wydatków w układzie działów budżetowych

Wysokość i strukturę wydatków Powiatu w latach 2003 – 2007 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 65. Wysokość wydatków Powiatu w latach 2003-2007 w układzie działów budżetowych (w zł)

Pozycje	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Rolnictwo i łowiectwo	198 600	77 600		7 130	
Leśnictwo	70 556	57 129	78 139	79 082	96 000
Transport i łączność	1 641 813	2 641 397	2 383 315	2 375 760	5 081 132
Turystyka	0	0	0	15 000	15 000
Gospodarka mieszkaniowa	46 787	40 000	116 733	129 983	211 000
Działalność usługowa	240 218	289 000	277 912	364 573	391 700
Administracja publiczna	4 788 571	4 953 732	8 014 966	9 020 414	7 853 184

Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	0	0	0	21 272	0
Bezpieczeństwo publiczne/ ochrona przeciwpożarowa/obrona narodowa	1 726 624	1 780 550	2 510 831	2 449 804	2 412 845
Obsługa długu publicznego	231 696	350 000	442 945	258 001	409 584
Różne rozliczenia	0	799 224	0	0	260 672
Oświata i wychowanie	17 715 553	17 571 089	20 250 471	18 489 566	19 072 497
Ochrona zdrowia	523 409	840 384	2 179 543	2 048 425	2 174 110
Pomoc społeczna/pozostała zadania z polityki społecznej	3 926 607	3 920 174	4 939 051	6 696 027	7 437 921
Edukacyjna opieka wychowawcza	1 797 971	1 444 573	1 913 689	2 623 250	2 612 838
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 127	5 000	0	0	3 000
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	127 861	85 000	309 819	168 842	189 000
Kultura fizyczna i sport	84 928	40 000	225 945	331 885	358 700
Razem	33 122 321	34 894 852	43 643 359	45 079 013	48 579 183

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Tabela 66. Struktura wydatków Powiatu w latach 2003 – 2007 w układzie działów

Pozycje	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Rolnictwo i łowiectwo	0,60%	0,22%	0,00%	0,02%	0,00%
Leśnictwo	0,21%	0,16%	0,18%	0,18%	0,20%
Transport i łączność	4,96%	7,57%	5,46%	5,27%	10,46%
Turystyka	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,03%
Gospodarka mieszkaniowa	0,14%	0,11%	0,27%	0,29%	0,43%
Działalność usługowa	0,73%	0,83%	0,64%	0,81%	0,81%
Administracja publiczna	14,46%	14,20%	18,36%	20,01%	16,17%
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	0,00%	0,00%	0,00%	0,05%	0,00%
Bezpieczeństwo publiczne/ ochrona przeciwpożarowa/obrona narodowa	5,21%	5,10%	5,75%	5,43%	4,97%
Obsługa długu publicznego	0,70%	1,00%	1,01%	0,57%	0,84%
Różne rozliczenia	0,00%	2,29%	0,00%	0,00%	0,54%
Oświata i wychowanie	53,49%	50,35%	46,40%	41,02%	39,26%
Ochrona zdrowia	1,58%	2,41%	4,99%	4,54%	4,48%
Pomoc społeczna/pozostała zadania z polityki społecznej	11,85%	11,23%	11,32%	14,85%	15,31%
Edukacyjna opieka wychowawcza	5,43%	4,14%	4,38%	5,82%	5,38%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,00%	0,01%	0,00%	0,00%	0,01%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,39%	0,24%	0,71%	0,37%	0,39%
Kultura fizyczna i sport	0,26%	0,11%	0,52%	0,74%	0,74%
Razem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego we Wrześni.
* wielkości planowane.

Z powyższych tabel wynika, że Powiat najwięcej środków przeznaczał w badanym okresie na oświatę i wychowanie, administrację publiczną, pomoc społeczną oraz transport i łączność.

Wydatki na oświatę i wychowanie były w badanym okresie stabilne i stanowiły średnio ponad 46% wydatków ogółem. Poziom tych wydatków wynikał głównie z obowiązku Powiatu w zakresie utrzymania powiatowych szkół: Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących, Zespół Szkół Politechnicznych, Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Zawodowych nr 2.

Wydatki na administrację publiczną stanowiły w badanym okresie średnio 16,5% wydatków ogółem. W latach 2003 – 2006 wydatki te sukcesywnie rosły i ich udział na koniec 2006

roku wzrósł aż do 20% wydatków ogółem. Należy jednak odnotować pozytywne zjawisko w postaci znacznego zmniejszenia wydatków na administrację w 2007 roku. Planowany udział tych wydatków w wydatkach ogółem w 2007 roku wynosi 16,17%.

Istotnym kierunkiem wydatków Powiatu była pomoc społeczna. W badanym okresie wydatki na ten cel rosły, a stanowiły średnio 12,5% wydatków ogółem. Środki finansowe w ramach tego kierunku były przeznaczane głównie na utrzymanie: placówek opiekuńczo-wychowawczych, Domu Pomocy Społecznej, zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności, Powiatowego Urzędu Pracy i innych.

W szczególności warty jest również podkreślenia fakt, że w badanym okresie odnotowano wzrost wydatków na transport i łączność. Udział tych wydatków w wydatkach ogółem wzrósł z prawie 5% w 2003 roku do prawie 12% w 2007 roku. Środki finansowe w ramach tego kierunku wydatków są głównie przeznaczane na utrzymanie i remont powiatowych dróg publicznych. W 2007 roku na remont dróg Powiat wykorzysta również środki z funduszów strukturalnych UE (w ramach programu ZPORR).

Istotnymi wydatkami Powiatu w badanym okresie były również wydatki na bezpieczeństwo publiczne i edukacyjną opiekę wychowawczą oraz opiekę zdrowotną. Wydatki w ramach dwóch pierwszych kierunków były bardzo stabilne w badanym okresie i stanowiły w obu przypadkach 5% dochodów ogółem Powiatu. W ramach bezpieczeństwa publicznego środki finansowe były przede wszystkim wydatkowane na utrzymanie Komendy Straży Pożarnej, natomiast w ramach drugiego kierunku – na utrzymanie poradni psychologiczno-pedagogicznej, internatów szkolnych, dokształcanie nauczycieli, pomoc materialną dla uczniów itp.

Z powyższych tabel wynika, że w latach 2005 – 2007 w znacznym stopniu wzrosły wydatki Powiatu na ochronę zdrowia. Jednocześnie udział tych wydatków wzrósł do ponad 4% wydatków ogółem. Wzrost tych wydatków wynika głównie z realizacji wydatków inwestycyjnych na rzecz szpitala powiatowego we Wrześni. Środki finansowe były głównie przeznaczone na zakup tomografu, ambulansu oraz termomodernizację szpitala.

Pozostałe wydatki rzadko przekraczały 1% wydatków ogółem w poszczególnych latach badanego okresu.

7.3.2 Analiza wydatków w układzie rodzajowym

Wydatki w układzie rodzajowym najczęściej dzieli się na wydatki bieżące, wydatki majątkowe oraz wydatki na obsługę długu publicznego. Wielkość i strukturę powyższych wydatków przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 67. Wysokość wydatków Powiatu w latach 2003 – 2007 w układzie rodzajowym (w zł)

Wydatki	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Wydatki bieżące	31 310 016	32 127 797	36 686 543	40 288 936	43 056 320
Wydatki majątkowe	1 580 609	2 442 789	6 511 866	4 532 077	5 113 279
Obsługa długu publicznego	231 696	324 266	442 945	258 001	409 584
Razem	33 124 324	34 896 856	43 643 359	45 081 019	48 579 183

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.

* wielkości planowane.

Tabela 68. Struktura wydatków Powiatu w latach 2003 – 2007 w układzie rodzajowym

Wydatki	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Wydatki bieżące	94,52%	92,07%	84,06%	89,37%	88,63%
Wydatki majątkowe	4,77%	7,00%	14,92%	10,05%	10,53%
Obsługa długu publicznego	0,70%	0,93%	1,01%	0,57%	0,84%
Razem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Z powyższych zestawień wynika, że głównym rodzajem wydatków były wydatki bieżące. Wydatki te wzrastały w badanym okresie, a średnio stanowiły one 89,73% wydatków ogółem. Wśród wydatków bieżących główne pozycje stanowiły wydatki osobowe (wynagrodzenia i pochodne wynagrodzeń), wydatki rzeczowe (wyposażenie, materiały, energia itp.) oraz dotacje dla jednostek organizacyjnych Powiatu.

Należy podkreślić, że wydatki majątkowe wzrosły w badanym okresie z 1,6 do 6,5 mln zł. Jednocześnie stanowiły one średnio 9,45% wydatków ogółem Powiatu. Szczególny wzrost wydatków majątkowych miał miejsce w 2005 roku i był on wynikiem zwiększonych wydatków majątkowych na rzecz szpitala powiatowego we Wrześni (wydatki te były przedstawione w poprzednim punkcie).

Wydatki na obsługę długu publicznego wzrosły w badanym okresie z 231 do 442 tys. zł. Nie mniej udział tych wydatków w wydatkach ogółem był stabilny i kształtował się średnio w okolicach 0,81% wydatków ogółem. Wydatki te stanowiły odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz odsetki od wyemitowanych obligacji komunalnych. Niewielki poziom tego typu wydatków świadczy o prowadzeniu bezpiecznej polityki finansowej Powiatu.

7.4. Dług publiczny

Państwo określiło kilka podstawowych zasad, które samorząd terytorialny zobowiązany jest respektować przy zaciąganiu długu publicznego. Najważniejsze z nich to[10]:

1) samorząd terytorialny może zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe w celu pokrycia deficytu budżetowego, zabezpieczenia płynności finansowej w trakcie roku budżetowego, spłaty zobowiązań z tytułu wcześniej zaciągniętych kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych papierów wartościowych,
2) suma zaciągniętych pożyczek i kredytów nie może być większa od kwot określonych w uchwale budżetowej,
3) dyskonto od emitowanych papierów wartościowych nie może być wyższe od 5% wartości nominalnej,
4) kapitalizacja odsetek od wyemitowanych papierów wartościowych jest niedopuszczalna,
5) wydatki na spłatę kredytów i pożyczek wraz z odsetkami, wydatki na wykup obligacji wraz z odsetkami oraz potencjalne wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji w danym roku budżetowym nie mogą łącznie przekroczyć 15% planowanych dochodów budżetowych na danym rok budżetowy,
6) łączna kwota długu publicznego samorządu terytorialnego nie może przekroczyć 60% jej wykonanych dochodów budżetowych ogółem na koniec roku budżetowego oraz na koniec każdego kwartału w danym roku budżetowym,
7) punkt 6 nie dotyczy generalnie spłaty kredytów i pożyczek zaciągniętych w celu realizacji projektów dofinansowanych z funduszów Unii Europejskiej.

[10] Ustawa z 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych, Dz. U. 2005, nr 249, poz. 2104.

Kształtowanie się wysokości długu publicznego Powiatu w latach 2003 – 2007 w świetle ograniczeń finansowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 69. Zadłużenie Powiatu w latach 2003 – 2007 w świetle ograniczeń finansów publicznych

Pozycje	Lata				
	2003	2004	2005	2006	2007*
Wysokość dochodów ogółem w zł	31 471 737	41 965 918	39 475 369	42 676 707	47 595 910
Limit spłaty zadłużenia (udział w dochodach ogółem)	**15,00%**	**15,00%**	**15,00%**	**15,00%**	**15,00%**
Limit spłaty zadłużenia w zł	4 720 761	6 294 888	5 921 305	6 401 506	7 139 387
Wysokość spłat zadłużenia w zł (rozchody)	1 806 000	8 426 711	1 100 000	0	1 700 000
Udział **spłaty zadłużenia w dochodach ogółem**	*5,74%*	*20,08%*	*2,79%*	*0,00%*	*3,57%*
Limit **zadłużenia (udział w dochodach ogółem)**	*60,00%*	*60,00%*	*60,00%*	*60,00%*	*60,00%*
Limit zadłużenia w zł	18 883 042	25 179 551	23 685 221	25 606 024	28 557 546
Zaciągnięte kredyty i pożyczki w zł (przychody)	3 863 916	3 131 747	5 585 000	1 970 311	1 715 967
Dług publiczny w zł	-	6 100 000	10 585 000	12 555 311	12 571 278
Udział zadłużenia w dochodach ogółem	-	14,54%	26,81%	29,42%	26,41%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.

Omawiany Powiat zaciągał w badanym okresie kredyty i pożyczki w krajowych bankach komercyjnych oraz emitował obligacje komunalne. Uzyskane środki finansowe przeznaczał na:

- zapewnienie bieżącej płynności finansowej budżetu,
- pokrycie deficytu budżetowego,
- spłatę wcześniej zaciągniętych kredytów i pożyczek w bankach oraz pożyczek z tytułu wyemitowanych obligacji,
- realizację projektów dofinansowanych z funduszy Unii Europejskiej.

Z powyższej tabeli wynika, że omawiany Powiat prowadził w badanym okresie bardzo bezpieczną politykę finansową. Spłaty zadłużenia z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek i wyemitowanych obligacji komunalnych wyniosły w badanym okresie średnio zaledwie 6,4% dochodów ogółem i w żadnym z badanych lat nie przekroczyły wskazanego 15%-owego limitu. Ponadto zadłużenie Powiatu również kształtuje się na bardzo bezpiecznym poziomie (średnio 35,03% dochodów ogółem Powiatu w badanym okresie) i w żadnym z badanym lat nie przekroczyło 60%-owego limitu.

7.5. Prognoza sytuacji finansowej w latach 2007-2013

7.5.1. Metoda prognozowania

Prognoza wielkości finansowych Powiatu w latach 2007 – 2013 została głównie sporządzona za pomocą statystycznych metod wyodrębnienia tendencji rozwojowej opartych na danych kształtujących się w przeszłości. W prognozie zastosowano dwie metody prognozy:

- metodę średnich ruchomych przy wykorzystaniu parzystej liczby okresów,
- analityczną metodę wyrównywania szeregów dynamicznych.

Bazą do przeprowadzenia badań są lata 2004-2007. W badaniach nie uwzględniono lat wcześniejszych ze względu na istotne zmiany w przepisach dotyczących dochodów jednostek samorządu terytorialnego w 2004 roku.

Pierwsza metoda polega na obliczeniu średnich arytmetycznych z określonej liczby wyrazów szeregu chronologicznego (lata 2004 – 2007), przy czym tworząc kolejne średnie odrzuca się pierwszą wartość, a dodaje następną wartość z szeregu, aż do uwzględnienia w ten sposób wszystkich wyrazów szeregu. Przez obliczenie średnich ruchomych eliminuje się z szeregu wahania przypadkowe i okresowe. Metodę ta zastosowano głównie do pozycji w których nie da się wyróżnić ciągłego, w miarę regularnego trendu wzrostowego lub spadkowego. Bardzo często w niektórych latach bazowych dotyczących tych pozycji wielkości liczbowe w ogóle nie występowały.

Analityczna metoda wyrównywania szeregów dynamicznych polega na wyznaczeniu za pomocą funkcji matematycznej tendencji rozwojowej zjawiska przedstawianego w szeregu dynamicznym (lata 2004 – 2007). Wyznaczenie trendu dokonano za pomocą funkcji liniowej:

$$\hat{y}_t = a + bt$$

gdzie:
a - stan zjawiska w okresie wyjściowym (np. dla t=0),
b – okresowe tempo wzrostu ($b>0$) lub spadku ($b<0$) wielkości badanego zjawiska,
t – zmienna czasowa, gdzie np. t = 0,1, 2,…
Metodę tą zastosowano do pozycji charakteryzujących się widoczną tendencją wzrostową lub spadkową.

W niektórych przypadkach prognozę oparto na danych Powiatu lub innych założeniach. Zostaną one przedstawione szczegółowo podczas omawiania konkretnego punktu.

7.5.2. Prognoza ogólnej sytuacji finansowej Powiatu

Prognozę ogólnej sytuacji Powiatu w latach 2007-2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 70. Prognoza ogólnej sytuacji Powiatu w latach 2007 – 2013 (w zł)

Pozycja	Lata						
	2007*	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody	47 595 910	45 412 227	48 765 194	50 342 888	52 488 271	53 700 360	56 487 501
Wydatki	48 579 183	43 612 227	47 265 194	49 892 888	52 938 271	55 700 360	57 987 501
Wynik	983 273	2 200 000	1 500 000	550 000	- 450 000	- 2 000 000	-1 500 000
Przychody	2 683 273	0	0	550 000	1 000 000	1 500 000	0
Rozchody	1 700 000	2 200 000	1 500 000	1 000 000	550 000	500 000	1 500 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane

7.5.3. Prognoza dochodów w układzie rodzajowym

Prognozę dochodów Powiatu w latach 2007 – 2013 w układzie rodzajowym w zł oraz strukturę tych dochodów przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 71. Prognoza dochodów Powiatu w latach 2007 – 2013 w układzie rodzajowym w zł

Dochody	Lata						
	2007*	2 008	2 009	2 010	2 011	2 012	2 013
Dochody ogółem	**47 595 910**	**45 412 227**	**48 765 194**	**50 342 888**	**52 488 271**	**53 700 360**	**56 487 501**
Razem dochody własne z tego:	**15 727 153**	**13 430 324**	**15 039 701**	**14 994 815**	**16 052 827**	**17 447 861**	**18 903 309**
podatek dochodowy od osób fizycznych	6 743 992	7 628 533	8 513 074	9 367 6151	10 252 156	11 136 697	12 021 238
podatek dochodowy od osób prawnych	250 000	290 000	310 000	330 000	350 000	370 000	370 000
opłata komunikacyjna	2 492 707	2 273 100	2 385 200	2 497 300	2 609 400	2 721 500	2 833 600
dochody z majątku	4 292 707	1 141 156	641 156	852 128	736 000	956 893	1 258 200
pozostałe dochody	1 947 747	2 097 535	3 190 271	1 947 774	2 105 271	2 262 771	2 420 271
Dotacje celowe z tego:	**7 136 737**	**6 374 720**	**7 243 147**	**7 990 564**	**8 202 772**	**7 144 694**	**7 601 194**
na zadania z zakresu adm. rządowej	4 922 119	5 405 536	5 888 953	6 372 370	6 614 078	5 326 000	5 578 000
na zadania własne	768 379	402 270	585 270	768 270	676 770	859 770	951 270
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	42 000	7 000	42 000	48 000	35 000	7 000	45 000
inne dotacje	1 404 239	559 914	726 924	801 924	876 924	951 924	1 026 924
Subwencja ogólna z tego:	**24 732 020**	**27 730 216**	**26 482 346**	**27 357 509**	**28 232 672**	**29 107 805**	**29 982 998**
część oświatowa	21 449 270	22 148 076	22 846 882	23 545 688	24 244 494	24 943 300	25 642 106
część równoważąca	701 980	609 225	516 470	423 715	330 960	238 205	145 450
część wyrównawcza	2 580 770	2 849 882	3 118 994	3 388 106	3 657 218	3 926 300	4 195 442
uzupełnienie subwencji ogólnej	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Tabela 72. Struktura dochodów Powiatu w latach 2007-2013 w układzie rodzajowym

Dochody	Lata						
	2007*	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody ogółem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Razem dochody własne z tego:	33,04%	29,57%	30,84%	29,79%	30,58%	32,49%	33,46%
podatek dochodowy od osób fizycznych	14,17%	16,8%	17,46%	18,61%	19,53%	20,74%	21,28%
podatek dochodowy od osób prawnych	0,53%	0,64%	0,64%	0,66%	0,67%	0,69%	0,66%
opłata komunikacyjna	5,24%	5,01%	4,89%	4,96%	4,97%	5,07%	5,02%
dochody z majątku	9,02%	2,51%	1,31%	1,69%	1,40%	1,78%	2,23%
pozostałe dochody	4,09%	4,62%	6,54%	3,87%	4,01%	4,21%	4,28%
Dotacje celowe z tego:	14,99%	14,04%	14,85%	15,87%	15,63%	13,30%	13,46%
na zadania z zakresu adm. rządowej	10,34%	11,90%	12,08%	12,66%	12,60%	9,92%	9,87%
na zadania własne	1,61%	0,89%	1,20%	1,53%	1,29%	1,60%	1,68%
na zadania realizowane na podstawie porozumień z org. adm. rządowej	0,09%	0,02%	0,09%	0,10%	0,07%	0,01%	0,08%
inne dotacje	2,95%	1,23%	1,49%	1,59%	1,67%	1,77%	1,82%
Subwencja ogólna z tego:	51,96%	56,39%	54,31%	54,34%	53,79%	54,20%	53,08%
część oświatowa	45,07%	48,77%	46,85%	46,77%	46,19%	46,45%	45,39%
część równoważąca	1,47%	1,34%	1,06%	0,84%	0,63%	0,44%	0,26%

część wyrównawcza	5,42%	6,28%	6,40%	6,73%	6,97%	7,31%	7,43%
uzupełnienie subwencji ogólnej	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Z tabeli pierwszej wynika, że dochody ogółem Powiatu w układzie rodzajowym wzrosną w badanym okresie z 47,5 do prawie 56 mln zł. Poszczególne rodzaje dochodów Powiatu będą kształtować się bardzo różnie. Udziały w podatkach państwowych będą wzrastać w miarę proporcjonalnie, podczas gdy dochody z opłaty komunikacyjnej będą bardzo stabilne. Największa zmiennością będą charakteryzować się dochody z majątku w zależności od planów Powiatu w sferze sprzedaży mienia. Należy podkreślić, że pewne dodatkowe zmiany w kształtowaniu się dochodów mogą nastąpić w przypadku dochodów z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych. Zmiany te mogą polegać na obniżeniu dochodu z ego źródła. Wynika to z faktu, że w rozliczeniu podatkowych PIT za 2007 rok wprowadzono ulgę z tytułu posiadania dziecka w wysokości 1145 zł. W obecnej chwili trudno jest jednak oszacować na ile zmniejszą się dochody Powiatu z tego tytułu, gdyż ewentualne straty spowodowane ulgą mogą być zrekompensowane wyższymi dochodami ludności. Ponadto mało prawdopodobne jest aby przy zakładanej obniżce stawek podatkowych PIT w kolejnych latach ulga ta została utrzymana. Zaleca się aby dokonać aktualizacji prognozy dochodów Powiatu z udziałów w PIT po I półroczu 2008 roku.

Z tabeli drugiej wynika, że struktura dochodów Powiatu będzie bardzo podobna do struktury dotychczasowej. Największy udział będą stanowiły: subwencja ogólna, w tym część oświatowa oraz dochody własne. Największymi wahaniami udziału w dochodach ogółem będą charakteryzować się dochody z majątku. Ze względów omówionych wcześniej udział dochodów z tytułu PIT może się zmniejszyć.

7.5.4. Prognoza wydatków w układzie działowym

Prognozę wydatków Powiatu w zł oraz ich strukturę w latach 2007-2013 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 73. Prognoza wydatków Powiatu w latach 2007-2013 w zł

Pozycje	Lata						
	2007*	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rolnictwo i łowiectwo	0	0	0	0	0	0	0
Leśnictwo	96 000	98 000	100 000	102 000	104 000	106 000	108 000
Transport i łączność	5 081 132	3 450 000	3 800 000	4 750 000	6 100 000	5 870 000	5 430 000
Turystyka	15 000	15 000	20 000	12 000	10 000	15 000	13 000
Gospodarka mieszkaniowa	211 000	310 000	150 000	165 000	180 000	195 000	210 000
Działalność usługowa	391 700	515 400	534 000	560 000	576 000	590 000	623 000
Administracja publiczna	7 853 184	7 560 000	8 400 000	8 500 000	8 800 000	9 100 000	10 900 000
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	0	0	0	0	0	0	0
Bezpieczeństwo publiczne/ ochrona przeciwpożarowa/obrona narodowa	2 412 845	2 836 000	3 236 000	3 436 000	3 636 000	3 836 000	4 036 000
Obsługa długu publicznego	409 584	427 257	386 000	425 000	476 000	411 000	412 000
Różne rozliczenia	260 672	609 541	553 273	1 635 077	2 109 790	2 479 439	2 101 580
Oświata i wychowanie	19 072 497	18 702 108	20 156 000	19 967 890	20 239 560	21 987 000	22 679 000
Ochrona zdrowia	2 174 110	920 000	940 000	960 000	980 000	1 000 000	1 020 000
Pomoc społeczna/pozostała zadania z polityki społecznej	7 437 921	6 487 921	6 387 921	6 687 921	6 987 921	7 287 921	7 587 921
Edukacyjna opieka wychowawcza	2 612 838	1 250 000	2 134 000	2 184 000	2 234 000	2 284 000	2 334 000
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000

Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	189 000	140 000	145 000	160 000	182 000	176 000	185 000
Kultura fizyczna i sport	358 700	288 000	320 000	345 000	320 000	360 000	345 000
Razem	48 579 183	43 612 227	47 265 194	49 892 888	52 938 271	55 700 360	57 987 501

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Tabela 74. Struktura wydatków Powiatu w latach 2007-2013 w zł

Pozycje	Lata						
	2007*	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rolnictwo i łowiectwo	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Leśnictwo	0,20%	0,22%	0,21%	0,20%	0,20%	0,19%	0,19%
Transport i łączność	10,46%	7,91%	8,04%	9,52%	11,52%	10,54%	9,36%
Turystyka	0,03%	0,03%	0,04%	0,02%	0,02%	0,03%	0,02%
Gospodarka mieszkaniowa	0,43%	0,71%	0,32%	0,33%	0,34%	0,35%	0,36%
Działalność usługowa	0,81%	1,18%	1,13%	1,12%	1,09%	1,06%	1,07%
Administracja publiczna	16,17%	17,33%	17,77%	17,04%	16,62%	16,34%	18,80%
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Bezpieczeństwo publiczne/ ochrona przeciwpożarowa/obrona narodowa	4,97%	6,50%	6,85%	6,89%	6,87%	6,89%	6,96%
Obsługa długu publicznego	0,84%	0,98%	0,82%	0,85%	0,90%	0,74%	0,71%
Różne rozliczenia	0,54%	1,40%	1,17%	3,28%	3,99%	4,45%	3,62%
Oświata i wychowanie	39,26%	42,88%	42,64%	40,02%	38,23%	39,47%	39,11%
Ochrona zdrowia	4,48%	2,11%	1,99%	1,92%	1,85%	1,80%	1,76%
Pomoc społeczna/pozostała zadania z polityki społecznej	15,31%	14,88%	13,52%	13,40%	13,20%	13,08%	13,09%
Edukacyjna opieka wychowawcza	5,38%	2,87%	4,51%	4,38%	4,22%	4,10%	4,03%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,39%	0,32%	0,31%	0,32%	0,34%	0,32%	0,32%
Kultura fizyczna i sport	0,74%	0,66%	0,68%	0,69%	0,60%	0,65%	0,59%
Razem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Z powyższych tabel wynika, że wydatki Powiatu będą generalnie wzrastać. Na szczególną uwagę zasługują wydatki w dziale transport i łączność oraz oświata i wychowanie. W pierwszym przypadku wzrost wydatków będzie spowodowany modernizacją kolejnych odcinków dróg i mostów. Do wzrostu inwestycji w tym zakresie przyczynią się również środki z funduszów UE na modernizację tej infrastruktury. W prognozowanym okresie niewielki spadek odnotowany zostanie jedynie w przypadku wydatków w dziale rolnictwo i łowiectwo oraz turystyka.

W przypadku kształtowania się wydatków należy podkreślić szczególną sytuację ochrony zdrowia. Głównym narzędziem ochrony zdrowia Powiatu jest Samodzielny Powiatowy Zakład Opieki Zdrowotnej we Wrześni. Obecnie szpital ten jest w trakcie przekształcenia formy prawno – organizacyjnej w Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Obecna prognoza wydatków Powiatu na ochronę zdrowia, w tym przede wszystkim na dofinansowanie Szpitala, nie pokazuje ich wzrostu, jednakże po przekształceniu Szpitala w spółkę prawa handlowego system jego finansowania prawdopodobnie ulegnie istotnej zmianie w kierunku dużego usamodzielnienia się finansowego. Jednak obecnie nie jest jeszcze znany ostateczny kształt systemu finansowania nowego Szpitala. Zaleca się zatem dokonanie aktualizacji prognozy wydatków na ochronę zdrowia w Powiecie po przekształceniu Szpitala w spółkę prawa handlowego.

Biorąc pod uwagę strukturę wydatków, to będzie ona generalnie zbliżona do struktury dotychczasowej. Nadal największy udział w wydatkach ogółem stanowić będą wydatki w działach: oświata i wychowanie, pomoc społeczna, administracja publiczna, transport i łączność. Struktura wydatków może się natomiast zmienić w przypadku wydatków na ochronę zdrowia.

7.5.5. Prognoza zadłużenia

Prognozę zadłużenia Powiatu w latach 2007 – 2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 75. Prognoza zadłużenia Powiatu w latach 2007-2013

Pozycje	Lata						
	2007*	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wysokość dochodów ogółem w zł	47 595 910	45 412 227	48 765 194	50 342 888	52 488 271	53 700 360	56 487 501
Ustawowy limit spłaty zadłużenia (udział w dochodach ogółem)	15,00%	15,00%	15,00%	15,00%	15,00%	15,00%	15,00%
Limit spłaty zadłużenia w zł	7 139 387	6 811 834	7 31 4 779	7 551 433	7 873 241	8 055 054	8 473 125
Wysokość spłat zadłużenia w zł (rozchody)	1 700 000	2 200 000	1 500 000	1 000 000	550 000	500 000	1 500 000
Udział spłaty zadłużenia w dochodach ogółem	3,57%	4,84%	3,06%	1,99%	1,05%	0,93%	2,66%
Ustawowy limit zadłużenia (udział w dochodach ogółem)	60,00%	60,00%	60,00%	60,00%	60,00%	60,00%	60,00%
Limit zadłużenia w zł	28 557 546	27 247 336	29 259 116	30 205 733	31 492 963	32 220 216	33 892 501
Zaciągnięte kredyty i pożyczki w zł (przychody)	2 683 273			550 000	1 000 000	1 500 000	
Dług publiczny w zł	13 538 584	11 338 584	9 838 584	9 388 584	9 838 584	10 838 584	9 338 584
Udział zadłużenia w dochodach ogółem	28,44%	24,97%	20,17%	18,65%	18,74%	20,18%	16,53%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu.
* wielkości planowane.

Prognozę limitu spłat zadłużenia i długu publicznego przeprowadzono w badanym okresie za pomocą metody średnich ruchomych. Z powyższej tabeli wynika, że zarówno spłaty zadłużenia jak wysokość długu publicznego Powiatu będą kształtować się na bezpiecznym poziomie. Wielkość spłat zadłużenia wyniesie średnio w badanym okresie 3,4% dochodów ogółem Powiatu. Dług publiczny będzie w badanym okresie charakteryzował się wzrostem, jednakże jego wielkość nie przekroczy 60% dochodów ogółem Powiatu i średnio będzie kształtować się na poziomie 28,2% jego dochodów ogółem.

7.6. Źródła finansowania projektów inwestycyjnych

Powiat zamierza finansować wydatki inwestycyjne środkami własnymi oraz środkami zewnętrznymi. Środki zewnętrzne będą pochodzić głównie z:

- funduszów strukturalnych Unii Europejskiej,
- funduszów EOG i NMF i innych źródeł zagranicznych,
- zewnętrznych źródeł krajowych (budżetu województwa wielkopolskiego, budżetu państwa i innych funduszów).

Powiat będzie starał się wykorzystać środki zewnętrzne zgodnie z zasadą subsydiarności (pomocniczości), co oznacza że środki zewnętrzne będą jedynie uzupełnieniem środków własnych Powiatu. Środki zewnętrzne nie będą zastępowały środków własnych Powiatu.

W załączniku 3 do PRL przedstawiono ogółem źródła finansowania projektów Powiatu w latach 2007 – 2013 oraz przed 2007 rokiem w podziale na: budżet powiatu, inne źródła krajowe, środki UE, środki EGO i inne. Natomiast w załączniku 4 do PRL przedstawiono zapotrzebowanie na środki własne w latach 2007-2013 wraz z wydatkami poniesionymi przed 2007 rokiem na realizację zadań inwestycyjnych.

Z załącznika 4 wynika, że największe zapotrzebowanie na własne środki finansowe wystąpi w latach 2008 i 2009 (odpowiednio 4,8 oraz 3,5 mln zł). Zapotrzebowanie na taką kwotę środków nie stanowi zagrożenia dla Powiatu z punktu widzenia zachowania płynności finansowej. Większość inwestycji Powiat zamierza zrealizować przy udziale środków z funduszów UE i EOG. W tych przypadkach limit zadłużenia powiatu nie obowiązuje. Jednakże nawet gdyby taki limit obowiązywał, to z tabeli 75 wynika, że zadłużenie te jest bezpieczne.

8. SYSTEM WDRAŻANIA

System wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego składa się z dwóch głównych etapów:

- opracowanie PRL,
- wykonanie PRL.

8.1. Opracowanie PRL

Ten etap został przygotowany zgodnie z propozycją zawartą w Podręczniku procedur wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Proces opracowania PRL składa się z następujących działań:

1. Zarządzenie Starosty, w ramach którego wyznaczona zostaje **osoba** (pełnomocnik) oraz **horyzontalny zespół zadaniowy ds. rozwoju lokalnego**. Pełnomocnik ds. rozwoju lokalnego pełni funkcję koordynatora zespołu zadaniowego przygotowującego plan rozwoju lokalnego i jest odpowiedzialny za zbieranie wniosków, przygotowanie danych i wyznaczenie obszaru, na którym będą realizowane projekty (obszar kwalifikujący się do wsparcia w ramach funduszy strukturalnych). Horyzontalny zespół zadaniowy ds. rozwoju lokalnego składa się z pracowników Powiatu z różnych departamentów/wydziałów niezbędnych do przygotowania planu rozwoju lokalnego (w tym osób odpowiedzialnych za budżet Powiatu) lub instytucji współpracujących (np. przedstawiciele jednostek organizacyjnych Powiatu, organizacji pozarządowych).
2. Na wniosek Starosty Rada Powiatu przydzieliła **Komisji Budżetowo-Finansowej i Komisji Rozwoju Lokalnego** zadania związane z kontrolą nad pracami zespołu horyzontalnego. W tej sprawie Rada Powiatu przyjęła stosowną uchwałę. W posiedzeniach Komisji udział mogą brać przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego i Urzędu Wojewódzkiego, członkowie zespołu zadaniowego oraz niezależni eksperci. Do zadań Komisji należy opiniowanie planu rozwoju lokalnego przygotowanego przez zespół zadaniowy i rekomendowanie go Radzie Powiatu do przyjęcia uchwałą. Do zadań Komisji należy również prowadzenie monitoringu wdrażania planu oraz ocena.
3. Wspólny przewodniczący Komisji wnosi pod obrady Rady Powiatu plan rozwoju lokalnego.
4. Rada Powiatu przyjmuje uchwałą plan rozwoju lokalnego.
5. W przypadku wystąpienia o wsparcie ze środków Funduszy Strukturalnych PRL zostanie przekazany do Urzędu Marszałkowskiego wraz z wnioskiem aplikacyjnym.

8.2. Wykonanie PRL

Wykonanie Planu Rozwoju Lokalnego polega na realizacji przedstawionych w planie przedsięwzięć, w ramach przyjętego harmonogramu i przewidywanych kwot. Wprowadzenie w życie projektów odbywać się będzie zgodnie z powszechnie przyjętymi zasadami cyklu działania zorganizowanego, w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa oraz zgodnie z wytycznymi darczyńców środków finansowych (np. Unii Europejskiej, państw EOG i NMF itp.). Postępowanie zgodnie z przedstawionymi zasadami pozwoli na wykonanie poszczególnych zadań i tym samym osiągnięcie postawionych celów.

Realizacja zadań odbywać się będzie według ustalonego schematu wykonywania określonych czynności. W poniższych tabelach przedstawiono dwa schematy postępowań. Pierwszy schemat dotyczy projektów dofinansowanych z funduszów europejskich a drugi schemat – bez tych funduszów.

Tabela 76. Etapy wykonania projektów dofinansowanych z funduszów wraz harmonogramem

Zadanie	Czas niezbędny do realizacji zadania
Przetarg na opracowanie dokumentacji technicznej	4 miesiące
Opracowanie dokumentacji technicznej	3 miesiące
Uzyskanie pozostałej dokumentacji niezbędnej do rozpoczęcia projektu	3 miesiące
Przetarg na wykonawcę wniosku aplikacyjnego i studium wykonalności	2 miesiące
Opracowanie wniosku aplikacyjnego i studium wykonalności	3 miesiące
Ocena wniosku aplikacyjnego	8 miesięcy
Przetarg na wykonawcę projektu	4 miesiące
Wykonanie projektu, nadzór projektu	Od 3 miesięcy do 2 lat
Odbiór i zakończenie projektu	1 miesiąc
Ogółem	**min 31 miesięcy**

Tabela 77. Etapy wykonania projektów bez dofinansowania funduszami europejskimi

Zadanie	Czas niezbędny do realizacji zadania
Przetarg na opracowanie dokumentacji technicznej	4 miesiące
Opracowanie dokumentacji technicznej	3 miesiące
Uzyskanie pozostałej dokumentacji niezbędnej do rozpoczęcia projektu	3 miesiące
Przetarg na wykonawcę projektu	4 miesiące
Wykonanie projektu, nadzór projektu	Od 3 miesięcy do 2 lat
Odbiór i zakończenie projektu	1 miesiąc
Ogółem	**Minimum 18 miesięcy**

Z powyższych zestawień wynika, że czas minimalny niezbędny do zrealizowania projektu jest znacznie dłuższy w przypadku projektów dofinansowanych z funduszów europejskich niż w przypadku projektów finansowanych z własnych środków Powiatu. Różnica w czasie wynosi aż 13 miesięcy. Tyle bowiem potrzeba czasu na opracowanie i ocenę wniosku aplikacyjnego o fundusze europejskie.

Do wdrożenia danego projektu (przedsięwzięcia) będzie powołany specjalny zespół projektowy składający się ze specjalistów gwarantujących prawidłową realizację przedsięwzięcia. Skład osobowy zespołu będzie przede wszystkim zależał od rodzaju projektu. Biorąc pod uwagę zakres kompetencji osób, zespół projektowy będzie składał się z minimum następujących osób:

1) kierownika projektu,
2) koordynatora projektu,
3) księgowego projektu,
4) radca prawny.

Zadania poszczególnych osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 78. Zadania zespołu projektowego

Osoba	Zadania
Kierownik projektu	Kompleksowe zarządzanie projektem, kontrola nad przebiegiem projektu, opracowanie raportów okresowych z przebiegu projektu, opracowanie wniosku aplikacyjnego i studium wykonalności, promocja projektu
Koordynator projektu	Merytoryczny nadzór na przebiegiem projektu, opracowanie raportów, opracowanie wniosku aplikacyjnego i studium wykonalności, promocja projektu
Księgowy projektu	Rozliczanie projektu, składanie wniosków o płatność, opracowanie wniosku aplikacyjnego i studium wykonalności
Radca prawny	Nadzór nad projektem od strony prawnej, przygotowania wniosku aplikacyjnego i studium wykonalności

Kierownicy projektów będą sukcesywnie informować zespół horyzontalny ds. PRL na temat postępów w realizacji poszczególnych projektów. Tym samym zespół horyzontalny będzie na bieżąco monitorował wykonywanie PRL i składał stosowne sprawozdania Komisjom odpowiedzialnym za kontrolę wykonania PRL. W dalszej części opracowania zostały szczegółowo przedstawione systemy monitorowania i oceny PRL.

9. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

9.1. System monitorowania planu rozwoju lokalnego

9.1.1. Podmioty monitoringu

W celu racjonalnego, sprawnego i efektywnego wykorzystania środków finansowych Plan Rozwoju Lokalnego będzie podlegać monitoringowi. Przez monitoring należy rozumieć proces systematycznego zbierania, sprawozdawania i interpretowania danych opisujących postęp i efekty realizacji PRL. Monitoring będzie spełniał m.in. rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach, co pozwoli na usunięcie zagrożeń dla realizacji poszczególnych zadań. Monitoring PRL odbywa się we wszystkich etapach jego realizacji, tj. na etapie jego opracowywania i wykonywania. W monitorowaniu biorą udział osoby, które są zaangażowane w realizację PRL w sposób bezpośredni oraz pośredni. Osoby te w ramach monitoringu będą wykonywać określone czynności.

Horyzontalny zespół zadaniowy ds. PRL

Horyzontalny zespół zadaniowy ds. PRL na lata 2007-2013 powołany został Zarządzeniem Starosty (Zarządzenie Nr 3/2007 Starosty Wrzesińskiego z dnia 22.02.2007 w sprawie: powołania zespołu zadaniowego do spraw opracowania Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2007-2013 z dn. 2 czerwca 2004r.). Na jego czele stoi Pełnomocnik ds. rozwoju lokalnego, który pełni funkcje koordynatora zespołu. Głównym zadaniem zespołu jest opracowanie Planu Rozwoju Lokalnego. Ponadto w trakcie wykonywania PRL do kompetencji zespołu należy:

- monitorowanie i nadzór nad realizacją planu,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji planu,
- przygotowanie projektów aktualizacji planu oraz propozycji zmian w planie,
- przygotowywanie okresowych raportów rzeczowych i finansowych dla Komisji Budżetowo-Finansowej i Komisji Rozwoju Lokalnego na podstawie danych uzyskanych od kierowników projektów.

Komisja Budżetowo-Finansowa, Komisja Rozwoju Lokalnego

Opracowany przez horyzontalny zespół zadaniowy Plan Rozwoju Lokalnego jest przedkładany Zarządowi Powiatu oraz Komisji Budżetowo-Finansowej i Komisji Rozwoju Lokalnego. Wskazane komisje utworzone w ramach Rady Powiatu opiniują Plan Rozwoju Lokalnego. W trakcie opracowywania PRL do kompetencji tych komisji należy również:

- współpraca z horyzontalnym zespołem zadaniowym ds. rozwoju lokalnego,
- konsultacje z partnerami społeczno-gospodarczymi regionu.

W posiedzeniach Komisji mogą uczestniczyć przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego, członkowie zespołu zadaniowego ds. rozwoju lokalnego oraz niezależni eksperci.
Ponadto w trakcie realizacji PRL do kompetencji omawianych komisji należy:

- monitorowanie rzeczowe i finansowe realizacji planu,
- składanie propozycji zmian w planie,
- opiniowanie okresowych ocen realizacji planu.

Rada Powiatu

Rada Powiatu jako organ uchwałodawczy, po uprzednim zaprezentowaniu PRL przez wcześniej omówione komisje, zatwierdza przyjęcie PRL do realizacji.

Zespoły projektowe

Zespół projektowy będzie bezpośrednio realizował konkretny projekt i jednocześnie będzie prowadził bieżący monitoring projektu. System monitoringu bieżącego będzie polegał na tym, że wszystkie osoby wskazane w zespole projektowym będą zobowiązane do sporządzania tzw. okresowych raportów cząstkowych (np. miesięcznych, kwartalnych lub rocznych) z wykonanych obowiązków i stopnia realizacji projektu. Raporty te będą składane kierownikowi projektu, który na podstawie raportów cząstkowych opracowuje okresowy raport całościowy. W raporcie całościowym kierownik dokonuje oceny przebiegu projektu. Forma i częstotliwość raportowania będą zgodne z wytycznymi Regionalnego Programu Operacyjnego. Okresowe raporty całościowe będą przedkładane Horyzontalnemu Zespołowi Zadaniowemu ds. PRL.

9.1.2. Metody monitoringu

Plan Rozwoju Lokalnego będzie oceniany z punktu widzenia rzeczowego (monitoring rzeczowy) oraz finansowego (monitoring finansowy).

Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarcza danych, obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do celów ustalonych w PRL. Dane skwantyfikowane, obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań zostały, zgodnie z wytycznymi ZPORR, podzielone na trzy kategorie: wskaźniki produktu, wskaźniki rezultatu oraz wskaźniki oddziaływania.

Wskaźniki produktu odnoszą się do rzeczowych efektów działalności. Są to efekty, które osiągamy bezpośrednio na skutek wydatkowania środków. Liczone są one w jednostkach materialnych, np. długość nowo budowanych dróg; liczba budynków poddanych renowacji itp.

Wskaźniki rezultatu odpowiadają bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia projektu. Są one logicznie powiązane ze wskaźnikami produktu. Wskaźniki rezultatu mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba mieszkańców objętych selektywną zbiórką odpadów, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zwiększenie sprzedaży eksportowej firm objętych danym działaniem, zmniejszenie nakładów na bieżące remonty nawierzchni, itp.).

Wskaźniki oddziaływania obrazują one konsekwencje danego programu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich odbiorców pomocy. Oddziaływanie może odnosić się do efektów związanych bezpośrednio z podjętym przedsięwzięciem, chociaż pojawiających się po pewnym czasie (oddziaływanie bezpośrednie), jak i do efektów długookresowych, oddziałujących na szerszą populację i pośrednio tylko wynikających ze zrealizowanego przedsięwzięcia (oddziaływanie pośrednie). Są one logicznie powiązane ze wskaźnikami rezultatu. Jednocześnie bardzo często są one trudne do wyrażenia w sposób wymierny. Przykładowe wskaźniki oddziaływania to: poprawa bezpieczeństwa, wzrost potencjału gospodarczego gminy, poprawa zdrowia mieszkańców itp.

Monitoring finansowy

Monitoring wskaźników finansowych pełni podstawową funkcję zarządzania finansowego PRL i w jego ramach projektami. Monitoring finansowy dostarcza danych, dotyczących finansowych aspektów realizacji PRL, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków.

Monitoring finansowy będzie odbywał się w oparciu o sprawozdania: okresowe, roczne oraz końcowe. Dane zawarte w tych sprawozdaniach obejmują wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych (wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem, wydatki poniesione od początku realizacji zadania, stopień realizacji zadania %) w podziale na następujące kategorie:

• Wkład wspólnotowy:
- ogółem wkład wspólnotowy;
- środki z EFRR/EFS;
• Krajowy wkład publiczny na realizację zadania:
- ogółem środki wkładu krajowego;
- budżet państwa (z tego środki na współfinansowanie z rezerwy celowej);
- budżety jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego;
- budżety jednostek samorządu terytorialnego szczebla lokalnego;
- inne środki publiczne (fundusze celowe, środki specjalne);
- środki z pożyczek na prefinansowanie;
• Środki z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
• Środki prywatne;
• Inne.

Dodatkowo sprawozdania zawierają informacje nt. postępu realizacji planu finansowego w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na następny okres sprawozdawczy.

9.1.3. Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania

W Powiecie Wrzesińskim została przyjęta metodologia grupowania wskaźników zbieżna z zasadami przyjętymi w Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2007-2013. Ustalono wskaźniki:

- na poziomie Programu Rozwoju Lokalnego,
- wskaźniki na poziomie obszarów,
- wskaźniki na poziomie celów strategicznych,
- wskaźniki na poziomie celów operacyjnych,
- wskaźniki na poziomie projektów (zadań).

Ponadto wskaźniki podzielono na kategorie: produktu, rezultatu i oddziaływania. Powyższe kategorie wskaźników są wybierane zgodnie z logiką celów wyznaczonych dla konkretnego projektu/celu/obszaru itd. Oddziaływanie wynika z rezultatu realizacji danego działania, a sam rezultat odnosi się bezpośrednio do jego produktu. Ponadto cele realizowane przez projekt powinny przyczyniać się do realizacji celów działania itd.

Wszystkie wskaźniki mierzone są cyklicznie. Częstotliwość pomiaru wskaźników jest różna, uzależniona od kategorii wskaźnika i od poziomu jego pomiaru w strukturze wdrażania. Bazowym okresem na poziomie PRL/obszaru/celu itd., wobec którego porównywane są zmiany wskaźników jest rok (lub jego ostatni kwartał) poprzedzający rok, w którym rozpoczęto wdrażanie PRL. Na poziomie projektu za rok „0” uznaje się również rok, w którym rozpoczęto realizację projektu. Częstotliwość pomiaru w zależności od kategorii wskaźników i przedmiotu sprawozdawczości przedstawia poniższa tabela.

Tabela 79. Częstotliwość pomiaru wskaźników PRL

	Wskaźniki produktu	**Wskaźniki rezultatu**	**Wskaźniki oddziaływania**
Projekt (Zadanie)	Okresowo (w każdym sprawozdaniu)	Rocznie, po zakończeniu projektu	-
Cel operacyjny	Okresowo (w każdym sprawozdaniu)	Rocznie, po zakończeniu realizacji celu operacyjnego (w sprawozdaniu rocznym, końcowym)	Rocznie (w sprawozdaniu rocznym, końcowym)
Cel strategiczny	Okresowo (w każdym sprawozdaniu)	Rocznie, po zakończeniu realizacji Celu strategicznego	Rocznie (w sprawozdaniu rocznym, końcowym)
Obszar	Okresowo (w każdym sprawozdaniu)	Rocznie, po zakończeniu zadań w danym obszarze	Rocznie (w sprawozdaniu rocznym, końcowym
PRL	Okresowo (w każdym sprawozdaniu)	Rocznie, po zakończeniu realizacji zadań w danym obszarze	Rocznie (w sprawozdaniu rocznym, końcowym

Wartości bazowe wskaźników będą potrzebne do wyliczenia wartości docelowych, które mają być osiągnięte po zakończeniu realizacji projektów (tzw. skwantyfikowane cele), a założone zostały szacunkowo w celach. Relacja wartości osiągniętych i wykazywanych w sprawozdaniach wskaźników do wartości bazowych będzie stanowić o efektywności interwencji.

Przy wyborze wskaźników zostanie zachowane logiczne powiązanie pomiędzy wybranymi wskaźnikami produktu i rezultatu. Ponadto wybrane wskaźniki będą trafnie oddawać założone cele realizacji projektu a wskaźniki produktu dodatkowo odzwierciedlać główne kategorie wydatków (wydatki o znacznym udziale procentowym w budżecie projektu).

9.1.4. Konstrukcja raportu monitoringowego

Wszystkie raporty monitoringowe (okresowe, roczne i końcowe), głównie będą zawierać następujące informacje:

- informacje ogólne,
- informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji, w tym w szczególności informacje dotyczące zgłoszonych do realizacji projektów, podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji poszczególnych priorytetów i działań, wartości bieżącej oraz stopnia osiągania założonych w programie lub uzupełnieniu programu wartości docelowych wskaźników monitorujących,
- informacje dotyczące postępu finansowego według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania publicznych środków wspólnotowych,
- prognozę przebiegu realizacji projektu (celu strategicznego, celu operacyjnego) w kolejnym okresie sprawozdawczym,
- informacje na temat przestrzegania reguł prawnych przy realizacji PRL,
- informację na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji;
- informacje na temat sprawności systemu realizacji,
- informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

9.1.5. Rodzaje raportów i terminy składania sprawozdań

Raport okresowy

Sprawozdanie okresowe zawiera informacje nt. postępu realizacji w danym półroczu. W przypadku projektu, którego realizacja rozpoczęła się przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, pierwsze sprawozdanie okresowe powinno zawierać informacje nt. całego dotychczasowego okresu realizacji. Raport okresowy opracowuje zespół zadaniowy ds. PRL w terminie do 7 dni kalendarzowych od zakończenia okresu sprawozdawczego i przedstawia go stosownym komisjom utworzonym w ramach Rady Powiatu oraz Zarządowi.

Raport roczny

Sprawozdanie roczne jest składane po zakończeniu danego roku kalendarzowego. Sprawozdanie nie jest składane dla projektów, których realizacja rozpoczęła się i zakończyła w tym samym roku kalendarzowym. Raport roczny opracowuje zespół zadaniowy ds. PRL w terminie do 25 dni kalendarzowych od zakończenia okresu sprawozdawczego i przedstawia go stosownym komisjom utworzonym w ramach Rady Powiatu oraz Zarządowi.

Raport końcowy

Sprawozdanie końcowe składane jest po zakończeniu realizacji danego projektu. Raport końcowy opracowuje zespół zadaniowy ds. PRL w terminie do 25 dni kalendarzowych od zakończenia realizacji projektu i przedstawia go stosownym komisjom utworzonym w ramach Rady Powiatu oraz Zarządowi.

9.2. Ocena PRL

9.2.1. Istota oceny

Ocena (ewaluacja) PRL polega na zbadaniu programu głównie z punktu widzenia jego celów długoterminowych. Od monitoringu różni się ona przede wszystkim przedmiotem badania. Monitoring dotyczy głównie produktów i nakładów podczas gdy ewaluacja dodatkowo odnosi się do efektów natychmiastowych (rezultatów) i długotrwałych (oddziaływań).

9.2.2. Rodzaje ewaluacji

Ocena przed realizacją PRL (ocena ex-ante)

Ocena ta dostarcza danych do przygotowania planu priorytetów, działań i projektów. Powinna się ona opierać się ona na doświadczeniach z ubiegłych okresów programowania (wynikach oceny *ex-post*). Ocena *ex-ante* zawiera m.in. analizę sytuacji społeczno-gospodarczej Powiatu, analizę jego otoczenia oraz analizę SWOT. Ocena ta powinna również zweryfikować stosowność proponowanych rozwiązań w zakresie wdrażania i monitorowania PRL, jej zgodność z wytycznymi Regionalnego Programu Operacyjnego.

Ocena w połowie okresu realizacji (ocena mid-term)

Ocena ta dostarcza danych na temat osiągnięcia postawionych celów w połowie okresu realizacji PRL. Głównym celem ewaluacji jest zbadanie w tym okresie stopnia realizacji założonych produktów i rezultatów. Badanie to powinno być przeprowadzone zgodnie z wcześniej

przedstawioną metodologią. Ocena *mid-term* powinna zawierać aktualizację sytuacji społeczno-gospodarczej Powiatu, jego otoczenia oraz aktualizację analizy SWOT. Ocena ta powinna również zweryfikować stosowność proponowanych rozwiązań w zakresie wdrażania i monitorowania PRL po połowie okresu realizacji PRL oraz zgodność PRL z wytycznymi Regionalnego Programu Operacyjnego.

Ocena na zakończenie programu (ocena ex-post)

Celem oceny ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia PRL, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności inwestycji, w tym pomocy z funduszów europejskich. Ocena powinna zdefiniować czynniki, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania PRL (m.in. ocena procedur wdrażania i monitoringu).

9.2.3. Podmioty dokonujące oceny

Ewaluacja PRL będzie dokonywana przez podmioty lub osoby zewnętrzne, posiadające odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie w ocenie projektów inwestycyjnych i funkcjonowania gospodarki samorządowej. Podmioty z zewnątrz zapewnią przy tym rzetelny i obiektywny obraz realizacji PRL co pozwoli na doskonalenie konstrukcji planu i jego wdrażania w latach kolejnych.

9.2.4. Kryteria oceny

Ocena PRL będzie dokonywana według następujących kryteriów:

- **trafność (relevance)** – kryterium to pozwala ocenić w jakim stopniu cele PRL odpowiadają potrzebom i priorytetom Powiatu. Trafność jest głównym kryterium przy przeprowadzaniu oceny ex-ante i mid-term,
- **efektywność (efficiency)** – kryterium to pozwala ocenić poziom „ekonomiczności" PRL projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych produktów i rezultatów. Nakłady rozumiane tu są jako zasoby finansowe, zasoby ludzkie i poświęcony czas,
- **skuteczność (effectiveness)** – kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele PRL zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte,
- **użyteczność (utility)** – kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie PRL odpowiada potrzebom grupy docelowej,
- **trwałość (sustainability)** – kryterium to pozwala ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem PRL będą trwać po jego zakończeniu. Kryterium to ma zastosowanie przy ocenie wartości PRL w kategoriach jego użyteczności, w dłuższej perspektywie czasowej. W ocenie ex-post zaś, zwłaszcza realizowanej w dłuższym odstępie czasu po zakończeniu PRL można zbadać, na ile zmiany wywołane jego oddziaływaniem są rzeczywiście istotnie trwałe.

9.2.5. Terminy ewaluacji

Ewaluacja *ex-ante*: przed rozpoczęciem wdrażania PRL
Ewaluacja *mid-term*: za okres 2007 – 2010 na koniec 2011 roku
Ewaluacja *ex-post*: za okres 2007 – 2013 do końca 2016 roku

9.3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

W opinii władz Powiatu Wrzesińskiego osiągnięcie postawionych celów i zadań w Programie Rozwoju Lokalnego jest możliwe jedynie przy czynnej współpracy z bliższym i dalszym otoczeniem Powiatu. Istotne znaczenie ma tu w szczególności bliższe otoczenie w postaci sektora prywatnego i organizacji poza-rządowych znajdujących się na terenie Powiatu.

9.3.1.Współpraca Powiatu z organizacjami poza-rządowymi

Współpraca Powiatu z tymi organizacjami jest realizowana na podstawie corocznie aktualizowanego „Programu współpracy Powiatu Wrzesińskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego". W ramach tego programu realizowane są m.in. następujące cele:

- umocnienie lokalnych działań, stworzenia warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz środowiska naturalnego,
- zwiększenia wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej w Powiecie,
- umożliwienie organizacjom pozarządowym indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji projektów konkretnych zadań publicznych, które będą realizowane przez Powiat,
- wspieranie organizacji pozarządowych poprzez udostępnienie im dostępu do powiatowych mediów publicznych (Internet, lokalny biuletyn oraz informator wydawany przez samorząd),
- wspierania organizacji pozarządowych w nawiązywaniu współpracy międzynarodowej, (głównie z organizacjami poza-rządowymi z Niemiec, Francji, Walii, Polski),
- informowanie i wspomaganie organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu i wykorzystywaniu środków pomocowych z Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- udział organizacji pozarządowych w konsultacjach społecznych dotyczących PRL, budżetu Powiatu i innych przedsięwzięciach,
- udział przedstawicieli organizacji pozarządowych w radach Powiatu,
- regularne informowanie organizacji pozarządowych o decyzjach podejmowanych przez Radę Powiatu,
- inicjowanie okresowych spotkań przedstawicieli organizacji pozarządowych ze Starostą oraz wójtami i burmistrzami gmin powiatu wrzesińskiego.

9.3.2. Współpraca Powiatu z sektorem prywatnym

Współpraca Powiatu z sektorem prywatnym polega przede wszystkim na:

- stworzenia dogodnych warunków prawno-administracyjnych do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej,
- zwiększenia wpływu sektora prywatnego (przedsiębiorstw i obywateli) na kreowanie polityki społeczno-gospodarczej w Powiecie,
- umożliwienie przedsiębiorcom oraz ludności wystąpienia z ofertą realizacji projektów konkretnych zadań publicznych, które będą realizowane przez Powiat,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości poprzez nawiązywanie współpracy międzynarodowej, (głównie z gminami z Niemiec, Francji, Walii, Polski),
- informowanie i wspomaganie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i wykorzystywaniu środków pomocowych z Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- udział przedsiębiorców i społeczności lokalnej w konsultacjach społecznych dotyczących PRL, budżetu Powiatu i innych przedsięwzięciach,
- udział przedstawicieli przedsiębiorców i społeczności lokalnej w radach Powiatu,

- regularne informowanie przedsiębiorców i społeczności lokalnej o decyzjach podejmowanych przez Radę Powiatu (Internet, biuletyny itp.),
- inicjowanie okresowych spotkań przedstawicieli organizacji przedsiębiorców i społeczności lokalnej ze Starostą oraz wójtami i burmistrzami gmin powiatu wrzesińskiego,
- zainteresowanie przedsiębiorstw lokalnych partnerstwem publiczno-prywatnym.

9.3.3. Public Relations planu rozwoju lokalnego

W opinii powiatu warunkiem powodzenia PRL jest czynne uczestnictwo lokalnej społeczności, przedsiębiorców i innych organizacji w opracowywaniu i wdrażaniu tego planu. Zaangażowanie wskazanych podmiotów w realizację planu przyczyni się do uwzględnienia postulatów otoczenia i lepszego dostosowania planu do potrzeb tego otoczenia. W rezultacie PRL zostanie zaakceptowany przez lokalną społeczność, przedsiębiorstwa i inne organizacje. Włączenie omawianych podmiotów w prace nad PRL musi jednak nastąpić w sposób profesjonalny, tak aby otoczenie odczuło że odgrywa istotną rolę w tworzeniu tego planu i ma istotny wpływ na jego kształt. Istotne jest przy tym, aby PRL był odbierany przez lokalne otoczenie jako dokument bardzo ważny i niezbędny dla rozwoju powiatu. W tym celu powiat opracował strategię promocji PRL. Strategia ta składa się z następujących elementów: cele promocji, grupy docelowe, metody i instrumenty promocji, etapy promocji, budżet i zasady finansowania promocji, zakres odpowiedzialności.

Cele promocji

Cele promocji dzielą się na cele ogólne oraz szczegółowe. **Celem ogólnym** promocji jest zwiększenie jawności i publicznej świadomości na temat funkcjonowania Powiatu. Strategia ta ma na celu stworzenie jeszcze lepszego wizerunku Powiatu ukazującego go m.in. jako:

- jednostkę dobrze zarządzaną,
- miejsce, w którym realizacja potrzeb społeczności lokalnej jest priorytetem władz powiatowych,
- miejsce, w którym istnieją doskonałe warunki dla rozwoju przedsiębiorczości,
- jednostkę bardzo dobrze przygotowaną do pozyskiwania środków z funduszów europejskich.

Natomiast **celami szczegółowymi** są:

1) przybliżenie informacji lokalnej społeczności, przedsiębiorstwom oraz innym organizacjom o planowanych projektach inwestycyjnych na terenie Powiatu,
2) bezpośrednie zaangażowanie wspomnianych podmiotów w prace nad przygotowaniem i wdrażaniem PRL.

Grupy docelowe promocji

Promocja skierowana jest do dwóch grup odbiorców. **Pierwszą grupę** stanowi otoczenie bliskie Powiatu, tj. mieszkańcy, przedsiębiorcy i wszelkie inne instytucje i organizacje znajdujące się na terenie Powiatu. **Drugą grupę** odbiorców stanowi otoczenie dalsze Powiatu, tj. inne powiaty i województwa, mieszkańcy, przedsiębiorcy oraz wszelkie inne organizacje znajdujące się na terenie innych powiatów i województw.

Metody i instrumenty promocji

Promocja będzie realizowana metodą bezpośrednią i metodą pośrednią. **Metoda bezpośrednia** będzie polegać na dotarciu z informacją o PRL do konkretnych osób lub instytucji. Informacja ta będzie skierowana imiennie.

Informację imienną otrzymają m.in.: Marszałek Województwa, Burmistrzowie Gmin Powiatu, Dyrektorzy Wydziałów, wybranych przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych Powiatu. Metoda ta będzie realizowana za pomocą **imiennych zaproszeń** na **konsultacje społeczne odnośnie PRL**.

Metoda pośrednia będzie polegać na dotarciu z informacją o PRL i konsultacjach społecznych do jak największej grupy osób i instytucji za pomocą takich instrumentów jak:

- ogłoszenia na stronie internetowej, biuletynie informacyjnym i tablicach ogłoszeń budynku Starostwa Powiatowego i jednostek organizacyjnych
- ogłoszenia w prasie
- artykuły w prasie
- publikacja raportów z monitoringu lub oceny
- organizacje otwartych spotkań konsultacyjnych.

Należy podkreślić, że w przypadku realizacji projektów dofinansowanych z funduszów europejskich, promocja tych projektów będzie realizowana zgodnie z wymogami państw darczyńców. Wszystkie wymienione instrumenty promocji będą opatrzone stosowną informacją o darczyńcach w formie log, tablic pamiątkowych, tablic informacyjnych itp.

Etapy promocji

1) promocja na etapie opracowywania PRL (konsultacje społeczne)
2) promocja na etapie wdrażania PRL
3) promocja po ewaluacji końcowej PRL

Budżet i zasady finansowania promocji

Tabela 80. Przewidywane koszty instrumentów promocji

Działania promocyjne	Koszt w zł
1) druk i dystrybucja zaproszeń	1 000
2) 1 ogłoszenie w prasie	2 000
3) organizacja 1 spotkania otwartego w sprawie PRL	2 000
4) zamieszczenie informacji na stronach internetowych Powiatu	0

Zakres odpowiedzialności za wdrożenie planu

Pełną odpowiedzialność za wdrożenie i realizację promocji PRL ponoszą władze Powiatu Wrzesińskiego. Bezpośrednio plan promocji będzie wdrażany przez horyzontalny zespół zadaniowy ds. PRL

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności powiatu wrzesińskiego oraz przyrost naturalny i saldo migracji w 2005 r. według gmin 7
Tabela 2. Struktura ludności powiatu wrzesińskiego według grup wiekowych w 2005 r. 8
Tabela 3. Obiekty turystyczne i baza noclegowa na terenie powiatu wrzesińskiego w latach 2002–2006 11
Tabela 4. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w powiecie wrzesińskim w latach 2005 i 2006 według gmin 12
Tabela 5. Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza w powiecie wrzesińskim na tle wybranych powiatów sąsiednich w latach 2002–2004 13
Tabela 6. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do środowiska przyrodniczego i zagospodarowania turystycznego 13
Tabela 7. Udział dróg w strukturze sieci drogowej powiatu wrzesińskiego w 2006 roku 16
Tabela 8. Długość dróg w powiecie wrzesińskim w latach 2004 i 2006 (stan w dniu 31.12. 2006) 16
Tabela 9. Długość dróg powiatowych według położenia (stan w dniu 30.06.2007r.) 16
Tabela 10. Długość dróg powiatowych według rodzaju nawierzchni (stan w dniu 30.06.2007r.) 17
Tabela 11. Długość dróg powiatowych według stanu technicznego nawierzchni (stan w dniu 30.06.2007r.) 17
Tabela 12. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do transportu i komunikacji 18
Tabela 13. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2005 19
Tabela 14. Wodociągi i kanalizacja na terenie województwa wielkopolskiego i powiatu wrzesińskiego w latach 2002–2004 (stan w dniu 31 grudnia) 20
Tabela 15. Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi wymagające oczyszczenia na terenie województwa wielkopolskiego i powiatu wrzesińskiego w latach 2002–2004 21
Tabela 16. Ścieki przemysłowe oczyszczane i nieoczyszczane w powiecie wrzesińskim na tle wybranych powiatów województwa wielkopolskiego w latach 2002–2004 21
Tabela 17. Odpady[a] wytworzone i dotychczas składowane oraz tereny ich składowania w powiecie wrzesińskim na tle wybranych powiatów sąsiadujących w latach 2002–2004 22
Tabela 18. Lokalizacja składowisk odpadów komunalnych na terenie powiatu wrzesińskiego .. 22
Tabela 19. Odpady komunalne wywiezione w 2004 r. oraz ich składowiskach w wybranych powiatach województwa wielkopolskiego 23
Tabela 20. Ilość odpadów zbieranych na terenie powiatu wrzesińskiego 23
Tabela 21. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami 24
Tabela 22. Własność gruntów w powiecie wrzesińskim (stan w dniu 1 stycznia 2007 r.) 24
Tabela 23. Liczba podmiotów gospodarki narodowej[a] w rejestrze REGON w latach 2003–2005 (stan w dniu 31 XII) 27
Tabela 24. Liczba spółek handlowych w powiecie wrzesińskim w latach 2003–2005 według form prawnych (stan w dniu 31 XII) 28
Tabela 25. Liczba podmiotów gospodarki narodowej[a] w rejestrze REGON według wybranych sekcji w latach 2004–2005 (stan w dniu 31 XII) 28
Tabela 26. Liczba podmiotów gospodarki narodowej[a] zarejestrowanych w rejestrze REGON w powiecie wrzesińskim w wybranych latach według liczby pracujących[b] 30
Tabela 27. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do gospodarki 33
Tabela 28. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do rolnictwa 36
Tabela 29. Pracujący w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2005 według sektorów własności 38

Tabela 30. Pracujący według sektorów działalności w latach 2004 i 2005 (stan w dniu 31.12) .. 38
Tabela 31. Przeciętne zatrudnienie w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek przestrzennych w latach 2004 i 2005 według sektorów własności i działalności 39
Tabela 32. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek przestrzennych w latach 2004–2005 według sektorów własności i działalności (w tys. zł) 39
Tabela 33. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w wybranych jednostkach w latach 2004–2006 (stan na 31.12) 40
Tabela 34. Liczba bezrobotnych w latach 2004–2006 według czasu pozostawania bez pracy (stan na 31 XII) 41
Tabela 35. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2006 według wieku 42
Tabela 36. Liczba bezrobotnych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2006 według stażu pracy (stan na 31 XII) 44
Tabela 37. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2006 według wykształcenia 44
Tabela 38. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do rynku pracy 46
Tabela 39. Migracje ludności powiatu wrzesińskiego w 2005 r. na tle wybranych powiatów sąsiadujących 46
Tabela 40. Ludność wybranych jednostek terytorialnych według głównego źródła utrzymania (stan w dniu 20 V 2002 r.) 48
Tabela 41. Podstawowe dane dotyczące szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży na terenie powiatu wrzesińskiego w roku szkolnym 2006/2007 49
Tabela 42. Szkoły dla dorosłych w powiecie wrzesińskim w roku szkolnym 2006/2007 49
Tabela 43. Liczba uczniów w szkołach powiatu wrzesińskiego w latach 2002 - 2007 50
Tabela 44. Liczba dorosłych oraz typy szkół oferujących zajęcia edukacyjne dla dorosłych na terenie powiatu w latach 2004 – 2007 51
Tabela 45. Zadania do wykonania w ramach rozwijania bazy dydaktycznej Centrum Kształcenia Praktycznego we Wrześni 53
Tabela 46. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do edukacji 54
Tabela 47. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do kultury fizycznej i sportu 55
Tabela 48. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do kultury i dziedzictwa kulturowego 57
Tabela 49. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży w powiecie wrzesińskim w latach 2003–2005 59
Tabela 50. Domy i zakłady pomocy społecznej w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek terytorialnych w latach 2004–2005 59
Tabela 51. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do pomocy społecznej .. 60
Tabela 52. Szpitale, ambulatoryjna opieka zdrowotna i apteki w powiecie wrzesińskim oraz innych wybranych jednostkach przestrzennych w latach 2004–2005 (stan w dniu 31 XII) . 61
Tabela 53. Mocne i słabe SPZOZ we Wrześni 63
Tabela 54. Liczba przestępstw w powiecie wrzesińskim w latach 2003–2005 według charakteru 66
Tabela 55. Mocne i słabe strony powiatu wrzesińskiego w odniesieniu do poziomu bezpieczeństwa 67
Tabela 56. Wskaźniki osiągnięć PRL w latach 2007 – 2013 86
Tabela 57. Ogólna sytuacja finansowa Powiatu w latach 2003 – 2007 (w zł) 90
Tabela 58. Wysokość dochodów Powiatu w latach 2003-2007 w układzie działów (w zł) 92
Tabela 59. Struktura dochodów Powiatu w latach 2003-2007 w układzie działów (w%) 92
Tabela 60. Wysokość subwencji ogólnej dla Powiatu w latach 2003 – 2007 (w zł) 93
Tabela 61. Struktura subwencji ogólnej Powiatu w latach 2003-2007 93

Tabela 62. Wysokość dochodów od osób prawnych i fizycznych w Powiecie w latach 2003 – 2007 (w zł) 94
Tabela 63. Wysokość dochodów Powiatu w latach 2003-2007 według rodzajów (w zł)..... 95
Tabela 64. Struktura dochodów Powiatu w latach 2003 – 2007 według rodzajów 96
Tabela 65. Wysokość wydatków Powiatu w latach 2003-2007 w układzie działów budżetowych (w zł) 97
Tabela 66. Struktura wydatków Powiatu w latach 2003 – 2007 w układzie działów..... 98
Tabela 67. Wysokość wydatków Powiatu w latach 2003 – 2007 w układzie rodzajowym (w zł) 99
Tabela 68. Struktura wydatków Powiatu w latach 2003 – 2007 w układzie rodzajowym 100
Tabela 69. Zadłużenie Powiatu w latach 2003 – 2007 w świetle ograniczeń finansów publicznych 101
Tabela 70. Prognoza ogólnej sytuacji Powiatu w latach 2007 – 2013 (w zł) 102
Tabela 71. Prognoza dochodów Powiatu w latach 2007 – 2013 w układzie rodzajowym w zł . 102
Tabela 72. Struktura dochodów Powiatu w latach 2007-2013 w układzie rodzajowym 103
Tabela 73. Prognoza wydatków Powiatu w latach 2007-2013 w zł..... 104
Tabela 74. Struktura wydatków Powiatu w latach 2007-2013 w zł..... 105
Tabela 75. Prognoza zadłużenia Powiatu w latach 2007-2013..... 106
Tabela 76. Etapy wykonania projektów dofinansowanych z funduszów wraz harmonogramem 109
Tabela 77. Etapy wykonania projektów bez dofinansowania funduszami europejskimi 109
Tabela 78. Zadania zespołu projektowego..... 110
Tabela 79. Częstotliwość pomiaru wskaźników PRL..... 114
Tabela 80. Przewidywane koszty instrumentów promocji..... 119

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura powierzchni geodezyjnej powiatu wrzesińskiego w 2004 r. 6
Wykres 2. Odsetek powierzchni powiatu wrzesińskiego zajmowany przez gminy wchodzące w jego skład..... 7
Wykres 3. Struktura powierzchni podlegającej ochronie przyrody i krajobrazu w powiecie wrzesińskim w 2004 r. 9
Wykres 4. Struktura własności gruntów w powiecie wrzesińskim w 2007 r..... 25
Wykres 5. Struktura podmiotów gospodarczych – osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie wrzesińskim w 2005 r. według wybranych sekcji 30
Wykres 6. Struktura użytkowania użytków rolnych w powiecie wrzesińskim (stan w czerwcu 2004 r.) 33
Wykres 7. Struktura gospodarstw rolnych w powiecie wrzesińskim w 2002 r. według grup obszarowych użytków rolnych..... 34
Wykres 8. Struktura zasiewów w powiecie wrzesińskim w 2002 roku według grup ziemiopłodów 35
Wykres 9. Ludność powiatu wrzesińskiego w 2005 r. według ekonomicznych grup wieku 37
Wykres 10. Stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim na tle innych jednostek w latach 2004–2006..... 41
Wykres 11. Struktura osób bezrobotnych w powiecie wrzesińskim w 2006 r. według czasu pozostawania bez pracy..... 42
Wykres 12. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie wrzesińskim w 2006 r. według wieku 43
Wykres 13. Struktura bezrobotnych w powiecie wrzesińskim w latach 2004–2006 według wykształcenia 45
Wykres 14. Prognoza liczby ludności w powiecie wrzesińskim do 2030 roku (w tys.)..... 47
Wykres 15. Struktura wykształcenia mieszkańców powiatu wrzesińskiego w wieku ponad 13 lat w 2002 roku..... 48
Wykres 16. Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw ogółem w wybranych jednostkach terytorialnych w latach 2003–2006 (w %) 66
Wykres 17. Planowane i wykonane dochody Powiatu w latach 2003 – 2006 (w zł)..... 91
Wykres 18. Planowane i wykonane wydatki Powiatu w latach 2003 – 2006 (w zł) 91